

a2o

De items die opgenomen werden in dit persboek zijn publicaties over a2o - of over medewerkers van a2o - in de gedrukte vakpers, de gedrukte media en online publicaties op websites.

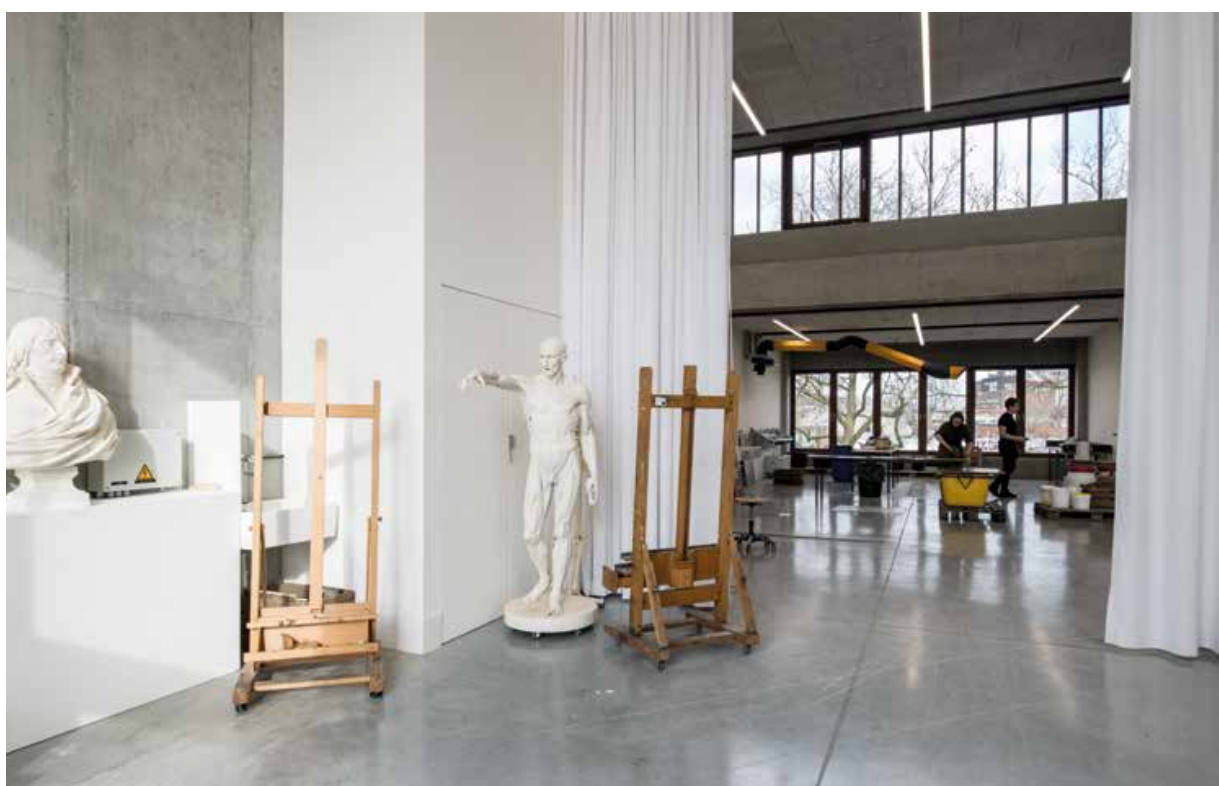
Publicaties op sociale media of vermeldingen van werk van a2o op sociale media werden niet opgenomen in deze selectie.

De geselecteerde items worden chronologisch gerangschikt.

KUNSTENCENTRUM PXL

Kunstige blikvanger aan de ring

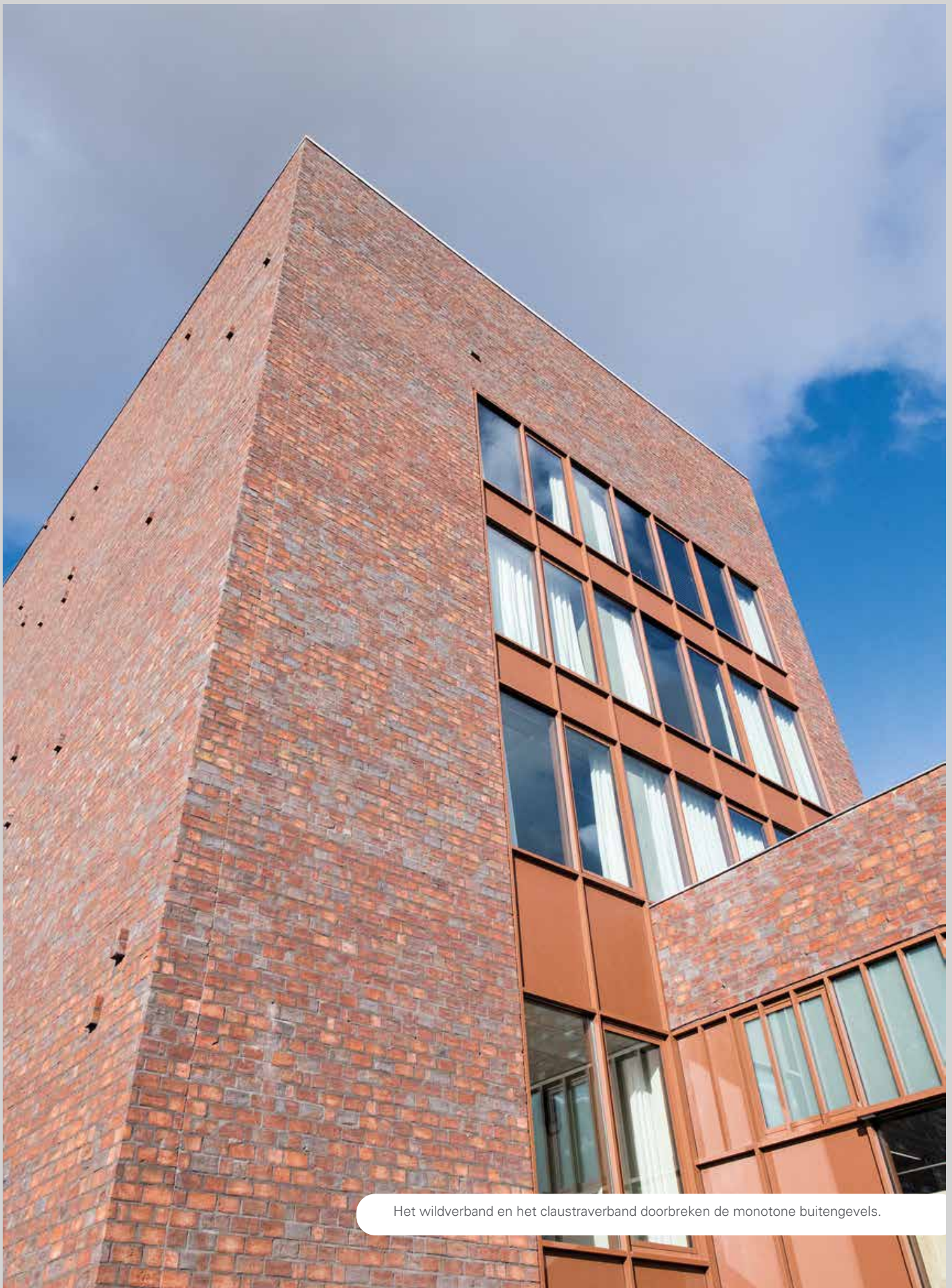
Wie het gloednieuwe Kunstencentrum van Hogeschool PXL in volle glorie wil bewonderen, rijdt best in de winter eens langzaam rond de Grote Ring van Hasselt. De imposante nieuwbouw ligt in de andere seizoenen immers verscholen achter een dichte bomenrij. En dat is jammer, want het is een project dat zeker en vast mag gezien worden. Zoals zal blijken uit deze reportage!

Om het project uit de doeken te doen, wisten we de protagonisten rond één tafel te strikken: Stefaan Evers en Stefaan Van Steen (a2o Architecten), Lode Rosveld (Willemen), Marijke Maes (Hogeschool PXL) en Bert Lenaerts (Vanhout) doen het verhaal. "Het oude gebouw was gedateerd en afgeleefd", zo windt Marijke Maes er geen doekjes om.

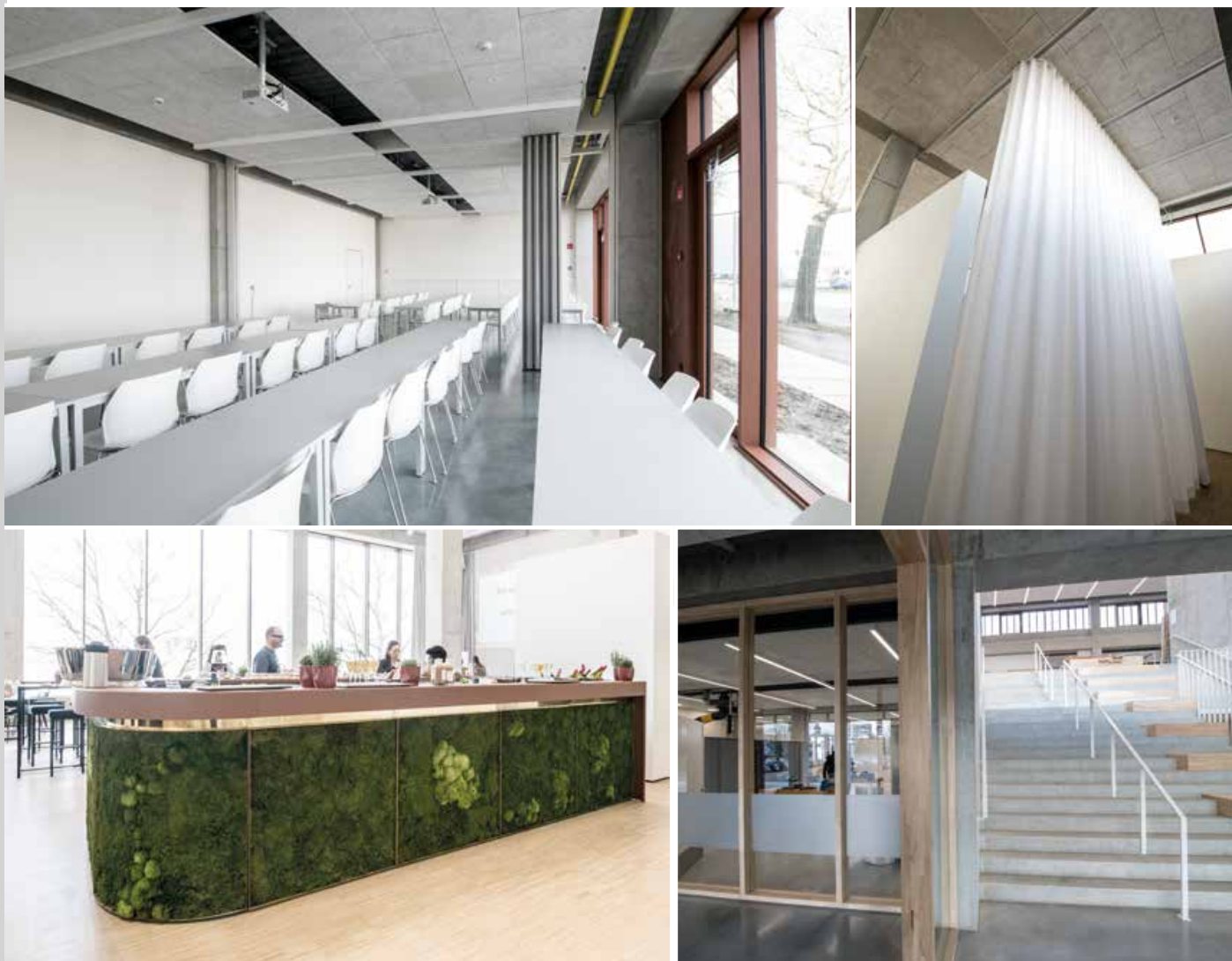
"De duurzaamheid liet eveneens te wensen over. Er viel nagenoeg niets te herbruiken. Vanuit het masterplan dat we voor de hele campus hebben uitgetekend, zijn we dan gaan kijken wat we met het verouderde gebouw best konden doen.

De aanpak van de lange gang, waar de diverse lokalen op uittegen, was het meest dringend. Samen met het studiebureau hebben we ineens ook de parkeerproblematiek en de studententoren erbij betrokken. Na de haalbaarheidsstudie en de koppeling aan de nodige financiële middelen, werd een ontwerpwedstrijd uitgeschreven met een PPS-gedeelte aan verbonden.

Het publieke gebouw kwam in aanmerking voor overheidssubsidies, terwijl we voor het andere een beroep op privékapitaal konden doen."

Het wildverband en het claustraverband doorbreken de monotone buitengevels.

Openheid

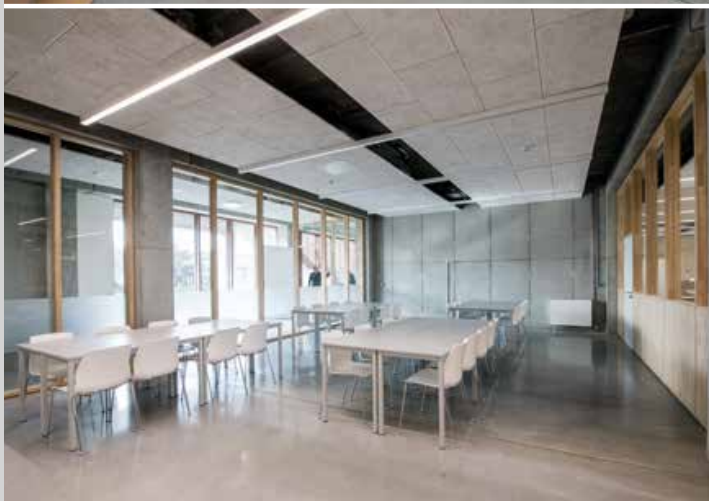
A2o Architecten was gebrand op het binnenhalen van de wedstrijd. Vanuit hun kantoor kan je aan de overzijde van de ringweg het gebouw zien liggen. En ook inhoudelijk was het een uitdaging waar het Hasseltse bureau graag de tanden in wou zetten. Zo geschiedde. "We waren heel snel overtuigd dat de lange, centrale gang in het nieuwe ontwerp moest behouden blijven", zegt Stefaan Van Steen. "Het is de ader die interactie mogelijk maakt tussen de diverse ateliers en de aansluitende buitenruimte. Je krijgt hiermee tevens aansluiting op de grote, brede trappen die zorgen voor verbinding tussen de diverse studierichtingen. Dat vinden we belangrijk. Zo ben je soms verplicht om door een bepaald atelier te gaan als je een ander wilt bereiken. Dat stimuleert de interactie en kruisbestuiving." Marijke Maes bevestigt: "Dat bereik je ook door de grote expos eventruimte, waar studenten, docenten en externe bezoekers samenkomen. Er is letterlijk een groot venster naar buiten, wat de verbondenheid tussen de school en het netwerk

daarbuiten symboliseert."

Stefaan Evers vult aan: "Waar het vroegere gebouw eerder ingetogen en introvert was, hebben we er nu een toegankelijk, open centrum van gemaakt, waar connecties de bovenhand nemen. Daarnaast voorzien we voldoende intimiteit, zodat er ook in alle rust kan gewerkt worden als dat nodig is." De openheid komt ook terug in de oriëntatie. "We zijn nu meer naar de andere gebouwen op de campus gericht, en minder naar de Singel", stelt Marijke Maes. "Zo maakt het nieuwe kunstencentrum integraal deel uit van de grote PXL-community. Als het groene binnengebied klaar is, zal dat gevoel nog sterker gaan spelen."

Kunstige materialen

"De keuze van de materialen hangt samen met de structuur van het gebouw", aldus de ontwerpers. "Alles is sterk gemoduleerd volgens een grid die in het hele project terugkomt. Het is een soort ruggengraat, die flexibiliteit toelaat. Dat vraagt om sober-

heid, uitgedrukt door het beton. Dat geeft de sfeer aan van een hedendaagse atelierruimte. Daarnaast is er veel hout gebruikt (rubberwood en parket) en glas.”

Ook de bouwformule speelde mee in de materialenkeuze. “Omdat we werken met een DBM-contract, is er bij het ontwerp rekening gehouden met zowel de functionaliteit als het onderhoud”, zegt Stefaan Van Steen. “Ook na 20 jaar moet dit gebouw nog in goede staat zijn, en daarvoor heeft iedereen zijn verantwoordelijkheid moeten nemen.”

Opmerkelijk in dit project is de gevelsteen. “Een keuze waar we heel lang over gedaan hebben”, herinnert Marijke Maes zich. “De gevel moest een heel natuurlijk uitzicht krijgen, en mocht dus niet commercieel overkomen.”

Stefaan Evers: “Met de authentieke handvormsteen uit de traditionele ovens, krijgen we dat effect. De verschillende metselverbanden geven bovendien een kunstige touch. Om de twee rijen is er een uitsprong. Het wildverband en het claustraverband

creëren een bijzondere aanblik, met een soort van ‘pukkels’ die naar de campus zijn gericht.”

En ook het schrijnwerk biedt een bijzondere aanblik. “De kleur harmonieert met het geheel om de soberheid te benadrukken”, weet Stefaan Van Steen. “Het is een speciale oxide-kleur met donkere spikkels. Geen matte lak, dus.”

De bedoeling is dat de kleur in het gebouw komt van de kunstwerken die overal te zien zullen zijn. “Vandaar ook de grote, witte vlakken aan de muren, die dienst doen als achtergrond om werken tentoon te stellen”, weet Stefaan Evers. “De houten panelen hebben tevens hun functie voor de akoestiek, net als de geperforeerde plafonds.”

Technenuten in de toren

“De uitvoering van het project is heel vlot verlopen” zegt Lode Rosveld, namens de TVH Willemen-Vanhout.

Technische fiche
Hogeschool PXL

...

Bouwheer:

PXL; Hasselt

...

Architect ontwerp:

A2o architects; Hasselt

Hoofdaannemer:

THV Willemen; Hasselt/Vanhout; Bilzen

Studiebureau:

Establis; Antwerpen

Studiebureau:

Boydens; Groot-Bijgaarden

Veiligheidscoördinator:

Macobo; Tessenderlo

Landmeting:

Geotec Studiebureau; Bilzen

Bekistingen:

Cometal; Oudsbergen

Gevelstenen Terca Linaqua Viola:

Wienerberger; Maaseik

Parket, tapijt, lino & gordijnen:

Grutman Home Decor; Hasselt

Chape & Thermogran:

Isola Belgium; Tongeren

Bouwmaterialen:

Wijckmans; Ham

Polieren beton:

Vastmans Frank; Bree

Sanitaire wanden:

Alpaco; Schoten

Binnenplaatfwerking:

Baens; Kinrooi

Liften:

Coopman Orna; Wilrijk

Asbestverwijdering; afbraak en grondwerken:

Croes; Geetbets

Paalfundering:

Dupont; Hasselt

Leveren welfsels:

Fingo; Malle

Elektrische installatie:

Gielen; Lommel

Gevelbekleding sandwichpanelen:

Habemo Building Partner; As

Buitenschrijnwerk:

Hermans Aluramen; Tienen

Stortklaar beton:

Interbeton Hasselt; Hasselt

Mezzanines, binnendeuren, meubilair

& schilderwerken:
Inside-Projects; Peer

Koelplafond:

Interalu; Antwerpen

Prefab plinten, trappen, bordessen:

Prefaco; Lebbeke

Polieren beton:

Vliegen; Bree

Materiaalliften:

ZZED; Hasselt

Levenslijnen:

Safety Solutions; Beverlo

De kleur van het buitenschrijnwerk harmonieert met het geheel om de soberheid te benadrukken.

budget en de planning kunnen respecteren. Waar het mogelijk was, is prefab gebruikt. Uiteindelijk bedroeg de bouwtijd 1 jaar en 3 maanden. De late beslissing om het IT-departement in het torenvolume onder te brengen, heeft wel wat tijd gekost."

Bert Lenaerts benadrukt de goede samenwerking in het bouwteam. "Iedereen was heel gemotiveerd om een referentieproject neer te zetten. De toon was in feite al gezet bij de wedstrijd, omdat de bouwheer het aantal finalisten had beperkt tot drie. Dan weet je dat je een goede kans maakt om het project binnen te halen, en zet je automatisch je beste beentje voor. Maar ook daarna hebben we kunnen bewijzen dat je in een intensieve PPS-formule een hoge kwaliteit kunt afleveren. Dat was te danken aan de neuzen die in dezelfde richting stonden."

"Bijkomend voordeel was dat de school iemand had aangeduid die permanent aanspreekbaar was", vult Lode Rosveld aan. "Er moesten enorm veel keuzes gemaakt worden, die allemaal door die ene persoon gekanaliseerd werden naar de diverse departementen en directie. Op die manier schakel je de vertragende factor uit."

Een groot venster naar buiten symboliseert de verbondenheid tussen de school en het netwerk.

KWO

De appreciatie tussen bouwheer en de uitvoerders is wederzijds. "We hebben doorheen het bouwproces nog diverse nieuwe ideeën en wensen op tafel gelegd", zegt Marijke Maes. "Gelukkig hadden we een bouwteam dat daar flexibel wou en kon op inspelen. Ik denk aan het inpassen van de (toch wel heel vernieuwende) KWO-installatie, de hoogspanningscabine, de stookplaats van het nieuwe gebouw in de kelder van het oude, enzovoort. En toch is het allemaal goed gekomen."

Daarmee is het project nog niet helemaal klaar, want het studentenhotel, dat het private luik van de PPS vertegenwoordigt, moet nog gebouwd worden.

"Dat proces is nog in onderzoek. Er wordt nog een exploitant gezocht en dan kan ook dat deel van de site geactiveerd worden." En zo blijft de hogeschool permanent in beweging.

“Grootste stadscampus van Europa creëren”

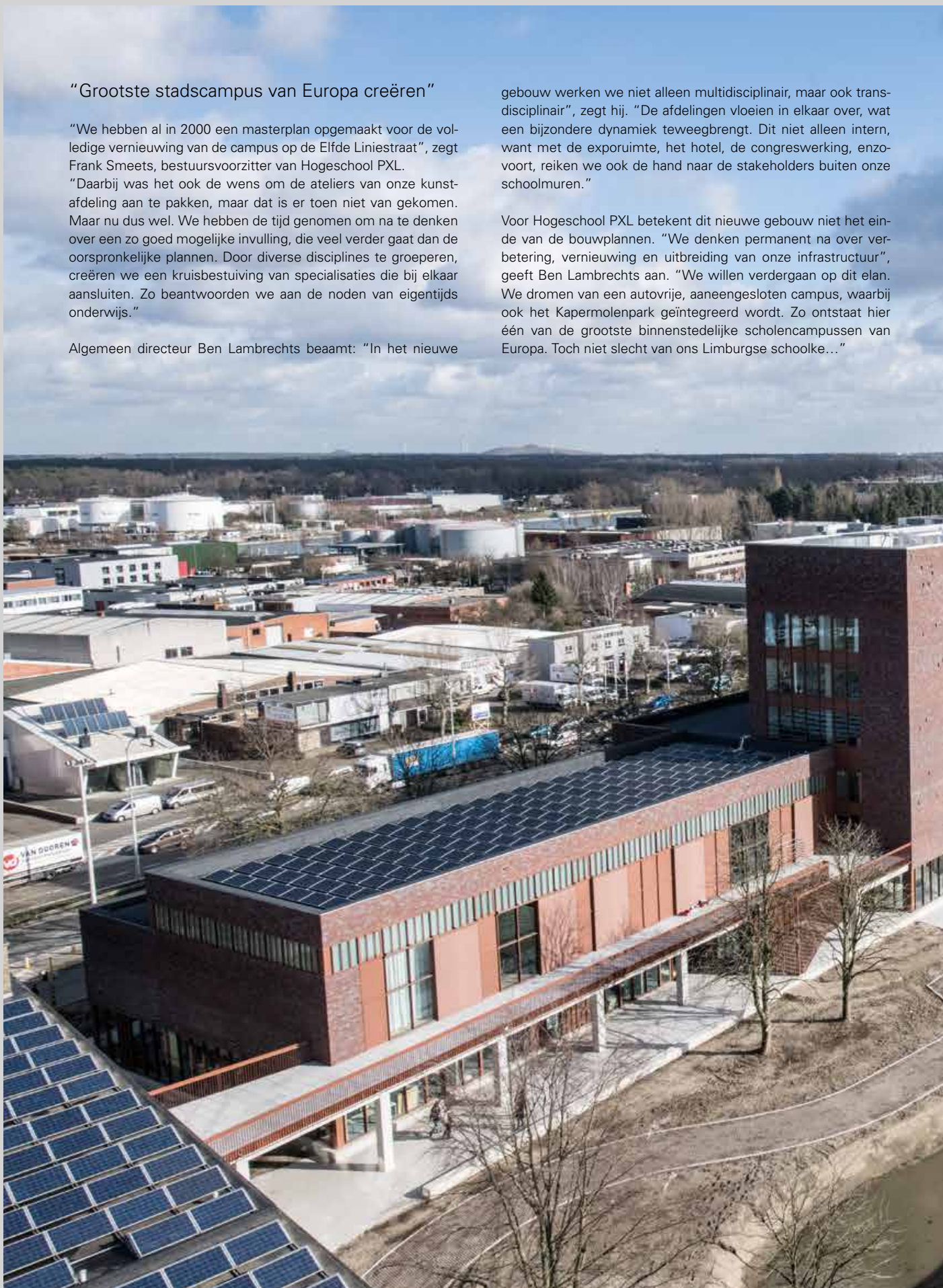
“We hebben al in 2000 een masterplan opgemaakt voor de volledige vernieuwing van de campus op de Elfde Liniestraat”, zegt Frank Smeets, bestuursvoorzitter van Hogeschool PXL.

“Daarbij was het ook de wens om de ateliers van onze kunstafdeling aan te pakken, maar dat is er toen niet van gekomen. Maar nu dus wel. We hebben de tijd genomen om na te denken over een zo goed mogelijke invulling, die veel verder gaat dan de oorspronkelijke plannen. Door diverse disciplines te groeperen, creëren we een kruisbestuiving van specialisaties die bij elkaar aansluiten. Zo beantwoorden we aan de noden van eigentijds onderwijs.”

Algemeen directeur Ben Lambrechts beaamt: “In het nieuwe

gebouw werken we niet alleen multidisciplinair, maar ook transdisciplinair”, zegt hij. “De afdelingen vloeien in elkaar over, wat een bijzondere dynamiek teweegbrengt. Dit niet alleen intern, want met de exoruimte, het hotel, de congreswerking, enzo voort, reiken we ook de hand naar de stakeholders buiten onze schoolmuren.”

Voor Hogeschool PXL betekent dit nieuwe gebouw niet het einde van de bouwplannen. “We denken permanent na over verbetering, vernieuwing en uitbreiding van onze infrastructuur”, geeft Ben Lambrechts aan. “We willen verdergaan op dit elan. We dromen van een autovrije, aaneengesloten campus, waarbij ook het Kapermolenpark geïntegreerd wordt. Zo ontstaat hier één van de grootste binnenstedelijke scholencampussen van Europa. Toch niet slecht van ons Limburgse schoolke...”

Door de oriëntatie maakt het nieuwe kunstencentrum integraal deel uit van de grote PXL-community.

ARCHITALKS

over architectuur, schoonheid en het wonen van morgen

HOME

ACTUEEL

ARCHITALKS

INSPIRATIE

STADSONTWIKKELING

CONTACT

HOME > POSTS TAGGED "A2O"

a2o Tag

Architalks, aflevering 14: Luc Vanmuysen

In deze veertiende aflevering van Architalks geeft Luc Vanmuysen van azo Architecten tekst en uitleg bij zijn ontwerp voor Cocoon op Nieuw Zuid: "Cocoon kneedt zich naar de omgeving toe als een stuk klei. De uitsnijdingen geven het gebouw een intieme en terughoudende uitstraling..."

READ MORE »

Jaaroverzicht 2019: 10 markante projecten onder de loep | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

□ / [Nieuws](#) / Jaaroverzicht 2019: 10 markante projecten onder de loep

□ 09 JANUARI 2020 | WOUTER POLSPOEL

Jaaroverzicht 2019: 10 markante projecten onder de loep

Crematorium Stuifduin, Lommel

ILLUSTRATIE | STIJN BOLLAERT

Nu de feestdagen achter ons liggen, blikken we met [architectura.be](#) traditiegetrouw eens terug op wat er het voorbije jaar in Vlaanderen allemaal bewoog op vlak van architectuur en bouw. In dit artikel nemen we tien markante projecten uit 2019 onder de loep. Het gaat uiteraard om een subjectieve bloemlezing.

The One (Brussel): kantoren, appartementen en winkels in de Europese wijk

Het project The One in de Wetstraat, naar een ontwerp van [B2Ai](#), is goed voor 30.000 m² kantoorruimte, 97 wooneenheden (in totaal 9.000 m²) en 900 m² aan handelsruimte. Het project kaderde binnen de herontwikkeling van de Europese wijk. Het opvallende uitzicht wordt vooral bepaald door de zonwering, die ervoor zorgt dat de gevels er haast uit elke hoek anders uitzien.

KRUUL (Leuven): schoolvoorbeeld van ruimtelijk rendement

De thuisbasis van [DMOA architecten](#) en Maggie Program vzw huisvest ook nog een unieke eventruimte en een woonstudio en werd gerealiseerd op een relatief gezien bijzonder beperkte lap grond. Daarmee is het gebouw een schoolvoorbeeld van ruimtelijk rendement. Opvallend: de gevel bestaat uit stampleem en de architecten staken bij het aanbrengen daarvan zelf de handen uit de mouwen. Bovendien maakt de zijgevel van het gebouw muziek wanneer passanten er voorbijlopen.

Circulair Retrofit Lab (Brussel): pioniersproject voor circulair bouwen

De Vrije Universiteit Brussel huldigde in mei haar [Circular Retrofit Lab](#) feestelijk in. Het pioniersproject van het

Jaaroverzicht 2019: 10 markante projecten onder de loep | architectura.be

departement Architectural Engineering is de tastbare weerslag van heel wat jaren onderzoek en bewijst dat circulair (ver)bouwen kan zonder compromissen. Voor de realisatie sloeg de VUB de handen in elkaar met verschillende partners uit de bouwwereld. Die werden gedwongen een zo circulair mogelijke oplossing te bedenken.

Crematorium Stuifduin (Lommel): BIM en beton

In een prachtig landschap in Lommel verrees een nieuw crematorium naar een ontwerp van [a2o](#). De ingetogenheid van het betonnen geheel, passend bij de functie, maakt het project bijzonder. Dat was ook het geval voor het bouwproces. Van meet af aan werd ingezet op BIM.

Het Predikheren (Mechelen): kloosterruïne wordt stadsbibliotheek

Na meer dan veertig jaar leegstand opende het Predikherenklooster in Mechelen opnieuw de deuren. Het monumentale pand kreeg een herbestemming als stadsbibliotheek. Het gebouw herbergt ook een restaurant, vergaderzalen en leslokalen. De reusachtige zolder met imposante dakconstructie uit houten balken vormt het meest indrukwekkende gedeelte van de nieuwe culturele hotspot. Voor de restauratie werkte de stad Mechelen samen met [Korteknie Stuhlmacher Architecten](#), dat op zijn beurt samenwerkte met [Callebaut-architecten](#), [Bureau Bouwtechniek](#) en de studie bureaus [ABT](#) en [RCR](#).

Handelsbeurs (Antwerpen): opnieuw bruisende ontmoetingsplek na restauratie

De Handelsbeurs in Antwerpen opende in 2019 na twintig jaar leegstand opnieuw de deuren geopend. Het gerestaureerde en gerenoveerde monument neemt nu opnieuw haar eeuwenoude functie op van bruisende ontmoetingsplek. Het project was in handen van architectenbureau [eld](#) in samenwerking met [Origin](#) - gespecialiseerd in restauratie - en hoofdaannemer [Denys](#), onder het toezien van bouwheer Handelsbeurs Antwerpen NV.

Nieuw hoofdkwartier DPG Media (Antwerpen): eyecatcher van formaat in stationsbuurt

Op een steenworp van het statige stationscomplex van Antwerpen-Centraal prijkt sinds 2019 het markante nieuwe hoofdkwartier van De Persgroep Publishing. Het gebouw, een ontwerp van [BINST ARCHITECTS](#) rust op een transparante sokkel en telt maar liefst vier daktuinen.

Nieuw kantoorgebouw en showroom Nelissen Steenfabrieken (Lanaken): drie geschrante balken

Sinds begin vorig jaar is het nieuwe BEN-kantoorgebouw met showroom van [Nelissen Steenfabrieken](#) in Lanaken operationeel. Het familiebedrijf plaatste zijn vernieuwingsdrang letterlijk in de kijker met de indrukwekkende blikvanger aan de Kiezelweg in Kesselt, Lanaken. Het gebouw, naar een ontwerp van [Architectengroep PSK](#) en [UAU collectiv](#), representeert de drievoudige grondslag van het bedrijf: innovatie, co-creatie en duurzaamheid.

Warandetoren (Middelkerke): baken in de duinen

Verloren lopen in de duinen van Middelkerke werd in 2019 een pak moeilijker. De watertoren in natuurgebied de Warandeduinen ruimde plaats voor een nieuwe, ranke, beklimbare uitkijktoren, naar een ontwerp van [Architecten Delobelle](#).

Vandemoortele Food Experience Center (Gent): circulair tot in de kern

Jaaroverzicht 2019: 10 markante projecten onder de loep | architectura.be

Het gloednieuwe complex van Vandemoortele in Gent is een schoolvoorbeeld van circulair bouwen. Het Amsterdamse architectenbureau **RAU** ontwierp het gebouw, **eld** trad op als uitvoerend architect. Ook **VK Architects & Engineers**, dat instond voor de stabiliteit, leverde met een volledig remontabel, modulair en adaptief ontwerp van de structuur een fundamentele bijdrage aan het circulaire karakter van het gebouw.

Jaaroverzicht 2019: nationale awards

Het project Waterfront in Waregem won een BIM Award.

ILLUSTRATIE | ION

Ook in 2019 werden er in België opnieuw tal van projecten in de bloemetjes gezet. Wij geven een overzicht van enkele belangrijke awards die het voorbije jaar werden uitgereikt.

Belgian Building Awards

In de categorie New Way of Living won het Cohousingproject De Schilders in Sint-Amandsberg van Havana Architectuur. In de categorie New Way of Working was dat de uitbreiding van het COOP-gebouw in Kunstencentrum Vooruit in Gent, naar een ontwerp van Dial Architects. MAMOUT architectes ging aan de haal met de award van Rookie of the Year en de Pioneer-award ging naar BIGH van Steven Beckers.

RES Awards

Deze wedstrijd zet kwalitatieve vastgoedontwikkelingen in de bloemetjes. De Chocoladefabriek in het Limburgse Nerem (a2o architecten, PAS Interieurconcepten), Tivoli GreenCity in Laken (Atlante, Cereau, Atelier 55, YY Architecture en Eole) en het nieuwe hoofdkwartier van Cera in Leuven (Robbrecht & Daem, archipelago en Studio Roma) vielen in de prijzen.

Prijs Publieke Ruimte

Op het jaarlijkse Congres en Forum Publieke Ruimte op 123 maart 2019 in het ICC Gent ging de Prijs Publieke Ruimte naar de stad Kortrijk en De Vlaamse Waterweg voor de herinrichting van de Oude Leieboorden. Het ontwerp was van Michel Desvigne Payagiste.

Jaaroverzicht 2019: nationale awards | architectura.be

bis architectuurprijs

De architectuurwedstrijd van bis, bouw- en inspiratiesalon was in 2019 aan zijn elfde editie toe. Het thema was Sharing en de volgende projecten werden tot winnaar uitgeroepen: G Lab in Brugge, de omvorming van een huis voor een nieuw samengesteld gezin, van Tc Plus, Hof Ter Beemt, een cohousingproject voor 7 gezinnen in een historische hoeve in Zingem van aNNo architecten en MVC Architecten en KRUUL van DMOA architecten in Leuven, een inspirerende plek waar wonen, werken en buurtbeleving op een bijzonder klein perceel toch samenkomen.

Onroerenderfgoedprijs

De Vlaamse regering reikte in 2019 voor de vierde keer de Onroerenderfgoedprijs uit. Die gaat naar recente realisaties op het vlak van monumentenzorg, landschapszorg en archeologie. Elk jaar wordt er afgewisseld tussen niet-publiektoegankelijk en publiektoegankelijk erfgoed. Vorig jaar was de eerste categorie opnieuw aan de beurt. Het Gildehuis van de Vrije Schippers in Gent (Callebau Architecten), De Norbertuspoot in Leuven (Technische Diensten KU Leuven - Divisie Monumenten en Bouwkundig Onderhoud (Tom Verbist/Katia Janssens) i.s.m. Alamire Foundation (Bart Demuyt) en Hof Ter Beemt in Zingem (aNNo architecten en MVC architecten) kwamen als winnaars uit de bus.

FEBE Elements Awards

FEBE, de Federatie van de Betonindustrie, reikte donderdag 28 november 2019 in Waver haar jaarlijkse FEBE Elements Awards uit in aanwezigheid van meer dan 200 bouwprofessionelen in de gloednieuwe culturele hal La Sucrierie in Waver. Vijf projecten vielen in de prijzen in evenveel categorieën: Precast in Buildings: Huis van Lorreinen – Mechelen (dmvA), Precast in Structures: Ilot-C – Luxemburg (Fabeck Architectes – Schemel&Wirtz Architectes Associés), Precast in Landscape: De Motten – Tongeren (Sweco Belgium), Precast in Infrastructure: Herinrichting Zilverberkstraat – Leeuwerikstraat – Turnhout (Vangeel Wegenbouw), Outstanding Precast in Flexibility: Möbius Tower – Brussel (Assar Architects)

BIM Awards

De BIM Awards bekroonden voor het derde jaar op rij de meest lovende BIM-projecten in de Benelux. De Oosterweelverbinding van Lantis won in de categorie Infrastructuurprojecten. In de categorie Overheidsprojecten was die eer weggelegd voor PPS-project van Arcadis Belgium in Beringen. In de categorie Tertiaire, industriële, commerciële en residentiële projecten schoten zowel Sia Architects als VK Architects & Engineers de hoofdvogel af met respectievelijk Bureaux partagés idelux aive en Waterfront Waregem.

Volgende week brengen we een overzicht van de belangrijkste internationale architectuurawards.

Onderwijs Hasselt, PXL

KERSVERSE KUNSTENCAMPUS siert Hasseltse hogeschool

Langs de Grote Ring in Hasselt prijkt sinds kort een nieuw campusgebouw. Het langgerekte complex met torenvolume bestrijkt een oppervlakte van 7.300 m² en huisvest aanpasbare leer- en werkomgevingen voor de kunst- en informaticaopleidingen van Hogeschool PXL. In een tweede fase, waarvan de exacte timing nog niet vastligt, wordt er centraal op de site ook nog een 41,5 meter hoge toren met een studentenhotel opgetrokken – het eerste van zijn soort in België.

Tekst Tim Janssens | Beeld Sepp van Dun, Bert Stephani

Hogeschool PXL broedde al geruime tijd op een modernisering en uitbreiding van haar onderwijsfaciliteiten, die in sommige gevallen gedateerd zijn en die zich dus niet altijd lenen tot de implementatie van de leer- en werkomgeving van de toekomst. In 2018 was het eindelijk zover. De vijftig jaar oude ateliers van de kunstopleidingen – 'De Lange Gang' – maakten plaats voor de PXL-MAD School of Arts, die eveneens onderdak biedt aan ultramoderne ICT-infrastructuur. Sinds december 2019 is de gloednieuwe kunstencampus klaar voor de dienst.

Creatieve, kunstzinnige omgeving

In het balkvolume van de PXL-MAD School of Arts, waar de centraal gelegen, dubbelhoge tentoonstellingsruimte de voornaamste blikvanger vormt, zijn onder meer nieuwe ateliers voor de Vrije Kunsten (Keramik, Open Lab, Schilderkunst, Sculptuur en Vrije Grafiek) en de afstudeerichting Juweelontwerp & Edelsmeedkunst ingericht, die aanpasbaar zijn en die – naargelang de wensen en behoeften – evengoed kunnen fungeren als intieme leslokalen. Her en der zijn in de open ateliers zwevende, houten mezzanines geïntegreerd.

Het visuele samenspel tussen het gevelmetselwerk, het zichtbeton en de cortenstaalaccenten geeft de PXL-MAD School of Arts een fraaie look.

Het torenvolume is grotendeels voorbehouden voor de theorielokalen van het PXL IT-departement, waar de focus onder meer op user experience en virtual en augmented reality ligt.

Het torenvolume is dan weer grotendeels voorbehouden voor de theorielokalen van het PXL IT-departement, waar de focus onder meer op user experience en virtual en augmented reality ligt. Er is tevens sprake van een donkere ruimte voor foto- en video-opnames, waar ook studenten Grafisch Ontwerp dankbaar gebruik van zullen maken. Dit alles resulteert in een creatieve, kunstzinnige omgeving die symbool staat voor het vooruitstrevende karakter van de Limburgse hogeschool.

Zeer strakke timing

De nieuwe kunstencampus is gerealiseerd in het kader van een publiek-private samenwerking, waarbij de PXL-MAD School of Arts deel uitmaakt van het publieke luik en het toekomstige studentenhotel het private luik vormt. Willemen Construct en Vanhout stelden een geïntegreerd projectteam samen voor de realisatie van het kersverse campusgebouw. "De timing was bijzonder strak", zegt projectleider Lode Rosvelds (Willemen Construct). "Aanvankelijk kregen we dertien maanden de tijd voor de realisatie van het 7.300 m² grote complex, maar aangezien er tijdens de uitvoering een extra gebruiker opdook, werd de termijn twee maanden verlengd. Voor de start van de eigenlijke bouwwerkzaamheden stonden we ook al in voor het asbestvrij maken en slopen van de oude kunstschool, het dempen van de kelder en het plaatsen van de paalfundering (vierhonderd palen). Dit gebeurde op amper drie maanden tijd. Om de strakke timing te kunnen respecteren, is het project volledig volgens de Lean-principes gepland." ▶

PARTICIPANTEN AAN HET WOORD

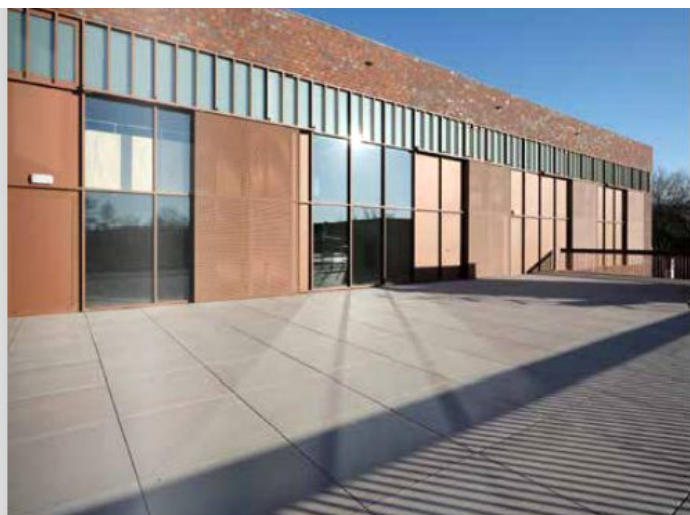
SCALDEX – ONZICHTBARE GEVELDRAGERS

De fraaie gevel van de nieuwe kunstencampus van de PXL is bekleed met 7 centimeter brede ecobricks. "Daardoor moesten onze profielen een smalle onderlip hebben", zegt Lara Lippens van Scaldex (Buggenhout), dat instond voor de gevelmetselwerk-ondersteuning boven ramen, deuren en overkragingen. "Het was een intensief project met veel teken- en rekenwerk. We hebben onze metselwerkdragers, die eveneens nodig waren voor de horizontale dilatatie, opgesplitst om ze perfect te laten aansluiten bij de verticale voegen in het metselwerk. In de noordgevel zijn grote raampartijen geïntegreerd, met stijlwerk dat doorloopt in de spouw en dat niet in conflict mocht komen met onze geveldragers, die eveneens in de spouw zitten. Het was dan ook cruciaal om de verankeringen piekfijn te positioneren. Door het laswerk handmatig uit te voeren, konden we de speciaal uitgetekende details tot in de puntjes realiseren. Aangezien het project in meerdere fasen is uitgevoerd, hebben we onze metselwerkprofielen ook in meerdere fasen aangeleverd. Ze waren uitgerust met een zichtbaar productienummer, zodat de plaatsers op de werf wisten welk profiel voor welke plaats voorzien was. De communicatie met de werf- en projectleiding is zeer vlot verlopen. Het was overigens niet het enige project dat we afgelopen jaar voor Willemen Construct gerealiseerd hebben, want we hebben eveneens niet-zichtbare geveldragers geleverd voor een woonproject op de site Academiestraat in Gent. Voorts zijn we volop bezig met het optimaliseren van het dossier Campus Noord in Antwerpen – een project met zeer veel variatie. Dat zal dus ook een mooie samenwerking worden!"

PARTICIPANTEN AAN HET WOORD

VLIEGEN – BRANDBESTRIJDING EN (REGEN)WATERTOEOVER EN -AFVOER

Om de bouw van de nieuwe kunstencampus van Hogeschool PXL tot in de puntjes te kunnen laten verlopen, werd er een Lean-planning gehanteerd. Een kolffe naar de hand van de firma Vliegen (Bree), die de brandbestrijding, de regenwatertoevoer en -afvoer, de watertoevoer en -afvoer en de plaatsing van de bijbehorende toestellen op zich nam. "Het was niet ons eerste project met Lean-planning, dus we konden perfect aan de gestelde voorwaarden voldoen", zegt zaakvoerder Raf Vliegen. "We gebruiken enkel gekende en betrouwbare merken met een ijzersterke reputatie. De aan- en afvoeren en het regenwaterafvoersysteem zijn van Geberit, terwijl we de pompen verkregen hebben via DAB en de toestellen via Van Marcke. We hebben de voedingsleiding voor het koud water gedeeltelijk ondergronds gelegd om te voorkomen dat er een legionellaprobleem zou optreden in de leidingen die in een verwarmd lokaal in opbouw zouden liggen. Door ze ondergronds te plaatsen, is het risico op opwarming van het koud water nihil. De grond onder het gebouw heeft immers een afkoelend effect."

Het terras van de eerste verdieping is afgewerkt als een volwaardige dakparking om zware kunstobjecten en materialen te kunnen vervoeren.

“Om de strakke timing te kunnen respecteren, is het project volledig volgens de Lean-principes gepland”

Uitdagend, maar uiterst geslaagd

Ook in bouwkundig opzicht moest het aannemersconsortium enkele bijzondere uitdagingen overwinnen. Zo gaan de kunstateliers op de eerste verdieping aan de zijde van de Gouverneur Verwilghensingel gedeeltelijk schuil achter een claustragevel. Aangezien de achterliggende façade grotendeels beglaasd is, was het niet vanzelfsprekend om de claustra op een gepaste manier te verankeren. “In nauw overleg met controlebureau Seco, studie bureau Establis, de leverancier van de gevelsteen en de leveranciers van de gevelwapening hebben we een oplossing uitgewerkt in de vorm van een dubbele laag gevelmetselwerk – bestaande uit een platte en een hoge gevelsteen – die wordt afgewisseld met drie lagen claustrametselwerk. Het claustrametselwerk is verankerd aan profielen die achter de gevelsteenwand geplaatst zijn”, legt Lode Rosvelts uit. “Voorts zijn er heel wat geïmpregneerde en gesealde polierbetonvloeren, eikenhouten parketvloeren (1.400 m² in de tentoonstellingsruimte en het schildersatelier) en piekfijn afgewerkte zichtbetonelementen (uitgevoerd met rechte hoeken) geplaatst. Er is ook een goederenlift verwerkt in het terras van de eerste verdieping (afgewerkt als dakparking) om zware kunstobjecten en materialen naar de centrale tentoonstellingsruimte en een deel van de ateliers te kunnen vervoeren. Tot slot kregen bepaalde ateliers een specifieke uitrusting. Zo is er een uniek geurlabo annex experimentele keuken ingericht, inclusief gekoelde stockeruimte, grote dampkappen, fornuizen, koelkasten en porseleinen uitgietsbakken. Een ander bijzonder gegeven is de bronsgietsput, die we bouwkundig gecreëerd hebben. We mogen terugblikken op een uitdagend, maar uiterst geslaagd project!” ■

TECHNISCHE FIGIE

Bouwheer
Architect
Hoofdaannemer(s)

Schoolontwikkeling nv (Hasselt)
a2o architecten (Hasselt)
THV Willem Construct (Mechelen) –
Vanhout (Geel)

Hasselt, PXL Onderwijs

PARTICIPANTEN AAN HET WOORD

ZOONTJENS – TERRASTEGELS

Uit de kluiten gewassen terrastegels plaatsen die bestand zijn tegen het zware gewicht van de kunstwerken die de centrale tentoonstellingsruimte van de nieuwe kunstencampus van Hogeschool PXL sieren? Geen probleem voor Zoontjens (Tessenderlo), expert in het plaatsen van tegels op tegel-dragers – zowel standaardformaten als grootformaat: “Het gaat om vierkante betontegels die op het ene platform, 4 centimeter dik zijn en in een formaat van 60x60 zijn toegepast, en op het andere platform 8 centimeter dik zijn en een omvang van 100x100 cm hebben. Ze scoren uitstekend op het vlak van breuklast en kunnen dus heel wat kilo’s torsen”, zegt country-manager Tom van Asten. “Dankzij ons gepatenteerde DNS Large-tegeldragersysteem kunnen we complexe projecten zoals dit zonder problemen aan. De 60x60-tegels hebben we manueel geplaatst, maar voor de 100x100-tegels hadden we een knikmops nodig. Dat was een heel ander gegeven – niet alleen qua installatie, maar ook qua handling. Vlak tegen een wand met ramen mastodonten van tegels plaatsen: het is een delicaat precisiewerk. Gelukkig zijn we daar intussen zeer bedreven in. Op twee weken tijd was de klus geklaard. Het maakt ons blij dat we deze knappe realisatie in eigen regio tot een goed einde hebben kunnen brengen.”

sumo
DE NIEUWE GENERATIE GEVELDRAGERS

NIEUW

Sumo® is de nieuwe generatie metselwerk-ondersteuningen van Scaldex. Deze geveldrager is bijzonder geschikt voor diverse detail oplossingen in combinatie met uitstekende prestaties.

Welk voordeel biedt de Sumo*?

- Lichter en sterker dan het klassieke systeem
- Minder verankeringen nodig voor dezelfde belasting
- Slanke console met optie tot complete 3D-regeling
- Verminderde warmte-verliezen, dus betere EPB waarden
- 100% in-house ontwerp en productie

Kasteelstraat 160 • 9255 Buggenhout
T 052 42 54 05 • F 052 42 44 39
info@scaldex.be • www.scaldex.be

scaldex

Spreker: Bart Hoylaerts - Kortom - Vereniging voor communicatie - overheid - socialprofit

[Over Kortom](#) [Contact](#)

[Inloggen](#)

Zoeken...

[zoek](#)

[Volg een opleiding](#)

[Word lid](#)

[Zoek een job](#)

[Stel je vraag](#)

[Spreker](#) [Bart Hoylaerts](#)

[Bart Hoylaerts](#)

Architect en vennoot bij A2O-architecten

[Contact](#)
[Schrijf je in voor de nieuwsbrief](#)

[Word lid](#)

[Bekijk een presentatie](#)

[Sessies](#)

[Contact](#)

Kortom vzw • Postbus 136 • 8000 Brugge • Tel. 050

[Studiedag Infrastructuurcommunicatie](#)

[Bedrijfsleden](#)

[Privacy statement](#)

[Cookies](#)

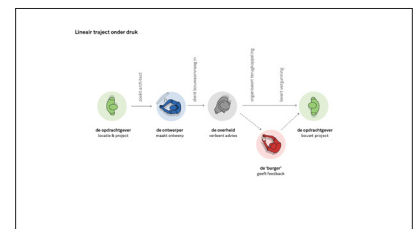
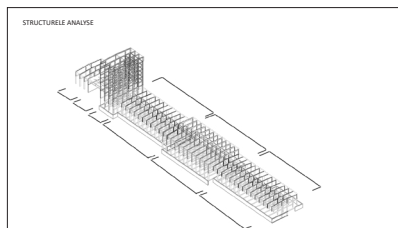
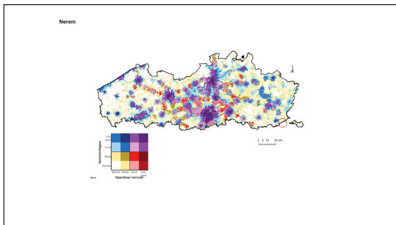
[Gebruiksvoorwaarden](#)

Datum
Bron
Titel

februari 2020
<https://www.kortom.be>
De Chocoladefabriek in Nerem: van oude fabriek tot succesvol woonproject (2/2)

STUDIEDAG INFRASTRUCTUURCOMMUNICATIE
PARTICIPATIEVE HERBESTEMMING - met de architect als projectregisseur

DE CHOCOLADEFABRIEK
03 februari 2020

Delegatie Belgian Architects Declare op gesprek bij kabinet Zuhail Demir | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

□ / [Nieuws](#) / Delegatie Belgian Architects Declare op gesprek bij kabinet Zuhail Demir

□ 28 FEBRUARI 2020 | RIK NEVEN

Delegatie Belgian Architects Declare op gesprek bij kabinet Zuhail Demir

Tien founding members van [Belgian Architects Declare](#) werden vrijdag 28 februari verwacht op het kabinet van Zuhail Demir. Zes architecten bepleitten een concreet actiepoint waarmee de Vlaamse overheid concreet iets zou kunnen doen aan de klimaatproblemen en het verdwijnen van de open ruimte en de biodiversiteit.

Belgian architects Declare, een initiatief van architectura.be, is een manifest dat ondertekend werd door maar liefst 374 Belgische architectenbureaus. Hiermee geven zij te kennen dat zij klimaatverandering en de tanende biodiversiteit als grootste problemen van onze tijd zien en dat zij daarin een belangrijke rol kunnen spelen.

Het manifest was van oorsprong een Brits initiatief dat navolging kreeg in 17 andere landen. Architectura.be nam het initiatief om ook een Belgische versie op te starten. Met succes, want geen enkel van de 18 landen doet beter in relatie tot het bevolkingsaantal.

Een duidelijk bewijs dat de Belgische architecten zich bewust zijn van de problematiek en dat ze ook bereid zijn zich te engageren om daar wat tegen te doen, zelfs als dit ten koste gaat van hun eigen business.

De architecten willen ook een signaal geven aan de overheid om via een doordachte wetgeving de problematiek efficiënt aan te pakken. Daarin kadert het bezoek bij het kabinet van Zuhail Demir.

Volgende bureaus tekenden 28 februari present bij het ministerie: [OMGEVING](#) (Sven Augusteyns), [B-architecten](#) (Sven Grooten en Stéphanie Collier), [RE-ST](#) (Dimitri Minten), [a2o architecten](#) (Bart Hoylaerts), [CONIX RDBM Architects](#) (Frederik Jacobs), [boydens engineering](#) (Wim Boydens), [DENCI-STUDIO](#) (Bart Cobbaert), [eld](#) (Ilka Broeckaert en Filip Declerq), [BLIEBERG](#) (Kris Blyckers) en [META architectuurbureau](#) (Niklaas Deboutte).

Datum februari 2020
Bron <https://www.architectura.be>
Titel Delegatie Belgian Architects Declare op gesprek bij kabinet Zuhail Demir (2/2)

Delegatie Belgian Architects Declare op gesprek bij kabinet Zuhail Demir | architectura.be

Architectura.be zelf werd vertegenwoordigd door zaakvoerder Rik Neven en redactrice Anke Henrotte.

Tijdens de bijeenkomst lichtte Rik Neven het initiatief en het pamflet in het kort toe en vervolgens brachten zes architecten één concreet actiepunt naar voren.

De volgende weken komen we hier zeker nog op terug op architectura.be. Vanaf volgende week zullen we telkens één actiepunt als column in onze nieuwsbrief opnemen.

Het is nog altijd mogelijk om het manifest te ondertekenen als je dat nog niet gedaan hebt. Surf hiervoor naar be.architectsdeclare.com.

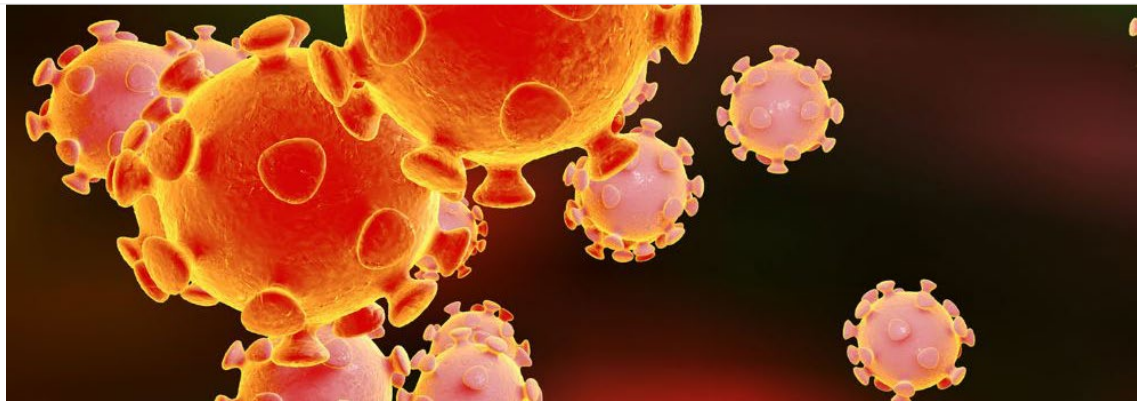
Hoe gaan architecten om met het coronavirus? | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

□ / **Nieuws** / Hoe gaan architecten om met het coronavirus?

□ 17 MAART 2020 | ANKE HENROTTE

Hoe gaan architecten om met het coronavirus?

ILLUSTRATIE | ELSEVIER.COM

Het coronavirus houdt de hele wereld in een ijzeren greep. Ook architectenbureaus krijgen er onherroepelijk mee te maken. Welke maatregelen nemen architecten om hun eigen gezondheid en die van hun werknemers te beschermen? En welke financiële gevolgen zijn er volgens hen aan deze crisis verbonden? Architectura.be zocht het voor u uit (weliswaar vóór de strengere maatregelen werden ingevoerd, red.).

Thuiswerk is een van de meest efficiënte manieren om de verspreiding van het nieuwe coronavirus tegen te gaan. In de meeste architectenbureaus werd dit al in meer of mindere mate toegelaten, maar nu zetten ze hier uiteraard extra op in. De architecten die wél nog op kantoor werken, volgen andere maatregelen - zoals voldoende afstand houden, hygiënemaatregelen naleven en grote groepen vermijden – grondig op.

Het merendeel van de architecten twijfelt er daarnaast niet aan dat de coronacrisis op lange termijn financiële gevolgen zal hebben voor henzelf, maar ook voor de bouwsector.

RE-ST architecten

Dimitri Minten van **RE-ST architecten**: "Medewerkers die ziek zijn of zich ziek voelen, moeten verplicht twee weken thuis blijven. Voor de anderen stimuleren we thuiswerk indien mogelijk. Qua hygiëne stellen we extra zeep en ontsmettingsmiddelen ter beschikking. Ook de handgrepen worden regelmatig gepoetst. Interne vergaderingen gaan in kleinere bezetting door. Alle afspraken met klanten zijn de komende drie weken geannuleerd of verschoven naar een latere datum. Of de werkbezoeken doorgaan, hangt af van werf tot werf. Sommigen liggen stil, bij anderen wordt er slechts wekelijks een rondgang gehouden waar de belangrijkste punten kunnen worden besproken."

Hoe gaan architecten om met het coronavirus? | architectura.be

“Indien de crisis drie à vijf weken duurt, zal ze eerder beperkte financiële gevolgen hebben. Indien ze langer aanhoudt, zal het wellicht wel gevolgen hebben en zullen bepaalde dossiers - al dan niet ernstige - vertragingen oplopen.”

B+ architecten

Ruben Braeken van **B+ architecten**: “Onze architecten en administratief personeel kunnen van thuis uit werken. Stagiairs blijven thuis zodat de druk op kantoor kleiner is en de afstand tussen personeelsleden groot genoeg. Het projectbeheer gebeurt via de online tool Teamleader, de communicatie met andere teamleden via Microsoft Teams, SharePoint en een VPN verbinding met de server. Ons kantoor wordt grondig gepoetst met speciale ontsmettende zeep. De bureaus, deurklinken, de kopieermachine en de koffiemachine worden ermee gereinigd. Ook hanteren we diverse regels met betrekking tot hygiëne en afstanden op kantoor. Gesprekken met klanten vinden niet langer plaats op kantoor, maar gebeuren via een videogesprek. Niet dringende afspraken zeggen we af. Wat werfbezoeken betreft, stelt de aannemer zijn vragen eerst per mail. De architect voert de werfcontrole uit.”

“De financiële gevolgen vallen nog af te wachten. Het probleem zit hem niet zozeer in de hoeveelheid werk, maar in de voortgang van de projecten. De gevolgen zullen afhankelijk zijn van de duur van de crisis.”

Atelier Vens Vanbelle

Dries Vens van **Atelier Vens Vanbelle**: “Ons bureau bestaat maar uit twee mensen, maar we werken toch de helft van de week thuis. We hebben dus nog geen bijkomende maatregelen genomen. Geplande gesprekken met onze klanten moeten we niet afbellen, want meestal zeggen ze zelf af.”

“Er zijn zeker financiële gevolgen aan deze crisis verbonden. Zo werden twee van onze renovatieprojecten voor restaurants *on hold* gezet. Daarnaast zijn we bezig met de kantoorinrichting voor een bedrijfje dat trainingen geeft in grote bedrijven. Ook dat werd *on hold* gezet. We gaan er momenteel van uit dat de werven open blijven. Dit is echter heel onzeker.”

Contour Architecten

Detlef Andries van **Contour Architecten**: “We laten bewust een aantal van onze medewerkers van thuis uit werken. Zo zitten er minder mensen op kantoor en hebben degenen die er wel zijn meer ruimte. Op kantoor voorzien we meer hygiëne verhogende middelen zoals extra zeppompjes en papieren handdoeken. De meeste werfbezoeken zijn afgelast. Bij dringende vragen kan er eventueel met de aannemer gefacetime worden. Ook het contact met onze klanten zal hoofdzakelijk via Skype gebeuren.”

“Financiële gevolgen zullen er naar mening niet direct zijn. De overheid doet haar best om de crisis het hoofd te bieden. Het zijn nu vooral de burgers die moeten luisteren.”

DENCI-STUDIO

Bart Cobbaert van **DENCI-STUDIO**: Wij verminderen onze interne bezetting en mikken op ongeveer 50% thuiswerk. Vergaderingen worden herleid tot een absoluut minimum. Grote vergaderingen met veel aanwezigen gaan sowieso niet door. Diverse afspraken worden dus geannuleerd of verplaatst. We laten zeker geen bezoeken aan grotere werven meer toe. Spoedinterventies moeten nog kunnen, maar dan enkel als evaluatie en niet als uitgebreide vergadering.”

Hoe gaan architecten om met het coronavirus? | architectura.be

“Bij DENC!-STUDIO tonen we sociaal respect voor onze medewerkers. Op een enkele uitzondering na is iedereen hier bediende. Door de coronacrisis kennen we hier nu natuurlijk wat extra stress. We zien dat concullega's zieke medewerkers thuislaten. Bij DENC!-STUDIO dienen wij zieke medewerkers te betalen. Normaliter is dit geen probleem. Mocht evenwel een belangrijk deel van de medewerkers ziek vallen, dreigen we hierdoor een belangrijk concurrentieverlies op te lopen ten aanzien van onze concullega's. Wij zijn extra alert.”

a-tract architecture

Sophie Weygers van **a-tract architecture**: “Wij laten thuiswerk toe. Van thuis uit werken werd al eerder ingevoerd voor sommige werknemers waardoor we er digitaal gelukkig op voorzien waren. Op kantoor houden we genoeg afstand van elkaar en wassen we vaak onze handen. Meetings stellen we uit en vervangen we soms door conference calls. Gesprekken met klanten proberen we zoveel mogelijk telefonisch of per mail te doen.”

“Sommige klanten zullen nu zeker hun beslissingen uitstellen. Laten we hopen dat de uiteindelijke projecten niet worden gecancelld.”

DMOA architecten

Benjamin Deneef van **DMOA architecten**: “Bij ons werkt iedereen van thuis uit via een VPN verbinding. We hebben alle meetings met klanten afgezegd en proberen zoveel mogelijk via skype of per mail of telefoon te regelen. Werfbezoeken in open lucht laten we doorgaan. Wel vragen we aan de bouwheren om desinfecterende zeep en zakdoekjes klaar te zetten.”

“Op vlak van architectuur zal dat voor ons nogal meevallen. We verhuren echter een deel van ons gebouw aan KRUUL. Zij organiseren allerlei privé- en businessevents. Omdat alles is afgezegd, lijden we daar wel schade.”

Stramien

Bart Verheyen van **Stramien**: “Stramien zet maximaal in op thuiswerk. Ons netwerk is hierop reeds uitgebouwd. Iedereen heeft volledige toegang op het netwerk van thuis uit. Interne communicatie verloopt via Microsoft Teams. Op kantoor is een minimale permanentie aanwezig, maar interne besprekingen worden maximaal digitaal gehouden. Gesprekken met klanten stellen we uit en trachten we te vervangen door conference-meetings via Skype of Microsoft Teams. Aan opdrachtgevers, aannemers en bouwteams vragen we om werfvergaderingen tot een minimum te beperken. Dit zowel in frequentie als in het aantal genodigden. Verder is onze keuken helaas gesloten. Flexwerken is enkel nog toegelaten op een vaste plek en eigen laptop. Toetsenborden worden dus niet meer gedeeld. Daarnaast geven we tal van richtlijnen aan onze medewerkers en stellen extra hygiënische voorzieningen ter beschikking.

“Financiële gevolgen zullen er op middellange termijn zeker zijn. Enerzijds zal de productiviteit afhangen van de duur van deze situatie. Indien de crisis twee maanden aanhoudt, zal onze productiviteit ook in grote mate afhangen van de aangeleverde input van andere bouwpartners. Anderzijds kunnen we nu quasi ongestoord doorwerken en tijdrovende vergaderingen beperken tot het absolute minimum. Na deze coronaperiode zullen we ongetwijfeld kunnen leren uit deze gewijzigde aanpak. Zoals altijd heeft elk nadeel ook zijn voordeel.”

a2o architecten

Jo Berben van **a2o architecten**: “Bij a2o architecten stimuleren we thuiswerk. We hebben daarnaast een resem aan maatregelen genomen om de gezondheid van onze medewerkers op kantoor te beschermen. Zo gaan er geen

Hoe gaan architecten om met het coronavirus? | architectura.be

afspraken met externen meer door op ons bureau. Waar mogelijk lassen we digitale vergaderingen in. Ook gesprekken met klanten gebeuren via de digitale weg. Hiertoe werd de bandbreedte van ons internet vergroot en werden extra headsets aangekocht. De handdoeken hebben we vervangen door papieren tissues. Ook voorzien we in extra ontsmettingsmiddelen. Iedereen poetst dagelijks zijn eigen werkplek met een desinfecterend middel, los van het poetsbedrijf dat vier keer per week langskomt. Daarnaast werden de flexwerkplekken tijdelijk afgeschaft. In samenspraak met onze opdrachtgevers en aannemers hebben wij voor ieder werkbezoek afzonderlijke afspraken gemaakt. De klassieke werkvergadering aan tafel in de werkkeet schaffen we voorlopig af. Een aantal vergaderingen gaan door op de werf in open lucht, andere zullen digitaal verlopen.”

“Er zullen vertragingen optreden en de financiële gevolgen zullen zonder twijfel aanzienlijk zijn. We hopen echt dat de vergunningverlenende overheid ook innovatieve tools hanteert om ons verder te helpen. Als zij in egelhouding gaan omwille van deze crisis, dan is het einde van deze nachtmerrie nog niet in zicht. Het stemt ons wel hoopvol dat een aantal afspraken met diensten stedenbouw en overheden gisteren al werden omgeboekt naar digitale overlegmomenten.”

BC Materials

Anton Maertens van **BC Materials**: “Een aantal collega’s werken van thuis uit. Het is een vorm van risicospreiding voor projecten die door verschillende mensen worden opgevolgd. Jammer genoeg kunnen we door de coronacrisis niet meer samen eten. De bureauruimtes zijn ook verspreid en uitgebreid en we zijn opnieuw naar individuele computers overgestapt. Gepersonaliseerde bekertjes en een *clean desk policy* is een dagelijkse standaard geworden. De gesprekken met klanten gebeuren telefonisch of via een conference call. Mits de nodige voorzorgsmaatregelen laten we onze werkbezoeken doorgaan.”

“De bouwsector is meestal postcyclisch. Ze voelt de effecten van een economische krimp pas later dan andere sectoren omdat de opdrachten al gegeven zijn en doorlopen. Ook zij zal de negatieve gevolgen dus voelen. Het komt er vooral op aan om de stimuleffecten die de overheid voorbereidt goed en slim te investeren.”

SMPL.

Jo Segers van **SMPL.**: “Maandag zijn mijn zeven medewerkers nog naar kantoor gekomen. Toen heeft iedereen Skype en FaceTime geïnstalleerd en hebben we een Whatsappgroep aangemaakt. Iedereen heeft ook zijn grote iMac mee naar huis genomen om vanaf vandaag thuis te kunnen werken. Alle afspraken met klanten heb ik omgezet naar gesprekken via Skype. Werkbezoeken worden kruislings ingepland: de aannemer geeft zijn vragen op voorhand aan ons door waarna ik of mijn collega erheen ga.”

“Ik vrees dat vooral investeringsprojecten vertraging zullen oplopen. De meeste van onze projecten lopen over meerdere jaren, dus bij ons zal de crisis geen noemenswaardige impact hebben. De sector van de winkelinrichters - waar met zeer korte termijnen gewerkt wordt - zal het echter wel voelen.”

MAKER architecten

Lieven De Grootte van **MAKER architecten**: “Al onze medewerkers werken van thuis uit. We willen de regels strikt opvolgen en geen risico’s nemen in het belang van ieders gezondheid. Ons bureau hebben we grondig gereorganiseerd. Fysieke vergaderingen vinden voorlopig niet meer plaats. De gesprekken met klanten verlopen via Skype of per telefoon. Wegens de steeds strenger wordende maatregelen én uit voorzorg laten we werkbezoeken niet langer doorgaan. “

“Op korte termijn zal de coronacrisis geen financiële gevolgen hebben. Wanneer ze langer aansleept, zal dit wel het

Hoe gaan architecten om met het coronavirus? | architectura.be

geval zijn omdat (potentiële) klanten veel voorzichtiger gaan zijn. Hoewel we met ons beroep het geluk hebben dat we verder kunnen werken - de opdrachten lopen immers over verschillende maanden - kan dit als een boemerang terugkeren. Wat als we binnen enkele maanden een fase van een project hebben afgewerkt, hiervoor een factuur uitschrijven en uiteindelijk van de opdrachtgever te horen krijgen dat hij niet meer wil of kan betalen?"

M-INT

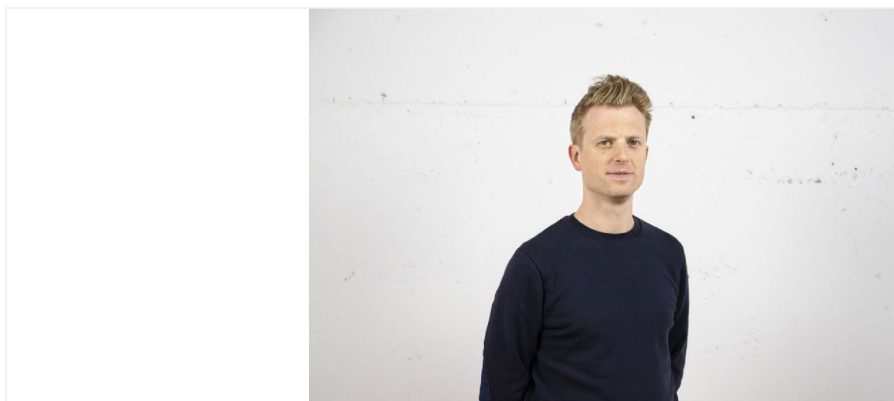
Hanna Meskens van **M-INT**: "Wij zijn een koppel interieurarchitecten met ons kantoor in huis. We hebben geen extra medewerkers dus op dat vlak hebben we niet zoveel zorgen. Waar ik merkte dat in het weekend veel mensen nadachten wat ze met hun bedrijf zouden doen, hebben wij ons dit weekend vooral gefocust op hoe we onze kinderen zichzelf konden laten bezighouden zodat we konden werken."

"Op korte termijn zullen de gevolgen geen grote impact hebben op ons. De projecten die lopen, gaan door. Zeker als ze nog niet in de werffase zitten. Maar op langere termijn maak ik mij wel zorgen: zullen werven vierkant lopen door leveringsproblemen van materialen en producten? Zullen aannemers failliet gaan en B2B-klanten bijgevolg wegblijven? Zullen mensen die veel geld zijn kwijt gespeeld hun (ver)bouwplannen laten varen?"

Wilt u in uw eigen bureau ook extra maatregelen nemen tegen het nieuwe coronavirus? Netwerk Architecten Vlaanderen schreef een [artikel over hoe je hier als architectenbureau het beste mee kunt omgaan](#). Het artikel geeft handige tips over de organisatie op kantoor en het contact met klanten en aannemers. Ook informatie over hygiëne en financiële steunmiddelen vindt u er terug.

□ 12 MAART 2020

Belgian Architects Declare - "Maatschappelijk ondernemerschap van de architect" (Bart Hoylaerts, a2o architecten)

Bart Hoylaerts, a2o architecten

ILLUSTRATIE | BRECHT KELLENEERS - A2O ARCHITECTEN

Tijdens het bezoek van de tien founding members van Belgian Architects Declare aan het kabinet van Zuhal Demir op 28 februari, legden **zes architecten een uitgewerkt actiepunt op tafel**. Die concrete beleidsvoorstellen moeten de overheid aanzetten iets te doen aan de klimaatproblemen en het verdwijnen van de open ruimte en de biodiversiteit. In een vervolgreeks gaat architectura.be dieper in op elk van die punten. Als eerste aan de beurt: Bart Hoylaerts van a2o architecten. Hij pleit voor maatschappelijk ondernemerschap als essentieel onderdeel van de taak van een architect. "Architecten moeten erkend worden als onafhankelijke experts die de uitgeschreven opdrachten van opdrachtgevers kritisch in vraag kunnen stellen en deze kunnen bijsturen met het oog op duurzaamheid."

"De Orde van Architecten omschrijft op haar website de rol van de architect aan kandidaat-bouwheren als 'de vertrouwenspersoon die uw wensen omzet in werkelijkheid'. De architect, zo wordt uitgelegd, is een onafhankelijke adviseur die de bouwheer begeleidt bij het tekenen van plannen, het aanvragen van vergunningen, het onderhandelen met aannemers, en het controleren voor de bouw. Het klopt dat dit kerntaken zijn waar de architect zich op toelegt en verantwoordelijkheid heeft naar zijn opdrachtgever toe.^[1]"

"De architect heeft echter ook een verantwoordelijkheid af te leggen aan de maatschappij. Jammer genoeg wordt er in dit takenpakket van de architect hier niets over gezegd. Als beroepsgroep hebben de architecten wel een traditie opgebouwd om na te denken over hoe gemeenschappen het beste kunnen wonen, werken, bewegen, omgaan met erfgoed, landschap en openbare ruimtes. Dit discours verloopt hand in hand met de daadwerkelijke bouwpraktijk:

Datum maart 2020
Bron <https://www.architectura.be>
Titel Belgian Architects Declare - "Maatschappelijk ondernemerschap van de architect" (Bart Hoylaerts, a2o architecten) (2/2)

Belgian Architects Declare - "Maatschappelijk ondernemerschap van de architect" (Bart Hoylaerts, a2o architecten) | architectura.be

tentoonstellingen, boeken en lezingen dragen innovatieve ideeën uit, werken aan het bewustzijn van de vakgroep en van mogelijke bouwheren. Maar dit is een geleidelijk cultureel proces, en bereikt zeker niet alle opdrachtgevers."

"Ook het manifest 'Architects Declare' is een voorbeeld van hoe wij architecten ons, als beroepsgroep, collectief zorgen maken over klimaatverandering, ecologie en biodiversiteit. Elke dag zien we hiervan de negatieve effecten – op het nieuws, in wetenschappelijke publicaties, en in ons eigen veranderende klimaat. De urgentie van deze problemen vragen om een versnelling van het proces om de bouwpraktijk te verduurzamen, en discours in breed ingebedde acties te vertalen."

"Ons actiepunt gaat daarom precies over de verhouding tussen de belangen van de opdrachtgever en de maatschappij. Naar ons inzicht komen deze grotendeels overeen omdat de opdrachtgever deel uitmaakt van de maatschappij en leeft in een ecosysteem. Maar niet elke opdrachtgever is bezig met duurzaamheidsprincipes als hij of zij een opdracht uitschrijft en een budget opstelt. De architect moet met autoriteit kunnen wijzen op de negatieve gevolgen van overmatige verharding, van bouwen in lage dichtheden, van energieverblindende technieken, van de roefbouw op de aarde om bepaalde bouwmaterialen te verwerven."

"Wij stellen voor dat de architect volwaardig erkend en geutiliseerd wordt als die onafhankelijke expert die hij/zij stelt te zijn. Daartoe moet de architect over de nodige kennis, ondersteuning én instrumenten beschikken om uitgeschreven opdrachten kritisch in vraag te stellen en bij te sturen met het oog op een duurzame bouwpraktijk. We stellen voor om de verandering te funderen in kennis, en in de opleiding. Het maatschappelijk ondernemerschap verdient hierin een prominente rol: jonge ontwerpers dienen te leren dialogeren met een opdrachtgever over duurzaamheid. Even belangrijk is dat dit maatschappelijk ondernemerschap getoetst wordt tijdens de stage, als volwaardig onderdeel van het takenpakket. Vanuit de opleiding wordt de taakomschrijving dan opnieuw vorm gegeven. Maar het welslagen hiervan zal ook afhangen van de verankering in de wetgeving, zodat er één klare lijn getrokken wordt. Een principiële houding ten opzichte van duurzaamheid moet een basisvoorwaarde zijn, geen nadeel waardoor de opdracht aan een lager inzettende collega kan overgaan."

[1] Zie <https://www.architect.be/nl/ik-verbouw/uw-architect/het-takenpakket-van-de-architect/>

Bron: a2o architecten

Delegatie Belgian Architects Declare legt 6 actiepunten op tafel bij bezoek aan kabinet Demir | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

04 MAART 2020 | ANKE HENROTTE

Delegatie Belgian Architects Declare legt 6 actiepunten op tafel bij bezoek aan kabinet Demir

ILLUSTRATIE | ANKE HENROTTE

De tien founding members van **Belgian Architects Declare** die vrijdag 28 februari verwacht werden op het kabinet van Zuhail Demir waren goed voorbereid, want ze legden prompt zes uitgewerkte actiepunten op tafel. De concrete beleidsvoorstellen van de architecten moeten de overheid aanzetten iets te doen aan de klimaatproblemen en het verdwijnen van de open ruimte en de biodiversiteit. Architectura.be somt de toegelichte actiepunten mét reacties van het kabinet voor u op.

Belgian Architects Declare, een initiatief van architectura.be, is een manifest dat ondertekend werd door maar liefst 377 Belgische architectenbureaus. Hiermee geven zij te kennen dat zij klimaatverandering en de tanende biodiversiteit als grootste problemen van onze tijd zien en dat zij daarin een belangrijke rol kunnen spelen. Het manifest was van oorsprong een Brits initiatief dat navolging kreeg in 17 andere landen. Architectura.be nam het initiatief om ook een Belgische versie op te starten. Met succes, want geen enkel van de 18 landen doet beter in relatie tot het bevolkingsaantal.

De architecten willen ook een signaal geven aan de overheid om via een doordachte wetgeving de problematiek efficiënt aan te pakken. Daarin kadert het bezoek bij het kabinet van Zuhail Demir. Volgende bureaus tekenden present bij het ministerie: **OMGEVING** (Sven Augusteyns), **B-architecten** (Sven Grooten en Stéphanie Collier), **REST** (Dimitri Minten), **a2o architecten** (Bart Hoylaerts), **CONIX RDBM Architects** (Frederik Jacobs), **boydens engineering** (Wim Boydens), **DENCI-STUDIO** (Bart Cobbaert), **eld** (Ilka Broeckaert en Filip Declercq), **BLIEBERG** (Kris Blykers) en **META architectuurbureau** (Niklaas Deboutte). Architectura.be zelf werd vertegenwoordigd door zaakvoerder Rik Neven.

Tijdens de bijeenkomst lichtte Rik Neven het initiatief en het pamflet in het kort toe en vervolgens brachten zes architecten één concreet actiepunt naar voren. Dat waren Bart Hoylaerts van a2o-architecten, Sven Grooten van B-architecten, Kris Blykers van BLIEBERG, Frederik Jacobs van CONIX RDBM Architects, Sven Augusteyns van

Delegatie Belgian Architects Declare legt 6 actiepunten op tafel bij bezoek aan kabinet Demir | architectura.be

OMGEVING en Dimitri Minten van RE-ST. Hieronder een opsomming van die punten, telkens mét reactie van het kabinet.

1. a2o-architecten: maatschappelijk ondernemerschap als essentieel onderdeel van de taak van de architect

Architecten moeten erkend worden als onafhankelijke experts die de uitgeschreven opdrachten van opdrachtgevers kritisch in vraag kunnen stellen en deze kunnen bijsturen met het oog op duurzaamheid. Hierbij is maatschappelijk ondernemerschap van groot belang: jonge ontwerpers moeten zowel tijdens hun opleiding als gedurende hun stage in dialoog leren gaan over duurzaamheid met opdrachtgevers. Een duidelijke wetgeving die een principiële houding aanneemt ten opzichte van duurzaamheid is daarbij cruciaal.

Reactie kabinet: "Het is de bedoeling om hier met het klimaatplan werk van te maken. Door in overheidsopdrachten bijvoorbeeld meer nadruk te leggen op duurzaamheid, geven we het goede voorbeeld aan private opdrachtgevers die duurzaamheid nog niet hoog in het vaandel dragen."

2. B-architecten: meer aandacht voor (on)bebouwde ruimte in het onderwijs

Kennis en inzichten over bebouwde en onbebouwde ruimte moeten in alle vormen van het onderwijs – van kleuterschool tot hogeschool en universiteit – meegegeven worden. Als mensen die ruimte van jongs af aan leren begrijpen, zal een duurzame mentaliteit onder de bevolking ontstaan waardoor iedereen zijn verantwoordelijkheid voor het klimaat wel zal moeten nemen. De regering zou hiervoor basiscompetenties moeten ontwikkelen. Voorts moet er meer focus gelegd worden op klimaat en duurzaamheid en minder op het bouwen binnen architectuuropleidingen. Vakken zoals circulariteit en bio-ecologisch materiaalgebruik moeten daarvoor in het basiscurriculum worden opgenomen.

Reactie kabinet: "Wij erkennen dat de uitdagingen rond klimaat erg groot zijn. Daarom willen we van klimaat een transversaal thema maken binnen de Vlaamse regering. Alle departementen zullen op het gebied van klimaat samenwerken. Ook het departement Onderwijs en Vorming zal hierbij zijn zegje mogen doen."

3. BLIEBERG: meer geld voor Open Call Vlaanderen en een duidelijk criterium rond circulariteit bij openbare aanbestedingen

In navolging van de immense populariteit van circulair bouwen, moet er meer geld komen voor de Open Call van Vlaanderen Circulair. Zo kunnen meer innovatieve en waardevolle circulaire projecten financiële steun krijgen. Ook moet er snel werk gemaakt worden van een criterium of een aantal criteria waarbij circulariteit in openbare aanbestedingen omschreven wordt en waarop ingediende projecten beoordeeld kunnen worden. Zo'n criterium, hoe klein ook, kan heel wat aannemers, ontwerpers en fabrikanten aanzetten om circulair te gaan werken.

Reactie kabinet: "Het departement Omgeving herdenkt momenteel het subsidiesysteem voor ruimte in het kader van het instrumentendecreet. Ons kabinet heeft ook interesse om de criteria voor circulariteit toe te voegen aan de openbare aanbestedingen. We benadrukken echter dat het departement samen met OVAM al langer inzet op circulair bouwen en dat in de toekomst nog meer zal doen. Vorig jaar lanceerden we samen bijvoorbeeld de Green Deal Circulair Bouwen waarbij verschillende organisaties samenwerkten om circulair bouwen op de kaart te zetten in Vlaanderen."

4. CONIX RDBM architects: puntensysteem voor groen- en natuurinclusief bouwen naar het voorbeeld van Den Haag

De fauna en flora in onze Vlaamse steden moeten beheerd worden. Dat kan door groen- en natuurinclusief te bouwen. Met een puntensysteem voor bouwprojecten zoals in het Nederlandse Den Haag zullen ontwikkelaars en

Datum maart 2020
Bron <https://www.architectura.be>
Titel Delegatie Belgian Architects Declare legt 6 actiepunten op tafel bij bezoek aan kabinet Demir (3/3)

Delegatie Belgian Architects Declare legt 6 actiepunten op tafel bij bezoek aan kabinet Demir | architectura.be

architecten op een eenvoudige manier verplicht worden om groen en natuur in de directe omgeving te bevorderen. Omdat groen- en natuurinclusief bouwen geen eenduidig gegeven is en moeilijk in een wet te vangen is, moet er een lijst opgesteld worden met maatregelen waaruit de projectontwikkelaar kan kiezen. Hoe groter de mogelijkheden voor groen- en natuurinclusief bouwen, hoe meer maatregelen er uit de lijst opgenomen moeten worden.

Reactie kabinet: "Groendaken in grote steden als Antwerpen en Gent zijn al verplicht, maar daar worden vaak afwijkingen op aangevraagd. Het is dan ook nodig om de kennis van de klanten omtrent groen- en natuurinclusief bouwen bij te schaven alvorens het voorgestelde puntensysteem in te voeren."

5. OMGEVING: de klimaatimpact in de milieueffectenrapportage becijferen

In Vlaanderen ontbreekt een kader om de klimaatimpact van nieuwe stedenbouwkundige projecten te meten binnen de milieueffectenrapportage. Experts hebben enkel een handleiding en moeten dit kader naargelang hun discipline zelf bedenken. In de nieuwe MER-procedure zou zowel de beoordeling van klimaatmitigatie als klimaatadaptatie opgenomen moeten worden. De maatregelen die daaruit voortkomen kunnen het project verbeteren en aanpassen aan de klimaatdoelstellingen.

Reactie kabinet: "Dat is een goede vaststelling. Wij raden jullie (OMGEVING, red.) aan om contact op te nemen met VMx vzw, de beroepsvereniging voor milieuprofessionals waartoe ook MER-deskundigen behoren. Die organisatie heeft veel meer contacten dan de MER-cel van het departement Omgeving. Met de kennis van het architectenbureau kan VMx vzw geleidelijk aan de gevraagde veranderingen aanbrengen in de MER-procedure."

6. RE-ST architecten: ruimteneutraal bouwen door middel van een bouwcompensatie

Ruimteneutraal bouwen door een bouwcompensatie in te voeren is de oplossing voor de steeds schaarser wordende ruimte in Vlaanderen. Mensen die nog kubieke meters bouwvolume willen toevoegen, zullen deze meters ergens anders moeten wegnemen. Dat kan door zelf een gebouw af te breken of te vervangen of een bedrag te storten volgens een vooraf bepaalde bouwcompensatiefactor. Met dat geld kan de Vlaamse Overheid een opruimbonus, onthardingspremie of subsidies voor ruimtelijke optimalisatiestudies invoeren of bestemmingswijzigingen financieren.

Reactie kabinet: "Zolang er een overaanbod is, zal de voorgestelde maatregel niet worden ingevoerd. Wij benadrukken dat we eerst een schaarste moeten creëren door een aantal hectaren grond te schrappen. Als we de maatregel voor dat moment toch invoeren, werken we de verhoging van het ruimtelijk rendement tegen. Wij willen graag de multifunctionaliteit van gebouwen mogelijk maken door de regelgeving aan te passen. Het toepassen van die multifunctionaliteit in openbare aanbestedingen zou een stap in de goede richting zijn."

Het is nog altijd mogelijk om het manifest te ondertekenen als je dat nog niet gedaan hebt. Surf hiervoor naar [be.architectsdeclare.com](https://www.architectsdeclare.com).

“Building in time”

Online Seminar

by Prof. Jo Berben & Ir. Arch. Stefaan Evers

a20 Architecture office, Belgium

Saturday, 11th of April, 07:00 nm

18h00 Brussels time

Organized by

American University of Madaba
Faculty of Architecture and Design/
The Department of Architecture

't Sas in Vilvoorde

a2o architecten'

De gedevalueerde industriële strook, ingesloten tussen spoorwegen en een kanaal, wordt omgezet in een waardevol district van Vilvoorde. Binnen dit strategisch gelegen reconversiegebied aan de rand van de Europese hoofdstad vinden we het 't Sas-project. Het is omgeven door een kanaal, de rivier de Zenne, een plein en een park. Landschap en stad ontmoeten elkaar hier letterlijk.

'T Sas heeft een duidelijke vorm, vouwt zich rond het binnengebied en creëert tegelijkertijd interessante openingen, verbindingen en zichtlijnen naar de omliggende gebieden. De voetafdruk van het gebouw wordt zo een begaanbare buitenruimte waarmee gebruikers de brede kade langs het kanaal en de eerder gemarginaliseerde Zenne optimaal kunnen ervaren. De natuurlijke samenstelling van de binnentuin heeft een duidelijke vorm en structureert het gebruik van de gemeenschappelijke ruimte, terwijl verlaagde paden de privacy van privéterrassen beschermen. De binnentuin is zo meer dan alleen een toegang tot de huizen, het wordt ook een aangename vergaderruimte en privacy buffer.

De link op grondniveau is altijd zorgvuldig en intelligent ontworpen. De begane grond is opgetild aan de zijkanten van de kade en het plein en biedt optimale privacy aan de hogere, interne terrassen. Tegelijkertijd kijken de terrassen uit op het openbare leven en wordt de publieke ruimte letterlijk 'bewoond'. Grote decoratief opengewerkte trappen en dubbelhoge ingangen vormen herkenbare architectonische elementen. Deze vergroten de interpreteerbaarheid van het gebouw en creëren interessante ontmoetingsplekken in het geveloppervlak.

Dit universeel blok, gebouwd met gevelstenen, is een reactie op de veelvormigheid van de site en de diversiteit van de omgeving. Dit resulteert in een zeer duurzaam, robuust en verbindend gebouw,

dat een optimale combinatie van individuele levenskwaliteit en collectieve ervaring biedt. De minimaal schuine daken creëren een dynamisch beeld. De rationele verdeling van de oppervlakken en het subtiele driedimensionale effect in het metselwerk is zeer verfijnd. De afwisseling van interne en externe terrassen creëert zowel diepte als speelsheid. De ingetogen architectonische volkstaal van de binnentuin en de fijn gedetailleerde gevels bieden architecturale oplossingen voor de akoestische druk van het nabijgelegen viaduct, schoolgebouw en het publieke domein.

Stedelijke ontwikkelingsoplossingen bieden hier een antwoord op duurzaamheidsvraagstukken. Herontwikkeling, en niet in de open ruimte snijden, zijn basisregels op het gebied van duurzaamheid. Dit wordt benadrukt door het feit dat deze herontwikkeling een voorbeeld is van het gebruik van duurzame en milieuvriendelijke bouwmaterialen zoals bakstenen. Het opruimen van de brownfield-site brengt dit deel van de stad weer in omloop.

Optimale toegankelijkheid, via een dicht infrastructureel netwerk rechtvaardigt ook de locatie voor dit project. De bouw van het HST-netwerk en een nieuw station biedt nog meer perspectieven en voldoet aan de duurzaamheidsseis van alleen wonen op plaatsen met een goede bereikbaarheid. Bovendien bevordert de interne toegangsstructuur langzaam verkeer. De introductie van een nieuwe brug voor fietsers en voetgangers zorgt er bijvoorbeeld voor dat het park 'Drie Fontein' voor het eerst onderdeel wordt van het centrum van Vilvoorde. Dit creëert een connectie met de natuur waarvan het belang allerminst kan onderschat worden als het gaat om duurzaam leven.

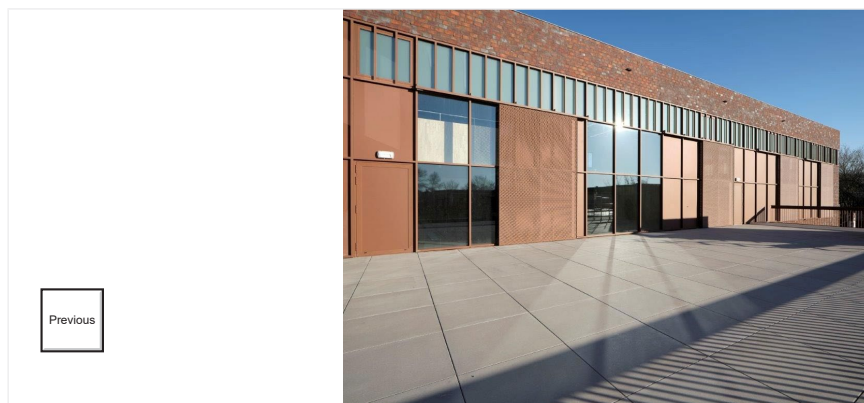
Kersverse kunstencampus siert Hasseltse hogeschool (a2o architecten) | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

□ / [Nieuws](#) / Kersverse kunstencampus siert Hasseltse hogeschool (a2o architecten)

□ 27 APRIL 2020 | TIM JANSSENS

Kersverse kunstencampus siert Hasseltse hogeschool (a2o architecten)

Het terras van de eerste verdieping is afgewerkt als een volwaardige dakparking om zware kunstobjecten en materialen te kunnen vervoeren. (Beeld: Sepp van Dun)

Langs de Grote Ring in Hasselt prijkt sinds kort een nieuw campusgebouw: de PXL-MAD School of Arts. Het langgerekte complex met torenvolume is ontworpen door [a2o architecten](#), bestrijkt een oppervlakte van 7.300 m² en huisvest aanpasbare leer- en werkomgevingen voor de kunst- en informaticaopleidingen van Hogeschool PXL. In een tweede fase, waarvan de exacte timing nog niet vastligt, zal er centraal op de site ook nog een 41,5 meter hoge toren met een studentenhotel worden opgetrokken – het eerste van zijn soort in België.

Hogeschool PXL broedde al geruime tijd op een modernisering en uitbreiding van haar onderwijsfaciliteiten, die in sommige gevallen gedateerd zijn en die zich dus niet altijd lenen tot de implementatie van de leer- en werkomgeving van de toekomst. In 2018 was het eindelijk zover. De vijftig jaar oude ateliers van de kunstopleidingen – ‘De Lange Gang’ – maakten plaats voor de PXL-MAD School of Arts, die eveneens onderdak biedt aan ultramoderne ICT-infrastructuur. Sinds december 2019 is de gloednieuwe kunstencampus klaar voor de dienst.

Creative, kunstzinnige omgeving

In het balkvolume van de PXL-MAD School of Arts, waar de centraal gelegen, dubbelhoge tentoonstellingsruimte de voornaamste blikvanger vormt, zijn onder meer nieuwe ateliers voor de Vrije Kunsten (Keramiek, Open Lab, Schilderkunst, Sculptuur en Vrije Grafiek) en de afstudeerrichting Juweelontwerp & Edelsmeedkunst ingericht, die aanpasbaar zijn en die – naargelang de wensen en behoeften – evengoed kunnen fungeren als intieme leslokalen.

Kersverse kunstencampus siert Hasseltse hogeschool (a2o architecten) | architectura.be

Her en der zijn in de open ateliers zwevende, houten mezzanines geïntegreerd. Het torenvolume is dan weer grotendeels voorbehouden voor de theorielokalen van het PXL IT-departement, waar de focus onder meer op user experience en virtual en augmented reality ligt. Er is tevens sprake van een donkere ruimte voor foto- en video-opnames, waar ook studenten Grafisch Ontwerp dankbaar gebruik van zullen maken. Dit alles resulteert in een creatieve, kunstzinnige omgeving die symbool staat voor het vooruitstrevende karakter van de Limburgse hogeschool.

“Om de strakke timing te kunnen respecteren, is het project volledig volgens de Lean-principes gepland”

Zeer strakke timing

De nieuwe kunstencampus is gerealiseerd in het kader van een publiek-private samenwerking, waarbij de PXL-MAD School of Arts deel uitmaakt van het publieke luik en het toekomstige studentenhotel het private luik vormt. **Willem Construct** en **Vanhout** stelden een geïntegreerd projectteam samen voor de realisatie van het kersverse campusgebouw. “De timing was bijzonder strak”, zegt projectleider Lode Rosvelds (Willem Construct). “Aanvankelijk kregen we dertien maanden de tijd voor de realisatie van het 7.300 m² grote complex, maar aangezien er tijdens de uitvoering een extra gebruiker opdook, werd de termijn twee maanden verlengd. Voor de start van de eigenlijke bouwwerkzaamheden stonden we ook al in voor het asbestvrij maken en slopen van de oude kunstschool, het dempen van de kelder en het plaatsen van de paalfundering (vierhonderd palen). Dit gebeurde op amper drie maanden tijd. Om de strakke timing te kunnen respecteren, is het project volledig volgens de Lean-principes gepland.”

Uitdagend, maar uiterst geslaagd

Ook in bouwkundig opzicht moest het aannemersconsortium enkele bijzondere uitdagingen overwinnen. Zo gaan de kunst ateliers op de eerste verdieping aan de zijde van de Gouverneur Verwilghensingel gedeeltelijk schuil achter een claustragevel. Aangezien de achterliggende façade grotendeels beglaasd is, was het niet vanzelfsprekend om de claustra op een gepaste manier te verankeren. “In nauw overleg met controlebureau Seco, studiebureau Establis, de leverancier van de gevelsteen en de leveranciers van de gevelwapening hebben we een oplossing uitgewerkt in de vorm van een dubbele laag gevelmetselwerk – bestaande uit een platte en een hoge gevelsteen – die wordt afgewisseld met drie lagen claustrametselwerk. Het claustrametselwerk is verankerd aan profielen die achter de gevelsteenwand geplaatst zijn”, legt Lode Rosvelds uit. “Voorts zijn er heel wat geïmpregneerde en gesealde polierbetonvloeren, eikenhouten parketvloeren (1.400 m² in de tentoonstellingsruimte en het schildersatelier) en piekfijn afgewerkte zichtbetonelementen (uitgevoerd met rechte hoeken) geplaatst. Er is ook een goederenlift verwerkt in het terras van de eerste verdieping (afgewerkt als dakparking) om zware kunstobjecten en materialen naar de centrale tentoonstellingsruimte en een deel van de ateliers te kunnen vervoeren. Tot slot kregen bepaalde ateliers een specifieke uitrusting. Zo is er een uniek geurlabo annex experimentele keuken ingericht, inclusief gekoelde stockageruimte, grote dampkappen, fornuizen, koelkasten en porseleinen uitgietbakken. Een ander bijzonder gegeven is de brongietput, die we bouwkundig gecreëerd hebben. We mogen terugblikken op een uitdagend, maar uiterst geslaagd project!”

Bron: [Bouwen aan Vlaanderen](#)

Datum april 2020

Bron <https://www.architectura.be>

Titel Steeds meer architectuurcolumns op architectura.be: kruip ook in uwe pen! (1/2)

AANMELDEN | NL FR

archi
tectura.becircu
build.beint.
site

NIEUWS PROJECTEN DOSSIERS PARTNERS ARCHITUBE VACATURES AGENDA PODCAST

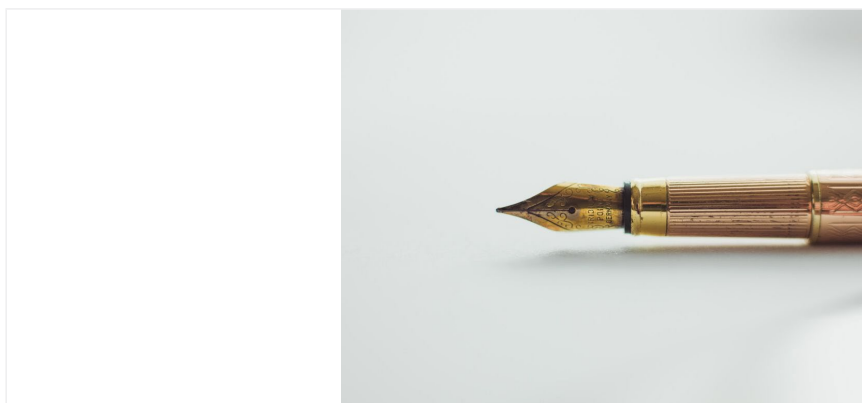

Steeds meer architectuurcolumns op architectura.be: kruip ook in uw pen! | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

[□](#) / [Nieuws](#) / Steeds meer architectuurcolumns op architectura.be: kruip ook in uw pen![□](#) 27 APRIL 2020 | RIK NEVEN

Steeds meer architectuurcolumns op architectura.be: kruip ook in uw pen!

ILLUSTRATIE | ART LASOVSKY, UNSPLASH

“Elk nadeel hebt zijn voordeel”, zei Johan Cruijff. Voor architectura.be heeft de coronacrisis ervoor gezorgd dat steeds meer architecten de tijd nemen om via architectura.be hun mening neer te schrijven over actuele thema’s waar de architect mee geconfronteerd wordt.

Dat doet ons bijzonder veel plezier. We willen immers niet alleen nieuws brengen maar ook van de architecten. Als je zelf je visie over een bepaald item wil delen met architecten of andere bouwprofessionals, staan we daar absoluut voor open. Maatschappelijke en deontologische issues liggen hierbij het meest voor de hand, maar het mogen ook technische items zijn die je belicht in een column, zoals bijvoorbeeld akoestiek, brandveiligheid, BIM, enz.

Hieronder bij wijze van inspiratie een overzicht van de columns die de voorbije weken de revie gepasseerd zijn op architectura.be en circubuild.be

- Peggy Bovens over budgetbeheersing bij architecten: [lees column](#)
- Vincent Van Den Broecke van blanco architecten over de werfbezoeken van stagiairs: [lees column](#)
- Ken Dupont van Dam architecten over de toekomst van het architectenberoep na de corona-crisis: [lees column](#)
- Jan Vilain van Infopunt Publieke Ruimte over de openbare ruimte in crisistijden: [lees column](#)
- Dimitri Minten en Tim Vekemans van @RE-ST over het VRT-gebouw dat volgens hen beter niet zou afgebroken worden: [lees column](#)
- Jozef Hessel van A1 Planning architecten over budgetoverschrijdingen bij architecten: [lees column](#)

Datum april 2020
Bron <https://www.architectura.be>
Titel Steeds meer architectuurcolumns op architectura.be: kruip ook in uwe pen! (2/2)

Steeds meer architectuurcolumns op architectura.be: kruip ook in uw pen! | architectura.be

- Philip Adam en zijn voorstel voor een nieuwe procedure bij architectuurwedstrijden: [lees column](#)
- Anne-Claire Legon (winnares @encon Energieprijs) over flexibel energieverbruik in residentiële woningen door middel van biedcurven: [lees column](#)

Belgian architects declare

In het kader van ons platform Belgian Architects Declare hebben ook enkele architecten een concreet actiepunt uitgewerkt, beleidslijnen voor de overheid om iets te doen aan de klimaatproblematiek en het verdwijnen van de biodiversiteit:

- [Sven Augusteyns van omgeving over het becijferen van de klimaatimpact in de milieu-effectentrapportage \(MER\)](#)
- [Dimitri Minten van RE-ST en zijn pleidooi om ruimteneutraal te bouwen door middel van een bouwcompensatie](#)
- [Frederik Jacobs van CONIX RDBM over een puntensysteem voor groen en natuurinclusief bouwen](#)
- [Kris Blykers van blieberg over circulaire criteria bij aanbestedingen](#)
- [Sven Grooten van b-architecten over de aandacht die het onderwijs zou moeten schenken aan \(on\)bebouwde ruimte](#)
- [Bart Hoylaerts van a2o architecten over het maatschappelijk ondernemerschap van de architect](#)

Vaste columns

architectura.be en circubuild.be beschikken trouwens over enkele vaste columnisten die we in dit overzicht zeker niet mogen vergeten

[Steen en Been](#)

Wekelijkse column van Filip Canfyn waarin hij in zijn bekende stijl op een laagdrempelige wijze de (architectuur)actualiteit onder de loep neemt.

[Cirkelredeneringen](#)

Column van Birgitt Deckers van studio planeet over het boeiende en noodzakelijke aspect van circulair ontwerpen.

[Blijvers van Blykers](#)

Kris Blykers van blieberg laat zien dat ook in het verleden al nagedacht werd over circulaire oplossingen.

30-31 mei 2020
HBVL

OPINIE

Luc Vanmuysen, a20-architecten

Is het in deze coronatijd beter wonen in een huis met een tuin op het platteland of in een appartement in de stad? Wie zijn tijd in de tuin kan doorbrengen, is bevoorrecht. Het maakt de quarantaine minder hard te verduren.

Maak de stad weer leefbaar

Is wonen in de stad dan minder aantrekkelijk geworden? Is het pleidooi van stedenbouwkundigen en architecten om de stad te omarmen en verder te ontwikkelen als onze natuurlijke habitat (arch. bOb VanReeth: "het platteland is voor de koeien") dan wel realistisch?

Het virus toont ons de kwaliteit van de private buitenruimte, het private moestuintje, het grasveldje om te ravotten met de kinderen. De stad daarentegen is gesloten. Publieke ruimten in de stad, het park en het plein, kunnen in tijden van quarantaine niet gedeeld worden.

Het vreemde is dat diegenen die vandaag bewust kiezen voor een stadsleven, en dus het platteland vrijwaren, nu benadeeld worden. Zij lijden onder een gebrek aan vrije en groene ruimte.

Wordt je nu gestraft omdat je een milieubewuste houding hebt? Is het niet ongepast om nu een oproep te doen om terug te keren naar woningen op 'de buiten'? Een gezond evenwicht tussen gemeenschapsleven (solidariteit) en persoonlijke droom; *my house is my castle* (individualisme) wordt op de proef gesteld.

Hopelijk trekken we de juiste conclusies. Want er is geen weg terug. De curve van de coronapandemie zal wellicht 'bescheiden' zijn vergeleken met de curves en oversterfte die ons staan te wachten als we niet radicaal beschermen wat ons nog rest aan ecosystemen en als we er niet alles aan doen om de opwarming van de aarde tegen te gaan. De ketting van aangekondigde milieuproblemen en daarmee gerelateerde gezondheidsrisico's maken mij ongerust.

Als reactie op de quarantainemaatregelen nu het

landelijk gebied verder verkavelen, verharderen, de grond verarmen? Het is uitgesloten. Onze aandacht zal blijvend naar de stad gaan. En die stad zal leefbaar moeten worden. Door, naast te ijveren voor privaat groen, betere en groenere publieke ruimte te realiseren. Door te ontharden. Door hoger te bouwen maar in balans vrije ruimte in de plaats te geven. Zodat nieuwe gebouwen minder grond innemen. Door minimaal de woonuitbreidingsgebieden aan te snijden. Door naast de stadskernen ook de dorpskernen te herwaarderen. Door inzetten van braakliggende ruimte als 'vrije' ruimte. Door leegstaande panden aan te pakken in de binnensteden en aan de eigenaars op te leggen ze verplicht bewoonbaar te maken. Door de afkoeling van de steense stad te verbeteren door opnieuw open water te voorzien. Te ontharden waar mogelijk. Waarom geen sportpleinen in de

stad?

Geweldig toch als we daar decompressieruimte hebben door het creëren van overmaat. Zoals de foyer de decompressieruimte is voor de theaterzaal. De stedelijke ruimte dus als foyer!

De *gedisneyficeerde* winkel-wandelstad heeft in dit nieuwe stadsbeeld afgedaan. Een leefbare en belevingsvolle stad willen we en dat is een rijke stad in vrije ruimte. Een stad met overmaat zoals de natuur ons die ook heeft geschonken. Die overmaat hoeven we niet te vinden in een zwembad in eigen tuin. Ik heb het intussen echt gehad met de promotie van zwembaden dezer dagen. De zorg voor ons stad zal ons wapenen tegen de bedreigingen van onze habitat en ons laten samenleven met een weliswaar veranderende natuur. Het zal ons minder angstig maken en onze gezondheid ten goede komen.

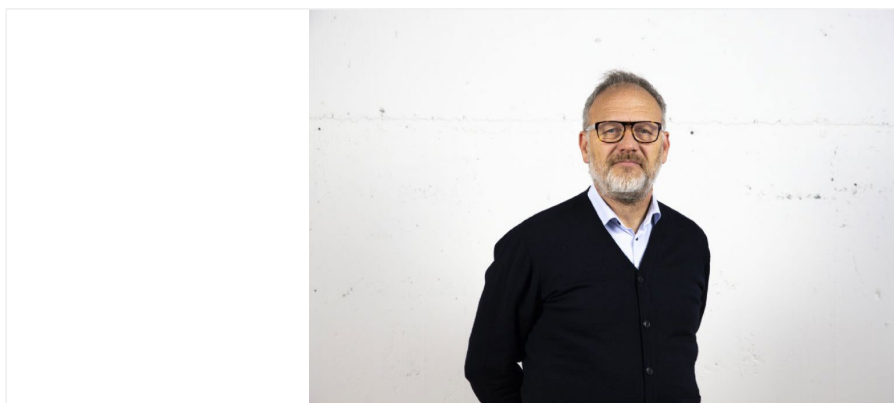
OPINIE (Luc Vanmuysen): "Is wonen in de stad dan minder aantrekkelijk geworden?" | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

□ / [Nieuws](#) / OPINIE (Luc Vanmuysen): "Is wonen in de stad dan minder aantrekkelijk geworden?"

□ 03 JUNI 2020

OPINIE (Luc Vanmuysen): "Is wonen in de stad dan minder aantrekkelijk geworden?"

ILLUSTRATIE | BRECHT KELLENEERS PHOTOGRAPHY

Is het in deze coronatijd beter wonen in een huis met een tuin op het platteland of in een appartement in de stad? Dat vraagt Luc Vanmuysen van [a2o architecten](#) zich af. Wie zijn tijd in de tuin kan doorbrengen, is bevoorrecht. Het maakt de quarantaine minder hard te verduren.

Is wonen in de stad dan minder aantrekkelijk geworden? Is het pleidooi van stedenbouwkundigen en architecten om de stad te omarmen en verder te ontwikkelen als onze natuurlijke habitat (*arch. bOb VanReeth: "het platteland is voor de koeien"*) dan wel realistisch ?

Het virus toont ons de kwaliteit van de private buitenruimte, het private moestuintje, het grasveldje om te ravotten met de kinderen. De stad daarentegen is gesloten. Publieke ruimten in de stad, het park en het plein, kunnen in tijden van quarantaine niet gedeeld worden.

Het vreemde is dat diegenen die vandaag bewust kiezen voor een stadsleven, en dus het platteland vrijwaren, nu benadeeld worden. Zij lijden onder een gebrek aan vrije en groene ruimte.

Word je nu gestraft omdat je een milieubewuste houding hebt? Is het niet ongepast om nu een oproep te doen om terug te keren naar woningen op 'de buiten'? Een gezond evenwicht tussen gemeenschapsleven (solidariteit) en persoonlijke droom; 'my house is my castle' (individualisme) wordt op de proef gesteld.

Hopelijk trekken we de juiste conclusies. Want er is geen weg terug. De curve van de corona- pandemie zal wellicht bescheiden zijn, vergeleken met de curves en oversterfte die ons staan te wachten als we niet radicaal beschermen wat ons nog rest aan ecosystemen en als we er niet alles aan doen om de opwarming van de aarde tegen te gaan.

OPINIE (Luc Vanmuysen): "Is wonen in de stad dan minder aantrekkelijk geworden?" | architectura.be

De ketting van aangekondigde milieuproblemen, en daarmee gerelateerde gezondheidsrisico's, maakt mij ongerust.

Als reactie op de quarantainemaatregelen nu het landelijk gebied verder verkavelen, verharderen, de grond verarmen? Het is uitgesloten. Onze aandacht zal blijvend naar de stad gaan. En die stad zal leefbaar moeten worden. Door, naast te ijveren voor privaat groen, betere en groenere publieke ruimte te realiseren. Door te ontharden. Door hoger te bouwen maar in balans vrije ruimte in de plaats te geven. Zodat nieuwe gebouwen minder grond innemen. Door minimaal de woonuitbreidingsgebieden aan te snijden. Door naast de stadkernen ook de dorpskernen te herwaarderen.

Als reactie op de quarantainemaatregelen nu het landelijk gebied verder verkavelen, verharderen, de grond verarmen? Het is uitgesloten.

Door inzetten van braakliggende ruimte als 'vrije' ruimte. Door leegstaande panden aan te pakken in de binnensteden en aan de eigenaars op te leggen ze verplicht bewoonbaar te maken. Door de afkoeling van de *steense* stad te verbeteren door opnieuw open water te voorzien. Te ontharden waar mogelijk. Waarom geen sportpleinen in de stad?

Geweldig toch als we daar decompressieruimte hebben door het creëren van overmaat. Zoals de foyer de decompressieruimte is voor de theaterzaal. De stedelijke ruimte dus als foyer!

De *gedisneyficeerde* winkel-wandelstad heeft in dit nieuwe stadsbeeld afgedaan. Een leefbare en belevingsvolle stad willen we en dat is een rijke stad in vrije ruimte. Een stad met overmaat zoals de natuur ons die ook heeft geschonken. Die overmaat hoeven we niet te vinden in een zwembad in eigen tuin. Ik heb het intussen echt gehad met de promotie van zwembaden dezer dagen. De zorg voor ons stad zal ons wapenen tegen de bedreigingen van onze habitat en ons laten samenleven met een weliswaar veranderende natuur. Het zal ons minder angstig maken en onze gezondheid ten goede komen.

Bron: Luc Vanmuysen, a2o architecten

OPINIE (Rik Neven): Waarom worden zo veel (recente) gebouwen afgebroken (in Hasselt)? | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

□ / [Nieuws](#) / OPINIE (Rik Neven): Waarom worden zo veel (recente) gebouwen afgebroken (in Hasselt)?

□ 11 JUNI 2020 | RIK NEVEN

OPINIE (Rik Neven): Waarom worden zo veel (recente) gebouwen afgebroken (in Hasselt)?

Oud gebouw Concentra/Het Belang van Limburg

Er komt maar geen einde aan de sloopwerken in Hasselt. Na het Concentra-gebouw, de Uilenspiegel, de Drugstore en de Gelatinesite, moeten nu ook de bedrijfsgebouwen van Prima Tours en Bits & Bytes onder de sloophamer. In hoeverre is het verantwoord om markante gebouwen van slechts enkele decennia oud met de grond gelijk te maken en te vervangen door nieuwbouw?

"Hasselt is nogal veranderd", zei één van mijn collega's die na twee maanden thuiswerk nog eens op kantoor kwam werken in Hasselt. Inderdaad. Vanuit ons kantoor hoor en zie ik met pijn in het hart hoe bulldozers de Gelatinesite met de grond gelijk maken. De Gelatinesite vormt zowat de laatste restant van het industrieel erfgoed van Hasselt. Met uitzondering van de schoorsteen en het vroegere bedrijfsgebouw van De Gregorio en Koen van Mechelen – een doekje voor het bloeden – gaat alles onherroepelijk tegen de vlakte. Zonde en een gemiste kans, ook al waren de gebouwen in zeer slechte staat.

Poponcini en Simoni

Voor de Gelatinesite kan je bouwvalligheid nog als reden aandragen om de sloop te rechtvaardigen, maar dit argument gaat geenszins op voor andere gebouwen die tegen de vlakte moeten. Langs de Demer rest enkel nog een hoop puin van wat tot voor kort het elegante bedrijfsgebouw vormde van Bits & Bytes, in 1990 gebouwd naar de plannen van Mauro Poponcini en Vittorio Simoni die het interieur voor zijn rekening nam.

Een markant gebouw dat terecht deel uitmaakte van de tentoonstelling en route van Architectuurwijzer in 1992

OPINIE (Rik Neven): Waarom worden zo veel (recente) gebouwen afgebroken (in Hasselt)? | architectura.be

waarbij een vakjury een selectie maakte van 50 markante en recente architectuurprojecten in Limburg.

In dezelfde selectie zat ook het bedrijfsgebouw van Prima Tours op de hoek van de Kempische Steenweg en de Walenstraat, een project van architectenbureau Delta van Albert en Juul Vanleysen. Ook dat gebouw dat zeker voor die tijd blijk gaf van een originele vormgeving moet binnenkort tegen de vlakke, hoewel het slechts dertig jaar oud is. McDonalds heeft een vergunning aangevraagd om het te slopen om er een volledig nieuw restaurant op te bouwen.

De route en tentoonstelling van Architectuurwijzer in 1992 verslaan was voor mij één van mijn eerste architectuuropdrachten als journalist. Ik herinner me nog levendig hoe Luc Vanmuysen, toen aan het begin van zijn carrière en vandaag venoot van a2o architecten met veel vuur en passie een lans brak voor de hedendaagse architectuurprojecten waar ik en zo velen anderen als leek weinig oog voor hadden. Zijn vonk is alleszins overgeslagen, wat die tentoonstelling vormde de basis van de organisatie onder dezelfde naam die vandaag nog met veel succes en erkenning architectuurcultuur in Limburg onder de aandacht brengt.

Pareltje van modernistische architectuur

Het was diezelfde Luc Vanmuysen die in 2016 [een oproep](#) lanceerde om het oude bedrijfsgebouw van Het Belang van Limburg te redden nadat de uitgever had laten weten het te willen slopen. "Zonde", vond Luc Vanmuysen. Hij bestempelde het ontwerp van Luc Delhaise en Michel Jaspers als een pareltje van modernistische architectuur en deed een oproep naar de Stad Hasselt, het Agentschap Onroerend erfgoed om hetzelfde engagement te tonen voor onze modernistische architectuur als voor ons eeuwenoud patrimonium.

Volgens Philip Demot van projectontwikkelaar DMI (nu Ciril) werden verschillende scenario's onderzocht, waaronder ook het scenario met behoud van het kantoorgebouw. Dit scenario werd uiteindelijk niet weerhouden omdat het economisch niet haalbaar bleek een masterplan te ontwikkelen met behoud van het bestaande kantoorgebouw.

Daarmee wordt meteen de vinger op de wonde gelegd: in de meeste gevallen is het financieel interessanter om af te breken dan om te renoveren.

Daardoor blijft er vandaag niets meer over van het iconische gebouw dat volgens Luc Vanmuysen hem en wellicht veel anderen inspireerde om later voor het vak van architect te kiezen.

Luc Vanmuysen haalt terecht aan dat er inzake het behoud van relatief jonge gebouwen heel anders wordt omgegaan met eeuwenoud erfgoed als met jongere uitingen van cultuurgeschiedenis. De publieke opinie heeft het er veel minder moeilijk mee als een bedrijfsgebouw van enkele decennia oud moet verdwijnen dan wanneer men zou raken aan eeuwenoude panden, zeker wanneer deze beschermd zijn. Het terechte protest dat er gekomen was na de mogelijke plannen om het Begijnhof in handen te geven van een projectontwikkelaar, liet aan duidelijkheid niets te wensen over.

Die verontwaardiging bij de bevolking is er niet of nauwelijks wanneer recente gebouwen eraan moeten geloven. Zeker ook omdat de doorsnee leek dergelijke gebouwen in de meeste gevallen niet eens mooi vindt.

Uilenspiegel

Voor gebouwen die niet beschermd zijn maar toch een wezenlijk onderdeel vormen van het erfgoed van de stad, krijgen het stadsbestuur en projectontwikkelaars het relatief gemakkelijk verkocht om deze te laten slopen. Mooi voorbeeld daarvan is café Uilenspiegel. Hoewel het een icoon vormde voor de Hasseltse boulevard, is er weinig weerwerk geboden toen het plaats moest ruimen voor het zoveelste residentiële nieuwbouwproject. De Uilenspiegel was een prachtig pand waar je onmogelijk langs kon kijken als je op de boulevard reed. Dat de projectontwikkelaar het project residentie Uilenspiegel noemt en zelfs delen van de oude gevel gaat hergebruiken, mag goed bedoeld zijn, maar zullen veel Hasselaren eerder zien als extra zout in de wonde dan als een pijnverzachter.

De Uilenspiegel maakte deel uit van het collectief geheugen van elke Hasselaar en dat alleen zou, los van de vraag

OPINIE (Rik Neven): Waarom worden zo veel (recente) gebouwen afgebroken (in Hasselt)? | architectura.be

of het geklasseerd is of niet, een argument moeten vormen om het niet verloren te laten gaan.

Vanuit nostalgisch en architectuurhistorisch oogpunt zullen zowel de chauvinistische Hasselaren als de architecten en architectuurliefhebbers mij gelijk geven als ik zeg dat deze gebouwen beter niet afgebroken waren.

Vanuit nostalgisch en architectuurhistorisch oogpunt zullen zowel de chauvinistische Hasselaren als de architecten en architectuurliefhebbers mij gelijk geven als ik zeg dat deze gebouwen beter niet afgebroken waren.

Ecologisch onverantwoord

Maar ook als je de zaken vanuit een ecologische bril bekijkt, doet de afbraak van deze markante gebouwen veel vragen oproepen. Het argument dat meestal aangehaald wordt om een afbraak en vervangingsbouw te verantwoorden, is dat het niet haalbaar is om het gebouw te laten voldoen aan de hedendaagse eisen van comfort en energieverbruik. Maar is dat wel zo? Er zijn vandaag tal van voorbeelden waar degelijke modernistische of nog jongere gebouwen opgewaardeerd zijn tot energievriendelijke, ecologische en hedendaagse gebouwen.

En als je de kantoormarkt in Antwerpen en Brussel bekijkt, valt op hoeveel zogezegd afgeleefde panden een tweede leven hebben gekregen zonder afbraak en heropbouw. Dat de gebouwen van de Gelatinefabriek of zelfs Uilenspiegel te zeer verrot zijn om te behouden, kan ik nog enigszins begrijpen. Maar dat de bedrijfsgebouwen van Bits & Bytes, Prima Tours en Het Belang van Limburg na 3 of hoogstens 6 decennia te zeer afgeleefd zouden zijn om ze te behouden, valt toch moeilijk uit te leggen. Een bedrijfsgebouw bouw je toch niet voor maar dertig jaar?

Materialen wegen zwaarder door qua impact dan het energieverbruik

Puur vanuit energetisch oogpunt, is het aannemelijk dat een nieuwbouw performanter en energiezuiniger is dan een *opgepimpt* gebouw van enkele decennia oud. Maar duurzaamheid houdt veel meer in dan enkel het energievraagstuk. Vandaag is het perfect mogelijk om zelfs voor een renovatie een (bijna) energieneutraal gebouw te maken.

Daardoor speelt de rol van de materialen vandaag een veel grotere rol in de ecologische impact dan de technieken. Daarom zal op ecologisch vlak het behoud en opwaardering van een gebouw op langer termijn bijna altijd een lagere milieu-impact hebben dan afbraak en nieuwbouw. Ten eerste vergt een afbraak bijzonder veel energie en CO², zowel in de afbraak zelf als in het transport van de afbraakmaterialen. Ten tweede komt een groot deel van deze materialen op onze steeds groter wordende afvalberg terecht. Een groot percentage wordt weliswaar hergebruikt, hoor je dan vaak als tegenargument, maar hierbij gaat het bijna altijd om downcycling. Betonblokken worden bijvoorbeeld gebruikt als fundering voor wegen. Beter dan storten natuurlijk, maar het blijft een degradatie van het materiaal en we gaan geen wegen blijven aanleggen om dat puin te kunnen gebruiken. Dergelijke recycling mag je dus absoluut niet bestempelen als een vorm van circulair bouwen. Tenslotte ben je bij een nieuwbouw ook weer genooddaakt nieuwe materialen te gebruiken. Met andere woorden, er moeten weer grondstoffen aangeboord worden en er komt weer CO² vrij bij de productie en het transport van deze materialen.

Het staat dus als een paal boven water dat behoud en opwaardering van het bestaande patrimonium op ecologisch en duurzaam vlak mijlver te verkiezen is boven afbraak en nieuwbouw.

Datum juni 2020
Bron <https://www.architectura.be>
Titel OPINIE (Rik Neven): "Waarom worden zo veel (recente) gebouwen afgebroken (in Hasselt)? (4/4)"

OPINIE (Rik Neven): Waarom worden zo veel (recente) gebouwen afgebroken (in Hasselt)? | architectura.be

Het staat dus als een paal boven water dat behoud en opwaardering van het bestaande patrimonium op ecologisch en duurzaam vlak mijlenver te verkiezen is boven afbraak en nieuwbouw.

De winst van het niet-bouwen

Als Hasselt zich werkelijk wil profileren als een duurzame stad die de circulaire economie hoog in het vaandel voert en de CO²-uitstoot aanzienlijk wil verminderen zoals valt te lezen in hun klimaatactieplan, zou het meer mogen inzetten op behoud en minder op afbraak en nieuwbouw. Tim Vekemans en Dimitri Minten, twee andere Hasseltse architecten die vandaag in Antwerpen hun eigen bureau RE-ST runnen, hebben hiervoor trouwens een ideale leidraad geschreven met als alleszeggende titel *De Winst van het Niet-Bouwen*.

Deze website maakt gebruik van cookies, lees hier onze privacyverklaring

ok

blog > Pleidooi voor fijnmazige steden

Pleidooi voor fijnmazige steden

MARIJN VAN DE WEIJER (A2O ARCHITECTEN) | 30 JULI 2020.

In de lage landen liggen vele nederzettingen waar bij uitstek toekomstbestendig wonen tot stand gebracht kan worden, maar ze piepen en kraken onder druk van recente crises. Extreem natte winters met overmatige regen, een reeks droge, hete zomers en de huidige coronacrisis houden een spiegel voor die telkens dezelfde systeemfouten in de verstedelijking blootlegt: een disbalans tussen bebouwde en niet-bebouwde ruimte en te weinig fijnmazige wisselwerking tussen mens en natuur, tussen binnen en buiten.

Mensen voelen de effecten van deze crises in hun directe leefomgeving, in het bijzonder in het verstedelijkte landschap. Denk maar aan de moordend warme zomers in de stad of het gebrek aan 'vluchtruimte' om even uit de corona-lockdown te ontsnappen. De manier waarop steden gebouwd werden en worden, blijkt niet bestand tegen de [hittestress](#) waarop we geen vat kunnen krijgen of tegen de quarantaine waartoe de pandemie ons noopt. Maar toch liggen in de directe

leefomgeving kansen om onze maatschappelijke veerkracht te verhogen en meerdere uitdagingen tegelijk het hoofd te bieden.

De coronacrisis leidde tot een stortvloed aan artikelen die pleitten voor een [systeemomslag](#) in de stad die toelaat om zaken als ongelijkheid, mobiliteit en klimaat aan te pakken. Een kwaliteitsvolle buitenruimte komt veelvuldig bovendrijven als deel van de oplossing, als onontbeerlijke wederhelft van onze binnenruimte. Groene ruimtes die verkoeling bieden, onverharde ruimtes waar water kan infiltreren en toegankelijke ruimtes waar stadsbewoners naar buiten kunnen gaan, een verlengstuk van hun leefruimte kunnen hebben, hun geest tot rust kunnen brengen. '[Meekoppelkansen](#)', wordt dit zoeken naar win-winsituaties met een chique nieuw beleidswoord in Nederland genoemd.

Er is de afgelopen twee decennia vanuit velerlei hoeken gepleit voor een centrale rol van [kernverdichting](#) en transitie van het Vlaamse verkavelingsmodel. Compacte steden stimuleren een zuinige omgang met grondstoffen, ruimte en energie en hebben als meerwaarde dat vele voorzieningen nabij te vinden zijn. Een van die voorzieningen hoort ook groene open ruimte te zijn. De vermelde crisissen tonen duidelijk aan dat het vruchtbaar kan zijn om kleinschalige wisselwerkingen tussen compacte gebouwen en groene, openbare ruimtes te realiseren. Dit lijkt momenteel echter geen standaardreflex in de hedendaagse stedenbouw.

Vanuit het perspectief van vergroening bieden grote parken in publiek opdrachtgeverschap een tegenwicht als 'groene long' in de compacte stad. Parken zijn inderdaad, zoals Brussels Stadsbouwmeester [Kristiaan Borret in 2015 stelde](#), een van de meest fundamentele en duurzame werken in de stad. Maar op microniveau is een kleinschalige vermenging evenzeer onmisbaar voor betekenisvol alledaags ruimtegebruik, mitigatie van hittestress in de woonomgeving en een betere toegankelijkheid tot groen. Het kleinste schaalniveau is wellicht het private stadstuintje, het tegeltuintje even buiten beschouwing gelaten. Daar is het een vraag van individuele bereidheid tot het [wegnemen van tegels en ruimte te bieden aan vergroening](#). Ook dat is helaas [nog niet vanzelfsprekend](#).

Ook in de tussenruimte tussen (grootschalig en stedelijk) vastgoed en openbare ruimte kan een fijnmazige vermenging tot stand gebracht worden. De vermaarde stadssocioloog Richard Sennett pleit voor een [radicale herinterpretatie van dichtheid](#), die de 'groene stad' en de 'gezonde stad' kan laten samenvallen. Kleinschalige buitenruimtes en wandelroutes, gekoppeld aan compacte gebouwen, kunnen verkoeling en verluchting bij elke woning brengen. Een zenuwstelsel van grote en kleinere buitenruimtes kan het mogelijk maken om buiten te zijn zonder in teveel drukte te belanden. Dit kunnen plekken worden voor een brede waaier aan alledaagse bezigheden en verpozingen.

Het realiseren van deze kleinschalige vermenging vraagt echter om bewuste procesingrepen en investeringen tijdens de ontwikkeling en het ontwerp. Bovendien is er een niet-vanzelfsprekende interactie nodig tussen publieke en private opdrachtgevers. In België hebben private ontwikkelaars een belangrijk aandeel in de woningproductie en daar kan een grote duurzaamheidswinst op behaald worden. Om deze winst te verzilveren is het belangrijk dat de architect bij deze projecten invulling geeft aan zijn of haar [maatschappelijk ondernemerschap](#).

Private partijen die de opdracht geven tot een ontwikkeling dienen de verantwoordelijkheid te nemen om een gezonde balans tussen vastgoed en groen te realiseren. In de binnenstad zijn hoofdzakelijk grote ontwikkelaars actief met het oog op de ontwikkeling van appartementen. Het volstaat niet om te verwijzen naar een nabijgelegen park of havenfront. Bij elke ontwikkeling hoort de balans opgemaakt te worden. Luchtopnames van steden tonen het potentieel van de vele volgebouwde of vol geparkeerde terreinen die verborgen gaan achter stedelijke gevels en die met ontwerpcreativiteit te ontsluiten en in te richten zijn. Kijkgroen is mooi, gebruiksgroen nog mooier. Appartementen hoeven niet verheven te zijn boven een grasperk met een hekje er rond. Bijenvelden, hangende tuinen, moestuinen, daktuinen en zo verder vragen om woningen die daar direct op uitgeven, met openslaande deuren. Ontwerpers kunnen allerlei zachte scheidingen

ontwerpen om de overgang van openbaar naar privé veilig, overzichtelijk en herkenbaar vorm te geven.

Publieke partijen die projecten vergunnen en kijken naar de inpassing, kunnen in samenspel met de architect de ontwikkeling van groene buitenruimtes optillen naar een hoger niveau. Het ontstaan van groene stippen op de stadsplattegrond krijgt veel meer waarde als de stippen verbonden zijn met elkaar in een netwerk van paden en routes. Zodanig worden zaken als eigendom van en verantwoordelijkheid voor de plekken in dit netwerk een beetje minder wegend op de kwaliteit, het onderhoud en de waarde voor stadsbewoners. Dat is niet erg; deze plekken worden vooral [bescheiden commons](#), plekken waar het alledaagse leven voor vele stadsbewoners kleur kan krijgen. Publieke partners kunnen ook een rol opnemen bij het stellen van kwaliteitseisen. De stad krijgt wel degelijk iets terug van een gebalanceerde projectontwikkeling. Ze kan dan ook een handje toesteken bij het beheer en de toegankelijkheid van deze plekken op lange termijn en burgers hierbij betrekken.

Een stad is een soort landschap. En dat lijkt in een naar compactheid strevende projectontwikkeling en stedenbouw wat uitgevlakt te worden. Maar een gezond, gebalanceerd en goed benut stadslandschap is ook een betekenisrijk landschap. Een ['vernacular landscape'](#), of een landschap met het karakter en de eigenheid van de geografie en de mensen die er wonen. De Amerikaanse auteur John Brinckerhoff Jackson vindt een veelheid aan alledaagse menselijke gebruiken in zo'n landschap een sleutelcriterium. Dit alledaagse gebruik kan perfect in de stad, dicht bij de woning, tot stand gebracht worden. Er zijn genoeg dringende redenen om daar een gewoonte van te maken.

(Openingsbeeld 'Bonnesfant'. Copyright: a2o architecten)

[COVID-19: nooit meer als voordien. Column uit New York.](#) >

DEGROWTH

rethink | redesign | reuse | recycle

Projects of a2o architects Belgium

Prof. Jo Berben Architect

6 AUGUST 2020 9AM MDT | 5PM SAST/CEST

Registration <http://architecture.athabascau.ca/news>

Athabasca University RAIC Centre for Architecture Global Studio Lecture Series
co-hosted by the Cape Peninsula University of Technology & a2o architects

a2o

10

Donkerrood bakstenen monobloc biedt antwoord op veelvormigheid en omgevingsdiversiteit van site 't Sas

De gedevalueerde industriële strook, ingesloten tussen spoorwegen en een kanaal, wordt omgezet in een waardevol district van Vilvoorde. Binnen dit strategisch gelegen reconversiegebied aan de rand van de Europese hoofdstad vinden we het 't Sas-project. Het is omgeven door een kanaal, de rivier de Zenne, een plein en een park. Landschap en stad ontmoeten elkaar hier letterlijk.

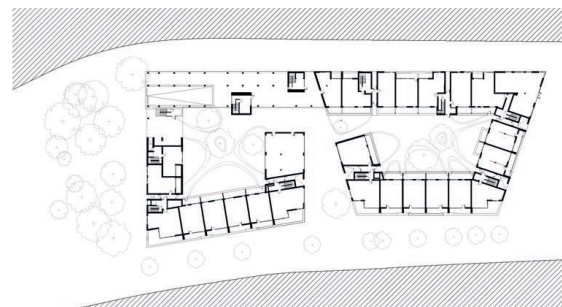
't Sas heeft een duidelijke vorm, vouwt zich rond het binnengebied en creëert tegelijkertijd interessante openingen, verbindingen en zichtlijnen naar de omliggende gebieden. De voetafdruk van het gebouw wordt zo een begaanbare buitenruimte waarmee gebruikers de brede kade langs het kanaal en de eerder gemarginaliseerde Zenne optimaal kunnen ervaren.

De natuurlijke samenstelling van de binnentuin heeft een duidelijke vorm en structureert het gebruik van de gemeenschappelijke ruimte, terwijl verlaagde paden de privacy van privéterrassen beschermen. De binnentuin is zo meer dan alleen een toegang tot de huizen, het wordt ook een aangename vergaderruimte en privacy buffer.

De link op grondniveau is altijd zorgvuldig en intelligent ontworpen. De begane grond is opgetild aan de zijanten van de kade en het plein en biedt optimale privacy aan de hogere, interne terrassen. Tegelijkertijd kijken de terrassen uit op het openbare leven en wordt de publieke ruimte letterlijk 'bewoond'.

Grote decoratief opengewerkte trappen en dubbelhoge ingangen vormen herkenbare architectonische elementen. Deze vergroten de interpreteerbaarheid van het gebouw en creëren interessante ontmoetingsplekken in het geveloppervlak.

Dit universeel blok, gebouwd met NATURE7 Brick E gevelstenen, is een reactie op de veelvormigheid van de site en de diversiteit van de omgeving. Dit resulteert in een zeer duurzaam, robuust en verbindend gebouw, dat een optimale combinatie van individuele levenskwaliteit en collectieve ervaring biedt.

Datum augustus 2020
Bron Shaping Places, nr. 4, p. 10 - 11
Titel Donkerrood bakstenen monoblok biedt antwoord op veelvormigheid en omgevingsdiversiteit van site 't Sas (2/2)

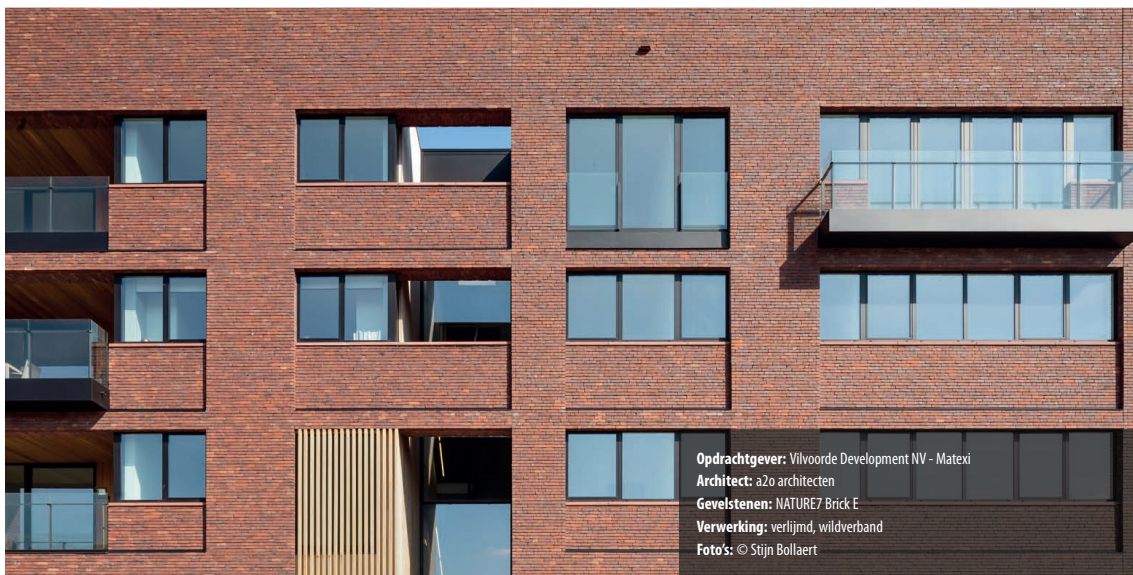

De minimaal hellende daken creëren een dynamisch beeld. De rationele verdeling van de oppervlakken en het subtiële driedimensionale effect in het metselwerk is zeer verfijnd. De afwisseling van interne en externe terrassen creëert zowel diepte als speelsheid. De ingetogen architectonische volkstaal van de binnentuin en de fijn gedetailleerde gevels bieden architecturale oplossingen voor de akoestische druk van het nabijgelegen viaduct, schoolgebouw en het publieke domein.

Stedelijke ontwikkelingsoplossingen bieden hier een antwoord op duurzaamheidsvraagstukken. Herontwikkeling, en niet in de open ruimte snijden, zijn basisregels op het gebied van duurzaamheid.

Dit wordt benadrukt door het feit dat deze herontwikkeling een voorbeeld is van het gebruik van duurzame en milieuvriendelijke bouwmaterialen zoals bakstenen met het ecologische Brick7-formaat. Het opruimen van de brownfield-site brengt dit deel van de stad weer in omloop.

Optimale toegankelijkheid, via een dicht infrastructureel netwerk rechtvaardigt ook de locatie voor dit project. De bouw van het HST-netwerk en een nieuw station biedt nog meer perspectieven en voldoet aan de duurzaamheidsvisie van alleen wonen op plaatsen met een goede bereikbaarheid. Bovendien bevordert de interne toegangsstructuur langzaam verkeer. De introductie van een nieuwe brug voor fietsers en voetgangers zorgt er bijvoorbeeld voor dat het park 'Drie Fontein' voor het eerst onderdeel wordt van het centrum van Vilvoorde. Dit creëert een connectie met de natuur waarvan het belang allerminst kan onderschat worden als het gaat om duurzaam leven.

Opdrachtgever: Vilvoorde Development NV - Matexi
Architect: a2o architecten
Gevelstenen: NATURE7 Brick E
Verwerking: verlijmd, wildverband
Foto's: © Stijn Bollaert

Project

30 aug 2020

ARC20: Chocoladefabriek in Tongeren (B) – a2o-architecten

label: [Architectuur](#)

Deze opdracht betrof de herbestemming van de monumentale Chocoladefabriek en de omliggende terreinen in Nerem, een deelgemeente van het Belgische Tongeren, tot een woongebouw in een parkomgeving. De fabriek is in 1909 oorspronkelijk opgericht voor de productie van peperkoek en chocolade door de Luikse industrieel Rosmeulen en heeft verschillende soorten bedrijvigheid gehuisvest tot 2012. Het complex ligt midden tussen twee dorps kernen, en is met elk van die kernen verbonden door typisch Vlaamse lintbebouwing bestaande uit vrijstaande woningen. In deze perifere context bleek het moeilijk een nieuwe bestemming te vinden voor dit soort vastgoed. Verschillende voorgaande initiatieven liepen op niets uit omdat er geen maatschappelijk draagvlak voor een nieuwe bestemming leek te zijn; wie zou hier willen wonen of werken? Het projectteam zette een proces in gang, in de plaatselijke en regionale gemeenschap, in de ruimte en via (digitale) media, om de mogelijkheden van het gebouw te leren kennen en om draagvlak te scheppen voor een herbestemming. Dit proces kreeg vorm als een periode van tijdelijk gebruik onder andere door kunstenaars en door de gemeenschap. Deze gebeurtenissen gaven de fabriek weer een plek in de harten en hoofden van omwonenden, en schiepen begrip voor planvoorstellen. Dankzij deze minshift kon een woongebouw tot realisatie gebracht worden met 45 woningen, twee kantoorruimtes en collectieve ruimtes in én buiten de fabriek.

Toelichting architect – De fabriek bestaat uit een prominente risaliet met daarin de hoofdtoegang en aan weerszijde twee fabrieksvleugels van twee bouwlagen; het geheel is onderkelderd. De

linkervleugel (gezien staande voor het gebouw) is uitgebreid met een toren die werd gebruikt voor de raffinage van cacao, en daarnaast een voormalige werkplaats onder een gewelfd dak. Aan de voorzijde valt vooral een groot Art Deco raam op, boven de ingang in de middenrisaliet, en de ritmiek van de gevel. De achterzijde wordt bepaald door een perron onder een betonnen luifel waar vroeger treinstellen gelaad en gelost werden. De draagstructuur is van beton, een van de eerste in het werk gestorte gewapende betonconstructies van België.

Collectieve buitenruimtes

Het ontwerp past in de bestaande betonstructuur maar liefst 17 onconventionele woningtypes in. Deze zijn afgestemd op de voor handen zijnde bouwdiepte en verdiepingshoogte. Het concept van het gebouw stelt voorop om om circulatie niet door het fabrieksvolume te leggen, maar de toegang tot elke woning zoveel als mogelijk vanuit collectieve buitenruimtes te organiseren. De bestaande betonnen constructie kan zo van gevel tot gevel ingevuld worden met woonruimte. De woningoppervlaktes variëren van 72 m² tot 162 m², wat diversiteit stimuleert – een exclusieve high-end ontwikkeling zou hier niet wenselijk en niet rendabel geweest zijn. Op de eerste verdieping van de fabrieksvleugels zijn de woningen ontsloten via twee genereuze dakstraten aan weerszijde van de hoofdentree, elk van 240 m². Deze liggen achter een ranke en transparante opbouw, de daadwerkelijke entree tot de beneden liggende lofts. Twee waardevolle binnenruimtes vormen de overgangsruiimte van deze dakstraten naar het de fabriekstuin en worden gedeeld door de gemeenschap. De centrale hoofdentree, met een oppervlakte van 200 m² verdeeld over twee verdiepingen, ligt achter het prominente art-nouveau raam. In de voormalige werkplaats aan de voet van de toren (240 m²) komt de bouwhistorie duidelijk tot uiting door de indrukwekkende constructie van betonnen vakwerken die het dak dragen en de behouden kraanbaan. Beide collectieve ruimtes zijn zowel gebruiks- als circulatieruimtes, waaraan geëigende woningtypologieën liggen die sterk betrokken zijn op de gedeelde interieurs. Met grote deurpartijen geven naastliggende wooneenheden uit op de gemeenschappelijke ruimte en bieden zo flexibiliteit om bij gelegenheid de ruimtes te schakelen. De woningen op de begane grond die niet op deze collectieve ruimtes aansluiten hebben hun voordeur en voortuin die uitgeven op de fabriekstuin.

Kluswoningen

De woningen zijn opgeleverd als kluswoningen, ze kunnen naar inzicht van de bewoner ingedeeld en afgewerkt worden. De mogelijkheden van de inrichting werden tijdens het draagvlak schepende voortraject onderzocht met kandidaat bewoners. Deze woningtypes zijn ook onderling te onderscheiden naar gelang hun private buitenruimte, die varieert van 9 m² tot wel 200 m². De private buitenruimtes zijn zodanig ingepast dat het monumentale gevelbeeld intact blijft. Ze liggen hoofdzakelijk als tuinen op het maaiveld, als veranda op de historische loskade waar het treinspoor langs liep, als terras op het dak en als loggia's achter de gevel. Op de verdieping liggen ze achter de baksteen gevel, wat zich toont in het weghalen van het glas uit enkele raamopeningen. De collectieve tuin ontworpen door BuroLandschap vormt de overgang van de private terrassen en entrées van de wooneenheden op de begane grond naar het publieke landschap van het beekdal.

Nieuwe woongemeenschap

De nieuwe woongemeenschap heeft de woningen geleidelijk betrokken en toegeëigend. Zij maken de doorstart van een bewustwordingsproces naar een collectiviteitsproces. Ook de collectieve ruimtes worden door deze bewoners gedeeld en gebruikt, ingericht en – in geval van de tuin – gecultiveerd.

Krachtlijnen herbestemming

De krachtlijnen van de herbestemming van de Chocoladefabriek zijn deze:

1. De unieke programmering van tijdelijk gebruik droeg bij aan het ontstaan van nieuwe waardering van het erfgoed bij toekomstige bewoners en de plaatselijke gemeenschap, omdat er ook effectief gebruik van werd en er vertrouwen ontstond in de voorstellen van a2o voor de definitieve herbestemming.
2. De Chocoladefabriek kent een rol van betekenis in het diffuse woonlandschap van Nerem. In deze suburbane – niet stedelijke maar ook niet meer dorpse – omgeving behuist de Chocoladefabriek nu een gemeenschap met kritische massa, die gedeeld gebruik en collectiviteit als kernwaarde uitdraagt.
3. Het erfgoed-bewustzijn is in deze context een immateriële common geworden van een gemeenschap in wording bestaande uit bewoners en omwonenden. Ondanks de monumentale architectuur en de unieke historische draagstructuur, is het gebouw geen beschermd monument. De inkadering als erfgoed berust vooral op herwonnen plaatselijke waardering als gevolg van het herbestemmingstraject.
4. Het project omvat herontwikkeling van de fabriekssite tot een autoluw en parkachtig landschap, een samenstel van publieke, collectieve en private buitenruimtes. Er is aandacht gegeven aan landschapsherstel en waterberging.

[ARC20_Awards_a2o_Chocoladefabriek-5fb7ea54-764a-4840-9aab-f12a667e6b37](#)

Ontwerp en realisatie

Adres	Neremstraat
Plaats	3700 Nerem-Tongeren
Projecttitel	Chocoladefabriek
Projectarchitect(en)	Bart Hoylaerts
Medewerkers	Jo Berben, Luc Vanmuysen, Killian Nekeman, Luk Santermans, Christian Lemmens, Leora Casteleyn
Adviseur constructie	Peeters-De Belder, Hasselt
Adviseur installaties	AE plus, Sint-Truiden
Aannemer	Renotec, Geel
Landschapsarchitect	BuroLandschap, Tongeren
Stedebouwkundige	a2o-architecten, Hasselt-Brussel
Bouwmanagement	a2o-architecten, Hasselt-Brussel
Bruto vloeroppervlakte (m2)	12.244
Netto vloeroppervlakte (m2)	10.407
Bruto inhoud	48.974
Netto inhoud	41.630
Programma	Herbestemming van de voormalige chocoladefabriek in Nerem tot woonwijk met verschillende woontypologieën en collectieve voorzieningen – 84 wooneenheden
Voorlopig ontwerp	september 2014
Definitief ontwerp	maart 2016
Aanvang bouw	oktober 2016
Oplevering	november 2019
Bouwsom inclusief installaties (€)	9.025.000
Bouwsom exclusief installaties (€)	6.317.500
Opdrachtgever	P&P Projects, Tongeren
Ontwerpbureau	a2o-architecten, Hasselt-Brussel

Project

29 aug 2020

ARC20: PXL-MAD-Kunstencampus in Hasselt – a2o-architecten

label: Architectuur

Deze nieuwbouw voor de Belgische Hogeschool PXL in Hasselt huisvest de Kunstopleiding (MAD School of Arts) en de opleiding ICT en Informatica (PXL-Digital). Het is gesitueerd op het raakvlak van twee werelden. De hogeschoolcampus, een naoorlogs, modernistisch paviljoenlandschap; en de Hasseltse buitenring, een stedelijke rondweg getypeerd door kantoren en vitrine-architectuur. Het gebouw schermt de campus af van de ringweg. Het is een bepalend element in het masterplan van de campus dat inzet op een hoge verblijfskwaliteit, betere wandelverbindingen tussen de bestaande en nieuwe gebouwen, en het opwaarderen van de landschapswaarde van deze campus en de oevers van de rivier de Demer. Het gebouw is een langwerpige volume gestructureerd door een compromisloos kolomraster. De structuur kan over twee bouwlagen worden ingevuld met ateliers door lichte wanden en tussenvloeren. Deze invulling ruilt de klassieke schooltypologie van 'lokale aan een gang' in voor een circulatie via de ateliers. Ontmoeting en creatieve manipulatie van het gebouw komen tegemoet aan de wisselende behoeftes van de studenten. Aan het raster zijn twee genereuze trappen en een torenvormig volume gekoppeld, markante contragewichten die oriëntatie bieden aan de gebruikers. Centraal in het gebouw bevindt zich een tentoonstellingsruimte, een dubbelhoge

zaal waar studenten en docenten hun werk exposeren en gestimuleerd worden om met elkaar in debat te treden. Een groot raam geeft uitzicht op de stad.

De Campus van Hogeschool PXL ligt tussen de historische kleine ring en de grote buitenring van Hasselt. Ze wordt van noord tot zuid doorsneden door de Elfde Liniestraat, van oost tot west door het riviertje de Demer. De Elfde Liniestraat is de hoofdader van de Hogeschool en wordt gebruikt door auto's, fietsen en lijnbussen. De buitenring, ofwel de Singel, is een drukke verkeersader die rondom Hasselt ligt en industriegebieden, kantoorparken en retail-zones aaneen rijgt. De Demer verknoopt de campus met het stadspark Kapermolen.

Rationeel volume

De Hogeschool is hier gevestigd in een aantal naoorlogse gebouwen die als modernistische paviljoens los van elkaar staan. De kunstenschool was reeds gehuisvest in een rationeel rechthoekig volume van drie bouwlagen met een atrium, de gevel een betonnen raamwerk ingevuld met geel metselwerk en een raster van raamopeningen. Dit gebouw markeert de ingang naar de campus vanaf de Singel en is behouden. De nieuwbouw is ingeplant naast dat gebouw, aan de Singel, en vervangt een aantal kleine paviljoens.

Internationale prijsvraag

De gehele opdracht betrof het ontwerpen, bouwen en onderhouden (DBM overeenkomst) van een Hogeschoolgebouw van ongeveer 6.000 m² bruto en een private ontwikkeling die momenteel wordt uitgewerkt als een student hotel. Het bestek voor de uitgeschreven internationale prijsvraag legde enkel het Vlaamse gewestplan (een zoneringsplan dat het projectgebied als ruimte voor openbaar nut en gemeenschapsvoorzieningen aanduidt) als stedenbouwkundige randvoorwaarde op. De ontwerpers werd gevraagd een stedenbouwkundige visie uit te werken op basis van een gedegen analyse van de omgeving.

Masterplan

Het door a2o ontwikkelde masterplan is gestoeld op:

- Het verknopen van de bestaande Hogeschoolgebouwen met toegankelijke wandelroutes, voor een deel opgetild van het maaiveld.
- Het ontwikkelen van ruimtes tussen de gebouwen tot kwalitatieve verblijfsgebieden, waarvoor bestaande parkeerplaatsen op de campus ruimte bieden; parkeren wordt geconcentreerd.
- De rivier de Demer wordt een structurerend landschappelijk element, de oevers worden toegankelijk gemaakt.
- De nieuwbouw positioneert zich tussen de Singel en de campus, schermt deze af van het geluid en de verkeersdrukke.
- De nieuwbouw van de school en het student hotel kennen hoge volumes die in dialoog gaan met de centrale, modernistische toren op de campus: ze vormen een triptiek van drie torens.

Gunningscriteria

Het bestek van de wedstrijd formuleerde stedenbouwkundige, architectonische en functionele gunningscriteria. Een sleutelcriterium was onder meer de afstemming van de verschillende opleidingsonderdelen en de logica van de horizontale en verticale circulatie doorheen de opgegeven ruimtes. Het gebouw wordt voor het grootste deel gebruikt door de Kunstschool, met de

studierichtingen Beeldende Kunsten, Grafisch ontwerp, Juweelontwerp en Edelsmeedkunst, Vrije Kunsten en een Educatieve Masteropleiding.

BVO

Binnen het BVO van 6.000 m2 werd gevraagd:

- Ontvangst- en publiekstoegankelijke ruimtes, 720 m2
- Onderwijsruimtes voor de afdelingen van de Kunstschool, 3.991 m2
- Onderwijsruimtes IT, 183 m2
- Dienstruimtes, 713 m2
- Buitenruimtes, 262 m2

Open plateaus

De onderwijsruimtes kregen hoofdzakelijk plaats in een langgerekt volume dat is aangesloten met een loopbrug op de bestaande huisvesting van de Kunstschool. Het volume wordt gevormd door een compromisloos betonnen draagstructuur van kolommen en twee vloerniveaus. De twee bouwlagen zijn uitgewerkt als uitgestrekte, open plateaus die middels modulair verwisselbare wanden voortdurend kunnen veranderd en aangepast worden. Op die manier kan de kunstschool inspelen op de dynamiek en de verandering die kenmerkend is voor de creativiteit in de kunsten. Dat kan niet met een reeks vaste klaslokalen verbonden met gangen. De architectuur biedt nu andere opties: we gaan het anders doen, ze is als het ware anarchistisch. Ze dwingt de kunstenaar verder tot niets, omdat de ruimtes creatief manipuleerbaar zijn. Studenten en docenten worden niet door de architectuur bij de hand genomen: ze moeten zichzelf uitvinden door de ruimtes te manipuleren. Die ruimtes kunnen letterlijk alles worden, van intimistische kamers tot grote zalen achter transparante wanden.

Kennisdeling en teruggetrokkenheid

De openheid tussen de ateliers wordt ook beschermd om de studenten de privacy te geven geconcentreerd en in afzondering te werken, zoals een kunstenaar in zijn atelier zou doen. Het kunstenaarsatelier is geen open huis waar iedereen zomaar vrijelijk in en uit loopt. Het hele gebouw is daarom erop gericht die dubbele werking van kennisdeling en teruggetrokkenheid mogelijk te maken. Het is prominent aanwezig langs de Singel, maar door de interne organisatie en door de gevelopbouw met gesloten en deels opengewerkt metselwerk ook heel geïnterioriseerd. Het minimalistische brutalisme van de betonarchitectuur geeft het gebouw de aura van een tempel waarbinnen het mysterie van de kunstproductie zich kan afspeelen. Aan de achterzijde opent het gebouw zich dan weer uitnodigend naar de uitdagende wereld van de academische campus. Daar liggen transparante gaanderijen die met glaspartijen en uitnodigende trappen toegang geven tot een multifunctionele agora, een dubbelhoge centrale ontmoetingsruimte op de eerste verdieping geïnspireerd op het werk van de Tsjechische scenograaf Josef Svoboda –de hoofdontwerper van de decors van het Tsjechisch Nationaal Theater van eind jaren 1940 tot begin jaren '90. Deze ruimte kan gebruikt worden voor hoorcollege's en culturele avonden of als tentoonstellings- en ontmoetingsruimte. Aan de campuszijde staat een markant hoogbouwvolume, centraal en onderscheidend van de laagbouw als een risaliet. Dit volume huisvest de klaslokalen die door PXL-Digital gebruikt worden.

Gevels

De gevel aan de campuszijde is opgebouwd uit zichtbeton, aluminium raamkozijnen van Reynaers, balustrades in dezelfde kleur als de kozijnen, en donkerrood baksteen. In de toren maken uitstekende bakstenen een reliëf in de gevel. Deze gevel wordt bepaald door grote deuren en glaspartijen, trappen

en terrassen die de hechte verknoping met de campus mogelijk maken – hier kan ook buiten gewerkt worden. De gevel langs de Singel is geritmeerd en meer gesloten. Het interieur is sterk bepaald door het betonskelet, de lichte houten vloer en balustrades, okerkleurige tegels en het interieur is vervolledigd met grijze gordijnen – en vooral de levendige en kleurrijke activiteiten van de kunststudenten.

[ARC20_Awards_a2o_PXL-cdebe5bf-a9b6-4a81-8a9d-6f65b2962c94](#)

Ontwerp en realisatie

Adres	Elfde Liniestraat
Plaats	3500 Hasselt
Projecttitel	PXL – MAD-Kunstencampus
Projectarchitect(en)	Luc Vanmuysen, Wout Sorgeloos, Killian Nekeman
Medewerkers	Jo Berben, Bart Cuppens, Stefaan Van Steen, Kris Buysmans
Adviseur constructie	Estabilis, Roeselare
Adviseur installaties	Boydens Engineering, Groot-Bijgaarden
Adviseur akoestiek	PS-Acoustics, Sint-Truiden
Aannemer	THV Willemen Construct – Vanhout
Interieurarchitect	a2o-architecten, Hasselt-Brussel
Landschapsarchitect	BuroLandschap, Tongeren
Stedebouwkundige	a2o-architecten, Hasselt-Brussel
Bouwmanagement	a2o-architecten, Hasselt-Brussel
Bruto vloeroppervlakte (m2)	7.320
Netto vloeroppervlakte (m2)	6.222
Bruto inhoud	29.280
Netto inhoud	24.888
Programma	Opmaak en realisatie van het masterplan met o.a het bouwen van een nieuwe kunstschool
Voorlopig ontwerp	maart 2015
Definitief ontwerp	december 2016
Aanvang bouw	augustus 2018
Oplevering	december 2019
Bouwsom inclusief installaties (€)	13.719.220 (excl. BTW)
Bouwsom exclusief installaties (€)	9.603.454 (excl. BTW)
Opdrachtgever	Hogeschool PXL
Ontwerpbureau	a2o-architecten, Hasselt-Brussel

Eerste publicatie door a2o-architecten op 29 aug 2020
Laatste update 29 aug 2020

foto: Stijn Bollaert

Project

31 aug 2020

ARC20: Sky One in Leuven – a2o-architecten

label: Architectuur

Sky One is een hybride gebouw met appartementen en retail dat een sluitsteen vormt in de herontwikkeling van het voormalige industriegebied aan de Vaartkom in Leuven. De Vaartkom is een van de grootste stadsvernieuwingsprojecten van België. Er is ruimte voor nieuwbouw naast behoud van pakhuizen, silo's en brouwerijen.

Toelichting door a2o-architecten – De nieuwbouw Sky One bevindt zich op een scharnier: de kop van het bouwblok ten noorden van de Vaart. Dit is de kruising van een waterweg met een stadsring. Binnen de ring ligt het zwaartepunt van de stadsvernieuwing, daarbuiten ligt een nu nog hybride zone voor lichte industrie, retail en kleine bedrijven. Het project moest passen op een taps toelopend en hoekig kavel, in een nauwsluitende envelop welke hoogte en dieptematen voorschreef.

De beperkte bouwkveld vroeg om een zorgvuldige uitwerking van het maaiveld, waarbij de utilitaire zone met kernen en parkeerliften is gesitueerd grenzend aan het naastliggende bouwvolume. Het was zaak dit gebouw niet te tonen als een slordige opeenstapeling van volumes maar als een coherente monoliet. Dit is opgelost door in ambachtelijk metselwerk een horizontaal en verticaal lijnenspel te vervaardigen, waarmee vlakken staan die met glas, staal en hout zijn ingevuld. De appartementen richten zich hoofdzakelijk op de stadskant, en kennen beperkte openingen aan de kant van de drukke ringweg. Als volume biedt het project aldus meerdere gezichten aan de verschillende schaalniveaus en blikvelden van waaruit het ervaren wordt.

Het project ligt als 6e en laatste gebouw op de kop van het bouwblok ten noorden van de Vaartkom. Het gebouw vormt een baksteen in deze nieuwe stadontwikkeling. Beeld Stijn Bollaert

Het projectgebied ligt tussen de Zeilstraat, de Vaartkom en het Engels Plein. Langs de noordzijde wordt het project begrensd door de Ludenscheidsingel, de ringweg van Leuven gelegen achter het

Engels Plein – dit is een drukke verkeersader. Nabij het project liggen de historische gebouwen van de Stella Artois brouwerij, waarvan een deel werd herbested. Aan de overkant van de Vaart ligt de nieuwe stadswijk Tweewaters.

foto: Stijn Bollaert

Monoliet

De grillige vorm van het perceel levert een specifieke volumetrie op die sculpturaal vormgegeven werd. Het blok vormt een monoliet geheel dat tegelijkertijd een slanke indruk maakt. Deze volumetrie ontstaat vanuit de opgelegde envelop, welke de volgende vereisten heeft opgelegd:

- Bouwlaag 0 en 1: 100 procent bebouwing van het kavel;
- Bouwlaag 2 – 4: 70 procent bebouwing;

– Bouwlaag 5 – 9: 25 procent bebouwing.

In totaal beslaat het gebouw een bruto vloeroppervlakte van ongeveer 6.000 m².

De monoliet correspondeert in deze bouwhoogtes met het maaiveld en de publieke ruimte, met de hoogtes van de naastliggende gebouwen in het bouwblok, en met de hoge volumes in de directe omgeving, welke het historische stadslandschap mee bepalen, zoals de prominente silo's.

Appartementen

Het gebouw huisvest voornamelijk 37 appartementen en op de begane grond een commerciële ruimte van ongeveer 1.000 m². De gemiddelde netto oppervlakte van de appartementen is 91,5 m². Het kleinste appartement telt 56 m² netto en het grootste 118 m². In de diepere bouwlagen (0 – 4) zijn diepe appartementen ontworpen met tweezijdige lichttoetreding. In het hoge bouwdeel (laag 5 – 9) zijn op elke laag twee appartementen ontworpen die elk een panoramisch, driezijdig uitzicht over Leuven bieden. Het dakvlak is omhuld door een kroon van glas en planten. Hier liggen de privé terrassen van de twee hoogste appartementen.

De connectie met het maaiveld is zowel functioneel als architectonisch een belangrijk element om het gebouw te verankeren op zijn plek. De gevel aan de Zeilstraat, de straat tussen de twee hoge bouwblokken, is de uitgelezen plaats om een inrit voor auto's te voorzien. Aan de kant van het Engels plein zit een fietsenstalling, de in- en uitblaas voor de rookwarmte-afvoer van de parkeergarage en twee toegang tot één van de drie trappenhallen. De parkeergarage beslaat drie ondergrondse bouwlagen. Er zijn hier 54 parkeerplaatsen voor auto's voorzien, en er is stallingsplaats voor 75 fietsen.

Baksteen

De massiviteit van het volume wordt benadrukt door het continue gebruik van baksteen. De eenheid van de verspringende volumes wordt versterkt door een lijnenspel van horizontale en verticale banden over de gevel. De baksteen die gebruikt werd is een lichte, witgrijze paramentsteen van producent Wienerberger. Dit is een lange, smalle steen. Deze steen werd gebruikt om een gevelgeleding van horizontale en verticale banden van 61 cm dik te vormen. De bakstenen vlakken hiertussen liggen iets terug, waardoor er een diepte-effect gecreëerd wordt. Hierdoor krijgt het gebouw schaal. In deze terug gelegen vlakken liggen ook de raampartijen. Diepe insnijdingen in het volume zorgen voor een dynamische geleding van de monoliet. Het schrijnwerk wordt opgetrokken uit champagnekleurig geanodiseerd aluminium. De raamdorpels op de verdiepingen worden voorzien van aardegebakken

dorpels, de kleur van de gevelsteen benaderend. Dit product is het resultaat van ambachtelijk onderzoek in samenwerking met steenproducent Wienerberger.

De materialisatie accentueert aldus de verschillende gezichten van het gebouw. Het opent zich naar de stad met grote terrassen en glaspartijen. Het sluit zich naar de ringweg, waar geluidsbelasting beperkt wordt door kleinere glasoppervlakken. Sommige ramen zijn verborgen achter opengewerkt metselwerk. De grillige hoeken van het volume tonen telkens een verrassende volumetrie van prismatische, bakstenen volumes.

Beelden Stijn Bolleert

[ARC20_Awards_a2o_Sky_One-09ed9a78-e667-4ed4-ad2e-46552c8d6b3f](#)

Ontwerp en realisatie

Adres	Vaartkom 55
Plaats	3000 Leuven
Projecttitel	Sky One
Projectarchitect(en)	Danny Verboon, Wout Sorgeloos
Medewerkers	Jo Berben, Luc Vanmuysen, Steven Van Esser, Kris Buysmans
Adviseur constructie	Arcade Engineering, Hasselt
Adviseur installaties	Studiebureel Heedfeld, Riemst
Aannemer	Dyls Construct, Zaventem
Interieurarchitect	a2o-architecten, Hasselt-Brussel
Stedebouwkundige	a2o-architecten, Hasselt-Brussel
Bouwmanagement	a2o-architecten, Hasselt-Brussel
Bruto vloeroppervlakte (m2)	6.000
Netto vloeroppervlakte (m2)	5.100
Bruto inhoud	19.200
Netto inhoud	16.320
Programma	Bouwen van appartementen, een daktuin, retail en parking aan de Vaartkom in Leuven
Voorlopig ontwerp	oktober 2014
Definitief ontwerp	december 2015
Aanvang bouw	februari 2017
Oplevering	februari 2020
Bouwsom inclusief installaties (€)	8.000.000 (excl. BTW)
Bouwsom exclusief installaties (€)	5.200.000 (excl. BTW)
Opdrachtgever	Dyls Construct, Zaventem
Ontwerpbureau	a2o-architecten, Hasselt-Brussel

Eerste publicatie door - op 31 aug 2020
Laatste update 28 jan

a2o architecten wint ontwerpwedstrijd basisschool De Schatkist in Haren samen met Ney & Partners en boydens engineering | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

□ / [Nieuws](#) / a2o architecten wint ontwerpwedstrijd basisschool De Schatkist in Haren samen met Ney & P...

□ 24 AUGUSTUS 2020

a2o architecten wint ontwerpwedstrijd basisschool De Schatkist in Haren samen met Ney & Partners en boydens engineering

Previous

Next

ILLUSTRATIE | A2O ARCHITECTEN

A2o architecten heeft zopas de ontwerpwedstrijd gewonnen voor de uitbreiding van basisschool De Schatkist in het Brusselse Haren. A2o sloeg de handen in elkaar met **Ney & Partners** en **boydens engineering** om een gebouw te ontwerpen dat zich inwaarts draait, als een cocon, maar tegelijk uitnodigend is naar de buurt toe.

Vandaag trekt de jonge basisschool in een voormalig kantoorgebouw te midden van een industriële site in Haren. "In plaats van simpelweg klaslokalen toe te voegen, draait de renovatie en uitbreiding van de school om de creatie van een veilige thuishaven voor de kinderen", klinkt het bij a2o architecten.

De Schatkist van morgen is daarom opgevat als een rustige oase te midden van een woestijn van asfalt. Het team ontwierp een gebouw dat inwaarts kijkt, als ware het een cocon. Tegelijkertijd toont het gebouw zich uitnodigend naar de buurt toe.

Parallel met de straat is de draagstructuur van het bestaande gebouw hersteld om logistieke functies te faciliteren. Haaks op de straat anderzijds, naast het huidige gebouw, werd een houten structuur met zes hellende daken toegevoegd. Onder deze daken bevinden zich de klaslokalen, terwijl de zone voor de lokalen als verbinding dienst doet. Deze genereuze transitzone vormt de voordeur van de school en fungeert als klaslokaal, kinderopvang en bibliotheek. De afstand tot de tuinmuur en de grenzen van de site is bewust groot gehouden, zodat de ruimte ertussen ook als klaslokaal in openlucht kan dienen.

Bron: a2o architecten

De Praatstoel: Jakob Ghijsebrechts en Cente Van Hout (a2o-architecten) | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

□ / [Nieuws](#) / De Praatstoel: Jakob Ghijsebrechts en Cente Van Hout (a2o-architecten)

□ 17 AUGUSTUS 2020

De Praatstoel: Jakob Ghijsebrechts en Cente Van Hout (a2o-architecten)

Jakob Ghijsebrechts en Cente Van Hout

Jakob Ghijsebrechts en Cente Van Hout zijn beiden actief bij **a2o-architecten**. Als recent afgestudeerde architecten trachten ze al enkele jaren het maatschappelijk debat omtrent gevoelige thema's mee te beïnvloeden en vanuit hun nog 'onervaren' perspectief een geheel eigen insteek te geven. Het verbreden van het maatschappelijk debat is hier hun grootste drijfveer waarin ze voornamelijk de architectuur gebruiken als kritisch apparaat om te reflecteren. Daarin kadert ook hun '**verkavelingstribunaal**', een pleidooi voor de Vlaamse verkaveling dat onlanigs ook op [architectura.be](https://www.architectura.be) werd gepubliceerd. Een mooie aanleiding om Jakob en Cente uit te nodigen in onze Praatstoel.

Op welk eigen gerealiseerde projecten bent u het meest fier en waarom?

Het verkavelingstribunaal was voor ons meer dan louter een architectuurproject. Het was een zoektocht naar onze eigen identiteit in een wereld van voortdurende verandering. In een voorafgaand essay hebben we onszelf ooit beschreven als 'de kinderen van de verkaveling'. Als kind was de verkaveling voor ons een paradijs. Als jongvolwassenen veranderde dit paradijs langzaam in een 'hel'. Het is deze paradox, deze haat-liefdeverhouding met de plek, die ons achterlaat in een totale staat van verwarring.

Met het verkavelingstribunaal zochten we opnieuw naar een confrontatie door op zoek te gaan naar het DNA en de essentie van de plek. Voor ons is de verkaveling een verhaal van emotie. We wilden dan ook een tegenwicht bieden aan de louter wetenschappelijk en door cijfers gestuurde benaderingen van de Vlaamse verkaveling. Het verkavelingsdebat vandaag is volgens ons te hard gefocust op het zoeken naar concrete oplossingen. In de grote hervormingsdrang en de golf van verkavelingskritiek vragen wij ons af of iemand nog weet wat de verkaveling nu daadwerkelijk is? In het verkavelingstribunaal hebben we dan ook bewust gezocht naar het probleem en niet zozeer

De Praatstoel: Jakob Ghijsebrechts en Cente Van Hout (a2o-architecten) | architectura.be

naar het antwoord.

De teksten en ontwerpen hebben dan ook eerder de intentie om vragen op te roepen en de lezer te verwarren. Voor ons is de verkaveling na het verkavelingstribunaal een nog veel mysterieuzere plek dan voorheen.

Van welk project in uitvoering of in voorbereiding koestert u hoge verwachtingen?

Als recent afgestudeerde architecten trachten wij het maatschappelijk debat omtrent gevoelige thema's vanuit ons nog 'onervaren' perspectief op een eigen manier mee te beïnvloeden. We beschouwen deze zoektocht naar maatschappelijk debat vanuit de architectuur en literatuur als ons belangrijkste project in uitvoering. We koesteren vooral hoge verwachtingen van het maatschappelijk debat zelf. Simpelweg omdat wij geloven dat de tijdsgeest meer dan ooit behoefte heeft aan een architectuur die vragen stelt in plaats van antwoorden biedt. De snelheid waarmee de 21ste eeuw evolueert is buitengewoon schrikwekkend. De architect moet volgens ons afstappen van het idee dat het zijn taak is om orde te scheppen in deze chaos. Het scheppen van orde is volgens ons geen duurzaam begrip meer in de huidige condities van de 21ste eeuw. Wij zien de architect van de toekomst dan ook meer als een reflector. Een figuur die het onzichtbare zichtbaar maakt door de maatschappij een spiegel voor de neus te houden. Iemand die mee aan de knoppen zit maar zich niet meer bezighoudt met de daadwerkelijke uitkomst ervan. Door het maatschappelijk debat mee te voeren trachten wij naast de dagdagelijkse praktijk deze rol beetje bij beetje op te nemen.

Welk project van een andere Belgische architect is voor u een schot in de roos?

Voor ons is het volledige oeuvre van Renaat Braem een schot in de roos. Het werk van Renaat Braem is voor ons meer dan enkel architectuur. Het is een combinatie van filosofisch, antropologisch en journalistiek werk in relatie tot ijzersterke architectuur. Renaat Braem's bijdrage aan de Vlaamse wooncultuur gaat verder dan enkel het bouwen alleen. Voor ons is Renaat Braem 'the godfather' van de Vlaamse wooncultuur. Hij heeft deze wooncultuur mee gemaakt, niet door ze te bouwen, maar door ze te analyseren en te benoemen op een moment dat dit nodig was. Renaat Braem behoort voor ons niet tot het verleden maar bouwt mee aan toekomst.

Welke buitenlandse architecten vormen voor u een grote bron van inspiratie?

Het werk van de cobra-beweging en specifiek het werk van Constant Nieuwenhuijs is onze belangrijkste bron van inspiratie. Het project New Babylon is voor ons hedendaagser dan ooit. Zijn werk is een vorm van anti-architectuur die de potenties van een technologische revolutie vertaalt naar een wereld zonder arbeid en standenmaatschappijen. Wat voor ons belangrijk is, is dat zijn architectuur niet bedoeld is om die wereld af te dwingen, zoals we zien in het werk van bv. Le Corbusier. Het is niet bedoeld als revolutie. Hij gelooft eerder in de kracht van het technologische zelf en vraagt zich af wat architectuur in deze wereld kan betekenen en hoe het wonen in deze wereld er zou kunnen uitzien. Zijn architectuur is dan ook allesbehalve pretentief of utopisch maar eerder onderzoekend en bevragend. Ditzelfde zien we terugkomen bij Superstudio, Archigram, Archizoom, ... Wij kunnen ons beiden urenlang verliezen in de ijzersterke literatuur en het grafische materiaal achter deze bewegingen. Een tekening van Constant of Superstudio is meer dan louter een schets of ontwerp. Het is een aanslag op het denken, een blikverruiming die vastgeroeste denkkaders verscheurt.

Wat zijn volgens u de meest geslaagde recente bouwprojecten in het buitenland?

De sociale woningen van Aravena Elemental in o.a. Chili en Mexico zijn voor ons een toonbeeld van hedendaagse architectuur. De architectuur is 'onaf' en geeft mensen de mogelijkheid zelf aan de slag te gaan met de structuur. De architectuur is elegant maar zet op geen enkel moment 'schoonheid' boven sociale relevantie. Wij geloven sterk in

De Praatstoel: Jakob Ghijsebrechts en Cente Van Hout (a2o-architecten) | architectura.be

een architectuur die allesbehalve totalitair is en die afstand neemt van kant en klare oplossingen. In het werk beperkt de architectuur zich tot het aanreiken van structuur waarbinnen groei mogelijk is. Volgens ons is dit een van de meest zuivere daden die de architect nog kan stellen in de complexiteit van de 21ste eeuw.

Welke jonge architect in Vlaanderen maakt momenteel veel indruk op u?

Wij zijn beiden razend enthousiast over het werk van 'digitaal architect' Gilles Retsin. Hij is vandaag één van de meest bekende digitale avant-gardearchitecten. Zijn werk weerspiegelt voor ons een zoektocht naar een relatie tussen architectuur en technologie die sociaal en maatschappelijk relevant is. Dit staat haaks op de vele digitale avant-garde architecten die deze relatie enkel opzoeken om exuberante en peperdure gebouwen te tekenen. Wij zien dan ook een link tussen het werk van Gilles Retsin en de CoBrA beweging. Wat ons enorm triggert is de impact van nieuwe technologie op de manier waarop wij in de toekomst gaan leven, wonen en werken. Wij geloven dat de prototypes van die nieuwe wereld al klaar zijn en dat het slechts een kwestie van tijd is voor deze inkicken en de wereld zoals die vandaag bestaat voorgoed veranderd. Toen wij recent een lezing van Gilles Retsin bijwoonden kregen wij het gevoel dat dat moment wel dichterbij kan zijn dan wij vandaag vermoeden.

Wat vindt u zo boeiend aan uw job als architect? Zou u uw kinderen aanmoedigen om in uw voetsporen te treden?

De architect is wellicht één van de meest marginale en overbodige figuren uit de geschiedenis. Het is een wonder dat de architect überhaupt de 21ste eeuw nog heeft gehaald. Wie vandaag architectuur studeert moet er rekening mee houden dat de opleiding geen enkele garantie biedt en geen enkel antwoord op de vraag wat architectuur eigenlijk is. Deze staat van verwarring en het totaal gebrek aan definitie maakt het beroep mysterieus en kwetsbaar. Het is exact in dit ongedefinieerde dat volgens ons de schoonheid schuilt. Het beroep is buitengewoon divers en is vaak een samenraapsel van verschillende ambachten bij elkaar. Zo kan een architect ingenieur zijn, kunstenaar, maar ook journalist, scenarist of onderzoeker. Een vaste rolomschrijving voor het beroep bestaat niet. Hierdoor moet de architect in staat zijn zichzelf elke dag opnieuw heruit te vinden en moet de architect continu opzoek naar zijn eigen relevantie. Het is dit continu leerproces en de kritische reflectie over het eigen zijn die het beroep typeren. Wij geloven dan ook dat het architect zijn één van de meest uitdagende maar mysterieuze beroepen is die er bestaan.

Welke ontmoeting is bepalend geweest voor uw verdere architecturale ontplooiing?

Jakob: Een belangrijke persoon voor mijn architecturale ontplooiing is mijn grootvader Louis Ghijsebrechts die zelf architect en kunstenaar was. Tijdens de laatste jaren van mijn opleiding als architect, is de wisselwerking tussen de kunst en architectuur van het oeuvre van mijn grootvader me enorm gaan inspireren in het zoeken naar artistieke identiteit in architectuur.

Cente: Mijn ontmoeting met de architectuurliteratuur. Sinds mijn masteropleiding ben ik mij beginnen verdiepen in de wereld van de architectuurtheorie. Sindsdien is mijn visie op architectuur totaal veranderd. Toen ik ontdekte hoe architecten als Pier Vittorio Aureli en Rem Koolhaas filosofie en architectuur met elkaar combineerde, ging voor mij een totaal nieuwe wereld open. Het schrijven over architectuur heeft voor mij minstens zoveel impact als het bouwen.

Herkent u zichzelf nog in de ambitieuze jonge student die u ooit zelf was? Komen droom en werkelijkheid sterk overeen?

De Praatstoel: Jakob Ghijsebrechts en Cente Van Hout (a2o-architecten) | architectura.be

Wij staan vandaag nog niet zo ver af van deze periode als student. Wij hebben hoe dan ook de overgang tussen de opleiding en de realiteit nooit als een 'grote' overgang ervaren. De complexe hedendaagse vraagstukken in de architectuurpraktijk zijn niet zo heel verschillend met de vraagstukken vanuit de opleiding. Als jonge architecten proberen wij ons nog steeds bevragend op te stellen en leren wij nog elke dag bij. Als studenten droomden wij van een architectuur die meer kon zijn dan het bouwen alleen. Een architectuur die de kruisbestuiving kon zijn tussen literatuur en kunst. Als architectenduo hebben wij elkaar hierin gevonden en proberen we dit verhaal naast de dagdagelijkse praktijk vorm te geven. Wij zijn ervan overtuigd dat je nooit moet wachten tot dromen uitkomen maar dat je er zelf achteraan moet.

Faits divers

Welke job zou u nu uitoefenen als u geen architect was? Cente: Journalist, filmregisseur Jakob: Schilder, bioloog

Waar hebt u uw architectuuropleiding gevolgd? Beiden: U Hasselt

Bij wie hebt u stage gelopen? Beiden: a2o-architecten

Wat was de titel van uw eindwerk? Cente: 'Minder' als verzet in de Vlaamse wooncultuur Jakob: 'Dodensteden, van grondconsumerend ritueel tot actuele typologie'

Favoriet architectuurboek: Cente: Architectuur en utopie, Manfredo Tafuri Jakob: 'Invisible Cities' van Italo Calvino

Favoriet ander boek: Cente: Less is enough, Pier Vittorio Aureli Jakob: /

Favoriete film: Cente: Capharnaum Jakob: 'Requiem for a Dream'

Favoriet tv-programma: Cente: De afspraak Jakob: "alleen elvis blijft bestaan"

Favoriete muziek: Beiden: van opera tot techno

Hebt u veel vrije tijd en hoe brengt u die het liefst door? Cente: steppen door de buitenwijken van Brussel Jakob: Op een terras in de lentezon, achter mijn tekentafel met een potlood tussen mijn vingers of op een locatie waar ik nooit eerder ben geweest.

Favoriete Belgische stad: beiden: Brussel

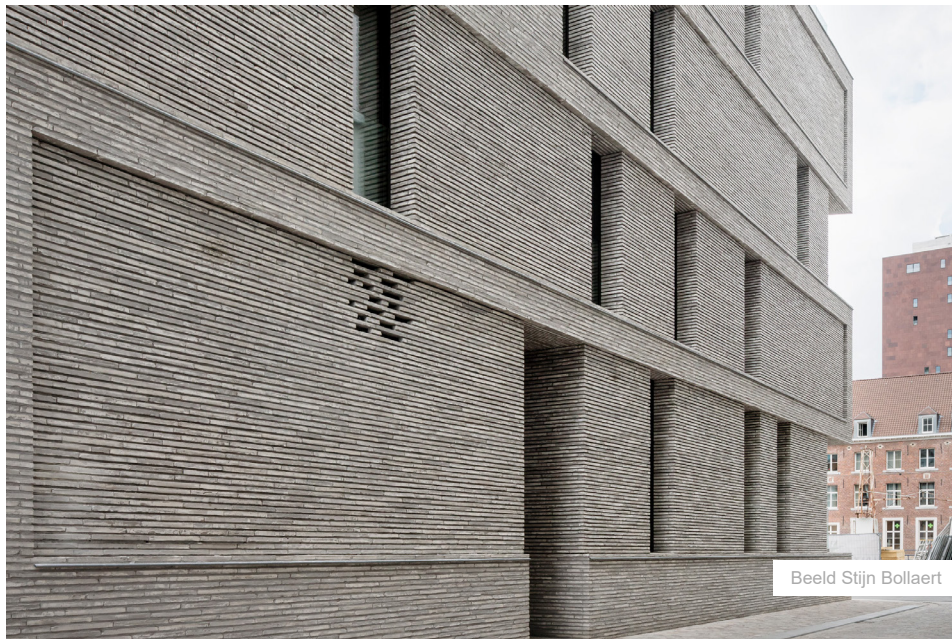
Favoriete Europese stad: Cente: Venetië Jakob: Madrid

In welk land zou u het liefst geboren en opgegroeid zijn? Beiden in België

Actief of passief sportbeoefenaar? Welke sport? Cente: denksport Jakob: wandelen, skiën

Favoriete architectuursite? Cente: De Witte Raaf Jakob: Divisare

Favoriete andere website? Cente: Oase Journal Jakob: Pinterest

Project

29 aug 2020

Sky One in Leuven – a2o-architecten

[label: Architectuur](#)

Sky One is een hybride gebouw met appartementen en retail dat een sluitsteen vormt in de herontwikkeling van het voormalige industriegebied aan de Vaartkom in Leuven. De Vaartkom is een van de grootste stadsvernieuwingsprojecten van België. Er is ruimte voor nieuwbouw naast behoud van pakhuizen, silo's en brouwerijen.

Toelichting door a2o-architecten – Sky One is nieuwbouw en bevindt zich op een scharnier: de kop van het bouwblok ten noorden van de Vaart. Dit is de kruising van een waterweg met een stadsring. Binnen de ring ligt het zwaartepunt van de stadsvernieuwing, daarbuiten ligt een nu nog hybride zone voor lichte industrie, retail en kleine bedrijven.

Coherente monoliet

Het project moest passen op een taps toelopend en hoekig kavel, in een nauwsluitende envelop welke hoogte en dieptematen voorschreef. De beperkte bouwkevel vroeg om een zorgvuldige uitwerking van het maaiveld, waarbij de utilitaire zone met kernen en parkeerliften is gesitueerd grenzend aan het naastliggende bouwvolume. Het was zaak dit gebouw niet te tonen als een slordige opeenstapeling van volumes maar als een coherente monoliet.

Beeld Stijn Bollaert

Dit is opgelost door in ambachtelijk metselwerk een horizontaal en verticaal lijnenspel te vervaardigen, waarmee vlakken staan die met glas, staal en hout zijn ingevuld. De appartementen richten zich hoofdzakelijk op de stadskant, en kennen beperkte openingen aan de kant van de drukke ringweg. Als volume biedt het project aldus meerdere gezichten aan de verschillende schaalniveaus en blikvelden van waaruit het ervaren wordt.

Projectgebied Sky One

Het projectgebied ligt tussen de Zeilstraat, de Vaartkom en het Engels Plein. Langs de noordzijde wordt het project begrensd door de Ludenscheidsingel, de ringweg van Leuven gelegen achter het Engels Plein – dit is een drukke verkeersader. Nabij het project liggen de historische gebouwen van de

Stella Artois brouwerij, waarvan een deel werd herbestemd. Aan de overkant van de Vaart ligt de nieuwe stadswijk Tweewaters. Het project ligt als 6e en laatste gebouw op de kop van het bouwblok ten noorden van de Vaartkom. Het gebouw vormt een baken in deze nieuwe stadontwikkeling.

Volumetrie

De grillige vorm van het perceel levert een specifieke volumetrie op die sculpturaal vormgegeven werd. Het blok vormt een monoliet geheel dat tegelijkertijd een slanke indruk maakt. Deze volumetrie ontstaat vanuit de opgelegde envelop, welke de volgende vereisten heeft opgelegd:

- Bouwlaag 0 en 1: 100% bebouwing van het kavel;
- Bouwlaag 2 – 4: 70% bebouwing;
- Bouwlaag 5 – 9: 25% bebouwing.

In totaal beslaat het gebouw een bruto vloeroppervlakte van ongeveer 6.000 m².

De monoliet correspondeert in deze bouwhoogtes met het maaiveld en de publieke ruimte, met de hoogtes van de naastliggende gebouwen in het bouwblok, en met de hoge volumes in de directe omgeving, welke het historische stadslandschap mee bepalen, zoals de prominente silo's.

Appartementen

Het gebouw huisvest voornamelijk 37 appartementen en op de begane grond een commerciële ruimte van ongeveer 1.000 m². De gemiddelde netto oppervlakte van de appartementen is 91,5 m². Het kleinste appartement telt 56 m² netto en het grootste 118 m². In de diepere bouwlagen (0 – 4) zijn diepe appartementen ontworpen met tweezijdige lichttoetreding. In het hoge bouwdeel (laag 5 – 9) zijn op elke laag twee appartementen ontworpen die elk een panoramisch, driezijdig uitzicht over Leuven bieden. Het dakvlak is omhuld door een kroon van glas en planten. Hier liggen de privé terrassen van de twee hoogste appartementen.

Connectie

De connectie met het maaiveld is zowel functioneel als architectonisch een belangrijk element om het gebouw te verankeren op zijn plek. De gevel aan de Zeilstraat, de straat tussen de twee hoge bouwblokken, is de uitgelezen plaats om een inrit voor auto's te voorzien. Aan de kant van het Engels plein zit een fietsenstalling, de in- en uitblaas voor de rookwarmte-afvoer van de parkeergarage en twee toegang tot één van de drie trappenhallen. De parkeergarage beslaat drie ondergrondse bouwlagen. Er zijn hier 54 parkeerplaatsen voor auto's voorzien, en er is stallingsplaats voor 75 fietsen.

Beeld Stijn Bollaert

Baksteen

De massiviteit van het volume wordt benadrukt door het continue gebruik van baksteen. De eenheid van de verspringende volumes wordt versterkt door een lijnenspel van horizontale en verticale banden over de gevel. De baksteen die gebruikt werd is een lichte, witgrijze paramentsteen van producent Wienerberger. Dit is een lange, smalle steen. Deze steen werd gebruikt om een gevelgeleding van horizontale en verticale banden van 61 cm dik te vormen. De bakstenen vlakken hiertussen liggen iets terug, waardoor er een diepte-effect gecreëerd wordt. Hierdoor krijgt het gebouw schaal. In deze teruggelegen vlakken liggen ook de raampartijen.

Diepe insnijdingen in het volume zorgen voor een dynamische geleding van de monoliet. Het schrijnwerk wordt opgetrokken uit champagnekleurig geanodiseerd aluminium. De raamdorpels op de verdiepingen worden voorzien van aardegebakken dorpels, de kleur van de gevelsteen benaderend. Dit product is het resultaat van ambachtelijk onderzoek in samenwerking met steenproducent Wienerberger.

De materialisatie accentueert aldus de verschillende gezichten van het gebouw. Het opent zich naar de stad met grote terrassen en glaspartijen. Het sluit zich naar de ringweg, waar geluidsbelasting beperkt wordt door kleinere glasoppervlakken. Sommige ramen zijn verborgen achter opengewerkt metselwerk. De grillige hoeken van het volume tonen telkens een verrassende volumetrie van prismatische, bakstenen volumes.

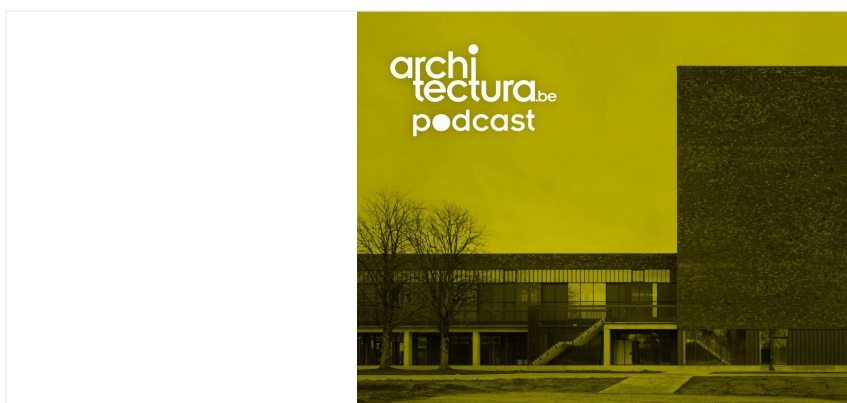
Beeld Stijn Bollaert

Podcast: PXL-MAD, School of Arts | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

24 AUGUSTUS 2020 | NIELS ROUVROIS

Podcast: PXL-MAD, School of Arts

architectura.be Podcast - architectuur in audioformaat

PXL-MAD, School of Arts

Een museum als school, een school als museum. In de derde aflevering van architectura.be Podcast nemen we de gloednieuwe **PXL-MAD**, School of Arts in Hasselt onder de loep. Een opmerkelijk gebouw dat de kunstafdeling van PXL Hogeschool huisvest. Een project waarin kunst, ambacht en duurzaamheid hand in hand gaan en waarover architectura.be een gesprek had met Wout Sorgeloos. Hij was samen met zijn collega's van **a2o architecten** verantwoordelijk voor het ontwerp van het gebouw.

Daarnaast laten we ook Ben Lambrechts, directeur van PXL Hogeschool en een fiere opdrachtgever, aan het woord. En verder laten Rudi Gorissen van baksteenfabrikant **Wienerberger** en Wim Dieltjens van **boydens engineering** hun licht schijnen op respectievelijk de opmerkelijke ringovensteen en de aandacht voor duurzaamheid.

Deze architectura.be Podcast kwam tot stand dankzij volgende partners: **KUBUS**, partner in BIM voor ARCHICAD, Solibri & BimCollab. **Assiver**, verzekeringsmakelaar gespecialiseerd in polissen voor architecten. En **VELUX**, partner in daglichtoplossingen.

De podcast kan je ook **HIER** beluisteren.

a2o architecten

pxl-mad school of arts . hasselt

a2o architecten . photos: © stijn bollaert

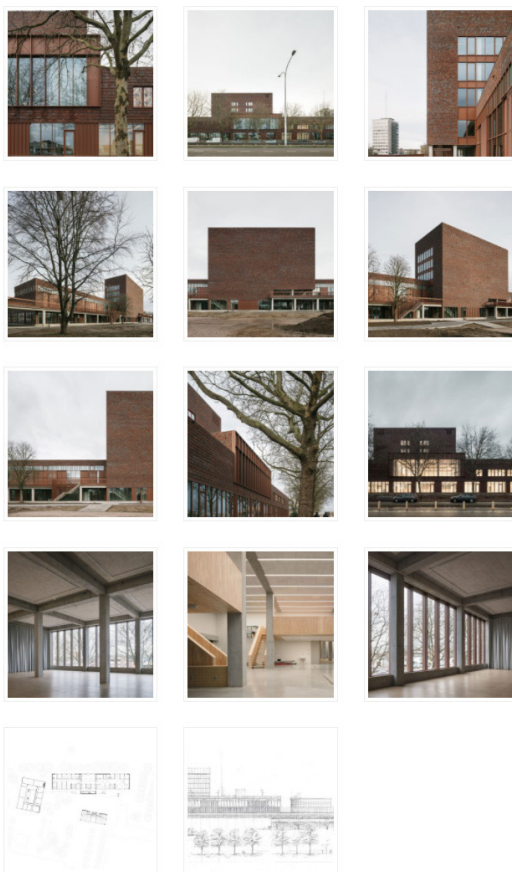
The new art school on the Gouverneur Verwilghensingel in Hasselt does not present itself as one would expect from a typical institute on a city circular road. A fairly closed façade on the road side exchanges the characteristic glass case architecture for room for mystery. After all, the arts should not be displayed as vulgar merchandise. With a deliberate contrariness, the art school prefers to address itself to the challenging environment of the urban campus rather than to the domain of the passing cars.

The design as a whole reflects the existing modernist PXL Conference Building, located on the other side of the parking lot. The fragmented interspaces are stripped from their undesirable parking spaces with unnecessary paving and replaced by pleasant meeting places. This creates a connective network of natural open spaces between the school buildings, which directs the soft mobility flows and extends into the Demer area behind it. A genuine campus model.

The school building derives its topology from the present-day artists' studio and the process of art creation itself. The same industrial, minimalist ordinariness constitutes the starting point for the design, which chooses an uncompromising, sublimed concrete structure. The rigid grid of columns can be filled with studios across two storeys by introducing light walls and false floors. The grid is extended across the terraces, resulting in defined outdoor workspaces. The possibility of creative manipulation meets the changing needs of both the moment and the users. Contradictorily, the radical structure of the building creates a tolerant background, which can be adopted by various usage scenarios, without ever being absent. The building as a permanent phase of creation and mutation.

Such an interpretation exchanges the classic school typology of 'classrooms along a corridor' by circulation through studios. Art students are surrounded by the richness of various art disciplines and works in transition. Flexibility and polyvalence driven to extremes, however, result in non-architecture. Adding two generous staircases and a tower-shaped volume give direction to the functional grid of columns. At the centre of the grid, there is an exhibition room, a perfect two-storey space where students and lecturers can show their works and are encouraged to enter into a debate. A large window gives the artists a view of the world.

Adding a student hotel, with catering and recreational facilities, completes the triptych of communicating towers. The ambition of an effervescent campus demands a functional mix that encourages usage throughout the day. The endless performance.

DIVISARE

DIVISARE

□ MENU

A2O ARCHITECTEN
CHOCOLADEFABRIEK

FOTO DI STIJN BOLLAERT

□ STIJN BOLLAERT

[ADD TO COLLECTION](#)

PUBLISHED ON 24 SETTEMBRE
2020

LOCATION

BELGIO - NEREM-
TONGEREN

DESIGNER

[A2O ARCHITECTEN](#)

PROJECT YEAR

2020

PHOTOS BY

[STIJN BOLLAERT](#)

ATLAS OF ARCHITECTURE

- [BRICKS FACADES](#)
- [RESIDENTIAL COMPLEXES](#)
- [REUSED FOR LIVING](#)
- [WIP - WORK IN PROGRESS](#)

PUBLISHED ON

DIVISARE HOMEPAGE

- [29 SETTEMBRE 2020](#)

DIVISARE JOURNAL

- [28 SETTEMBRE 2020](#)

70 living units, 2 office spaces and a commercial unit

Awaiting development, the industrial icon temporarily acts as po-up bar, exhibition space, and a venue for cultural programmes and workshops for children.

Step by step, the site is brought back to life. This is the story of the Chocolate Factory and the people around it.

The vision of its temporary function is extended to the realisation of the residential project. Future inhabitants are involved in a participation process, both for their own lofts and for the communal spaces. They develop and express their ideas about the concrete details. The former Rosmeulen Chocolate Factory in Nerem, near Tongeren, was established in 1909 by Mr. Florent Rosmeulen. A century ago, Belgian chocolate and gingerbread were produced here, immediately alongside the original railway between Tongeren and Liege. There are currently two buildings on the site. A large factory building and a gatehouse. Both were built at the beginning of the 20th century and are listed historical buildings. The 165 m long beam-shaped building was one of the first buildings in Belgium to use reinforced concrete. The detailing of the building is characterised by beautiful Art Nouveau

elements, such as the horseshoe-shaped window above the main entrance.

Today, there is no longer any production activity and the monumental building requires a new use. This will be a residential function, with a mixture of polyvalent lofts in the historically distinctive building, complemented by newly developed houses and apartments. This project is unique in the sense that it allows owners to determine the layout of their houses. The innovative concrete skeleton of the existing building is preserved in its current state. This makes it possible to arrange the houses according to individual wishes, both in layout and in height. The height of the ceilings in the lofts is more than 4.5 m.

By joining new and existing volumes, a large communal garden is created, to which all units have equal access. This allows the site to extend beyond its perimeters and links the garden to existing green spaces. At the side of the square, the site is opened up too. This communal garden constitutes the primary source for a community spirit. Landscaping includes a variety of measures to promote this: a modular vegetable and herb garden, a communal garden table, a terrace, trees, ... The ground floor units all have private terraces, merging into the communal garden. The original workshop remains an open space for communal usage.

The gatehouse will get a commercial function, which will activate the site.

To preserve the structure of the existing building, circumambulation to the units on the first floor will be realised on the roof. A broad open-air passage provides access to the apartments through a glazed entrance. Because of its ample dimensions, the passage is more than a traditional access way to the apartments. It is also a meeting place.

In the tower, each floor has its own character. The ground floor and first floor are to become office spaces. Each of the other floors is to become a single residential unit.

To respect the existing building, it was decided to build the additions using austere, durable materials. The massive presence of red-brick architecture made it difficult to add contrasting materials to the site. Instead, the aim was to find a subtle, balanced addition to the heritage in the form of complementary brick architecture.

A transparent section will be added on top of the building, with a maximum of glazing in a steel frame.

a2o architecten, Sigis Bollenius - CHOCOLADEFABRIEK - Divisare

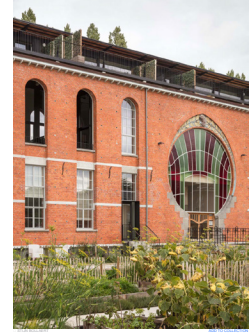
<https://divisare.com/projects/49402/a2o-architecten-rijke-bollens-chocoladefabriek/> (11/2021 14.38.42)

a2o architecten, Sigis Bollenius - CHOCOLADEFABRIEK - Divisare

<https://divisare.com/projects/49402/a2o-architecten-rijke-bollens-chocoladefabriek/> (10/2021 14.38.42)

a2o architecten, Sigis Bollenius - CHOCOLADEFABRIEK - Divisare

<https://divisare.com/projects/49402/a2o-architecten-rijke-bollens-chocoladefabriek/> (10/2021 14.38.42)

a2o architecten, Sigis Bollenius - CHOCOLADEFABRIEK - Divisare

<https://divisare.com/projects/49402/a2o-architecten-rijke-bollens-chocoladefabriek/> (11/2021 14.38.42)

a2o architecten, Sigis Bollenius - CHOCOLADEFABRIEK - Divisare

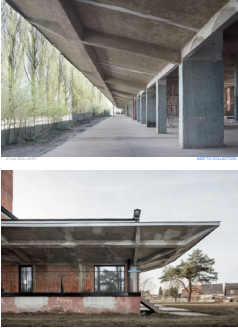
<https://divisare.com/projects/49402/a2o-architecten-rijke-bollens-chocoladefabriek/> (10/2021 14.38.42)

a2o architecten, Sigis Bollenius - CHOCOLADEFABRIEK - Divisare

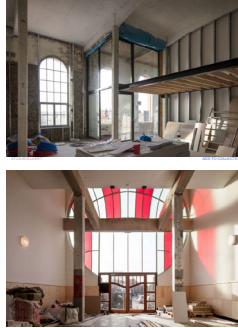
<https://divisare.com/projects/49402/a2o-architecten-rijke-bollens-chocoladefabriek/> (10/2021 14.38.42)

a2o architecten, Sigis Bollenius - CHOCOLADEFABRIEK - Divisare

<https://divisare.com/projects/49402/a2o-architecten-rijke-bollens-chocoladefabriek/> (11/2021 14.38.42)

a2o architecten, Sigis Bollenius - CHOCOLADEFABRIEK - Divisare

<https://divisare.com/projects/49402/a2o-architecten-rijke-bollens-chocoladefabriek/> (10/2021 14.38.42)

a2o architecten, Sigis Bollenius - CHOCOLADEFABRIEK - Divisare

DIVISARE BOOKS

[VIEW ALL DIVISARE BOOKS](#) [HOME](#) [ABOUT](#) [CONTACT](#)

The new Divisare books are small format paperback books (over 100 limited editions of 200 copies, high-resolution digital printing, bound with a hardcover) finished in the English paper. Titles on the cover are always full not stamped. We attach great importance to the tactile quality of the books as an object as well as its function. In contrast, unlike the usual flat and cold metal cover, leaning in them, you breathe from the amount of feeling in them. This book is simple printed paper instead of plastic, we just want to invite you to get away from the screens of your devices for a moment, to sit back in a beautiful structure and enjoy a good read in the old-fashioned way.

<https://divisare.com/projects/49402/a2o-architecten-rijke-bollens-chocoladefabriek/> (10/2021 14.38.42)

DIVISARE

DIVISARE

□ MENU

A2O ARCHITECTEN
PXL-MAD SCHOOL OF ARTS

FOTO DI STIJN BOLLAERT

□ STIJN BOLLAERT

[ADD TO COLLECTION](#)

PUBLISHED ON 02 SETTEMBRE
2020

LOCATION
BELGIO - HASSELT

DESIGNER
[A2O ARCHITECTEN](#)

PROJECT YEAR
2020

PHOTOS BY
[STIJN BOLLAERT](#)

ATLAS OF ARCHITECTURE

- [BRICKS](#)
- [BRICKS FACADES](#)
- [CONCRETE STRUCTURES](#)
- [MUSIC SCHOOLS AND ART ACADEMIES](#)
- [PLANS OF SCHOOLS](#)

PUBLISHED ON

DIVISARE HOMEPAGE
• [08 SETTEMBRE 2020](#)

DIVISARE JOURNAL
• [21 DICEMBRE 2020](#)
• [08 SETTEMBRE 2020](#)

The new art school on the Gouverneur Verwilghensingel in Hasselt does not present itself as one would expect from a typical institute on a city circular road. A fairly closed façade on the road side exchanges the characteristic glass case architecture for room for mystery. After all, the arts should not be displayed as vulgar merchandise. With a deliberate contrariness, the art school prefers to address itself to the challenging environment of the urban campus rather than to the domain of the passing cars.

The design as a whole reflects the existing modernist PXL Conference Building, located on the other side of the parking lot. The fragmented interspaces are stripped from their undesirable parking spaces with unnecessary paving and replaced by pleasant meeting places. This creates a connective network of natural open spaces between the school buildings, which directs the soft mobility flows and extends into the Demer area behind it.

A genuine campus model.

The school building derives its topology from the present-day artists' studio and the process of art creation itself. The same industrial, minimalist ordinariness constitutes the starting point for the design, which chooses an uncompromising, sublimed concrete structure. The rigid grid of columns can be filled with studios across two storeys by introducing light walls and false floors. The grid is extended across the terraces, resulting in defined outdoor workspaces. The possibility of creative manipulation meets the changing needs of both the moment and the users. Contradictorily, the radical structure of the building creates a tolerant background, which can be adopted by various usage scenarios, without ever being absent. The building as a permanent phase of creation and mutation.

Such an interpretation exchanges the classic school typology of 'classrooms along a corridor' by circulation through studios. Art students are surrounded by the richness of various art disciplines and works in transition. Flexibility and polyvalance driven to extremes, however, result in non-architecture. Adding two generous staircases and a tower-shaped volume give direction to the functional grid of columns. At the centre of the grid, there is an exhibition room, a perfect two-storey space where students and lecturers can show their works and are encouraged to enter into a debate. A large window gives the artists a view of the world.

Adding a student hotel, with catering and recreational facilities, completes the triptych of communicating towers. The ambition of an effervescent campus demands a functional mix that encourages usage throughout the day. The endless performance.

↳ architecten, Rijks Bureau - PXL-MAD SCHOOL OF ARTS - Divisare

<https://divisare.com/projects/27816-2/a2o-architecten-rijks-bureau-pxl-mad-school-of-arts/> (10/2021 14.43.41)

↳ architecten, Rijks Bureau - PXL-MAD SCHOOL OF ARTS - Divisare

<https://divisare.com/projects/27816-2/a2o-architecten-rijks-bureau-pxl-mad-school-of-arts/> (10/2021 14.43.41)

↳ architecten, Rijks Bureau - PXL-MAD SCHOOL OF ARTS - Divisare

<https://divisare.com/projects/27816-2/a2o-architecten-rijks-bureau-pxl-mad-school-of-arts/> (10/2021 14.43.41)

↳ architecten, Rijks Bureau - PXL-MAD SCHOOL OF ARTS - Divisare

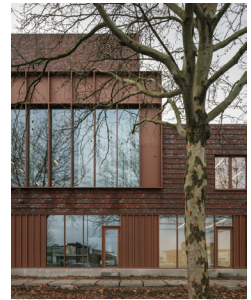
<https://divisare.com/projects/27816-2/a2o-architecten-rijks-bureau-pxl-mad-school-of-arts/> (10/2021 14.43.41)

↳ architecten, Rijks Bureau - PXL-MAD SCHOOL OF ARTS - Divisare

<https://divisare.com/projects/27816-2/a2o-architecten-rijks-bureau-pxl-mad-school-of-arts/> (10/2021 14.43.41)

↳ architecten, Rijks Bureau - PXL-MAD SCHOOL OF ARTS - Divisare

<https://divisare.com/projects/27816-2/a2o-architecten-rijks-bureau-pxl-mad-school-of-arts/> (10/2021 14.43.41)

↳ architecten, Rijks Bureau - PXL-MAD SCHOOL OF ARTS - Divisare

<https://divisare.com/projects/27816-2/a2o-architecten-rijks-bureau-pxl-mad-school-of-arts/> (10/2021 14.43.41)

↳ architecten, Rijks Bureau - PXL-MAD SCHOOL OF ARTS - Divisare

<https://divisare.com/projects/27816-2/a2o-architecten-rijks-bureau-pxl-mad-school-of-arts/> (10/2021 14.43.41)

↳ architecten, Rijks Bureau - PXL-MAD SCHOOL OF ARTS - Divisare

<https://divisare.com/projects/27816-2/a2o-architecten-rijks-bureau-pxl-mad-school-of-arts/> (10/2021 14.43.41)

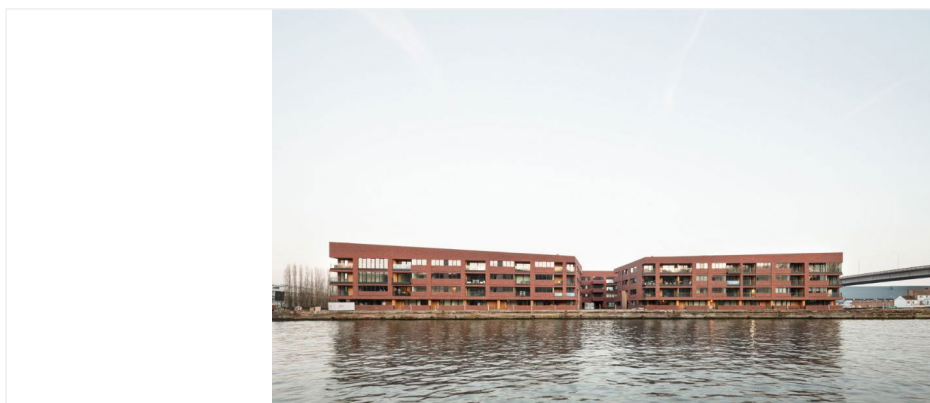
Duurzame bouwmaterialen dragen bij aan herontwikkeling Vilvoordse industriezone | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

□ / [Nieuws](#) / Duurzame bouwmaterialen dragen bij aan herontwikkeling Vilvoordse industriezone

□ 14 SEPTEMBER 2020

Duurzame bouwmaterialen dragen bij aan herontwikkeling Vilvoordse industriezone

ILLUSTRATIE | © STIJN BOLLAERT

De gedevalueerde industriële strook, ingesloten tussen spoorwegen en een kanaal, wordt omgezet in een waardevol district van Vilvoorde. Binnen dit strategisch gelegen reconversiegebied aan de rand van de Europese hoofdstad vinden we het 't Sas-project, ontworpen door [a2o-architecten](#). Het is omgeven door een kanaal, de rivier de Zenne, een plein en een park. Landschap en stad ontmoeten elkaar hier letterlijk.

'T Sas heeft een duidelijke vorm, vouwt zich rond het binnengebied en creëert tegelijkertijd interessante openingen, verbindingen en zichtlijnen naar de omliggende gebieden. De voetafdruk van het gebouw wordt zo een begaanbare buitenruimte waarmee gebruikers de brede kade langs het kanaal en de eerder gemarginaliseerde Zenne optimaal kunnen ervaren. De natuurlijke samenstelling van de binnentuin heeft een duidelijke vorm en structureert het gebruik van de gemeenschappelijke ruimte, terwijl verlaagde paden de privacy van privéterrassen beschermen. De binnentuin is zo meer dan alleen een toegang tot de huizen, het wordt ook een aangename vergaderruimte en privacy buffer.

De link op grondniveau is altijd zorgvuldig en intelligent ontworpen. De begane grond is opgetild aan de zijkanten van de kade en het plein en biedt optimale privacy aan de hogere, interne terrassen. Tegelijkertijd kijken de terrassen uit op het openbare leven en wordt de publieke ruimte letterlijk 'bewoond'. Grote decoratieve opengewerkte trappen en dubbelhoge ingangen vormen herkenbare architectonische elementen. Deze vergroten de interpreteerbaarheid van het gebouw en creëren interessante ontmoetingsplekken in het geveloppervlak.

Dit universeel blok, gebouwd met gevelstenen, is een reactie op de veelvormigheid van de site en de diversiteit van

Duurzame bouwmaterialen dragen bij aan herontwikkeling Vilvoordse industriezone | architectura.be

de omgeving. Dit resulteert in een zeer duurzaam, robuust en verbindend gebouw, dat een optimale combinatie van individuele levenskwaliteit en collectieve ervaring biedt. De minimaal schuine daken creëren een dynamisch beeld. De rationele verdeling van de oppervlakken en het subtiele driedimensionale effect in het metselwerk is zeer verfijnd. De afwisseling van interne en externe terrassen creëert zowel diepte als speelsheid. De ingetogen architectonische volkstaal van de binnentuin en de fijn gedetailleerde gevels bieden architecturale oplossingen voor de akoestische druk van het nabijgelegen viaduct, schoolgebouw en het publieke domein.

Stedelijke ontwikkelingsoplossingen bieden hier een antwoord op duurzaamheidsvraagstukken. Herontwikkeling, en niet in de open ruimte snijden, zijn basisregels op het gebied van duurzaamheid. Dit wordt benadrukt door het feit dat deze herontwikkeling een voorbeeld is van het gebruik van duurzame en milieuvriendelijke bouwmaterialen zoals bakstenen. Het opruimen van de brownfield-site brengt dit deel van de stad weer in omloop.

Optimale toegankelijkheid, via een dicht infrastructureel netwerk rechtvaardigt ook de locatie voor dit project. De bouw van het HSTnetwerk en een nieuw station biedt nog meer perspectieven en voldoet aan de duurzaamheidseis van alleen wonen op plaatsen met een goede bereikbaarheid. Bovendien bevordert de interne toegangsstructuur langzaam verkeer. De introductie van een nieuwe brug voor fietsers en voetgangers zorgt er bijvoorbeeld voor dat het park 'Drie Fonteynen' voor het eerst onderdeel wordt van het centrum van Vilvoorde. Dit creëert een connectie met de natuur waarvan het belang allerminst kan onderschat worden als het gaat om duurzaam leven.

Bron: [Belgische Baksteenfederatie](#)

Marijn van de Weijer (a2o architecten): Pleidooi voor fijnmazige steden | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

□ / [Nieuws](#) / Marijn van de Weijer (a2o architecten): Pleidooi voor fijnmazige steden

□ 01 SEPTEMBER 2020

Marijn van de Weijer (a2o architecten): Pleidooi voor fijnmazige steden

Bonnefant

ILLUSTRATIE | A2O ARCHITECTEN

Volgens Marijn van de Weijer van [a2o architecten](#) is ons verstedelijkt landschap niet toekomstbestendig want niet bestand tegen de crises die ons vandaag treffen: extreem natte winters, droge zomers en de coronapandemie. Hij pleit in dit opiniestuk voor een fijnmazige wisselwerking tussen mens en natuur, tussen binnen en buiten: "Vanuit het perspectief van vergroening bieden grote parken in publiek opdrachtgeverschap een tegenwicht als 'groene long' in de compacte stad. Maar op microniveau is een kleinschalige vermenging evenzeer onmisbaar voor betekenisvol alledaags ruimtegebruik, mitigatie van hittestress in de woonomgeving en een betere toegankelijkheid tot groen."

In de lage landen liggen vele nederzettingen waar bij uitstek toekomstbestendig wonen tot stand gebracht kan worden, maar ze piepen en kraken onder druk van recente crises. Extreem natte winters met overmatige regen, een reeks droge, hete zomers en de huidige coronacrisis houden een spiegel voor die telkens dezelfde systeemfouten in de verstedelijking blootlegt: een disbalans tussen bebouwde en niet-bebouwde ruimte en te weinig fijnmazige wisselwerking tussen mens en natuur, tussen binnen en buiten.

Mensen voelen de effecten van deze crises in hun directe leefomgeving, in het bijzonder in het verstedelijkte landschap. Denk maar aan de moordend warme zomers in de stad of het gebrek aan 'vluchtruimte' om even uit de corona-lockdown te ontsnappen. De manier waarop steden gebouwd werden en worden, blijkt niet bestand tegen de [hittestress](#) waarop we geen vat kunnen krijgen of tegen de quarantaine waartoe de pandemie ons noopt. Maar toch liggen in de directe leefomgeving kansen om onze maatschappelijke veerkracht te verhogen en meerdere uitdagingen tegelijk het hoofd te bieden.

Marijn van de Weijer (a2o architecten): Pleidooi voor fijnmazige steden | architectura.be

De coronacrisis leidde tot een stortvloed aan artikelen die pleitten voor een **systemomslag** in de stad die toelaat om zaken als ongelijkheid, mobiliteit en klimaat aan te pakken. Een kwaliteitsvolle buitenruimte komt veelvuldig bovendrijven als deel van de oplossing, als onontbeerlijke wederhelft van onze binnenruimte. Groene ruimtes die verkoeling bieden, onverharde ruimtes waar water kan infiltreren en toegankelijke ruimtes waar stadsbewoners naar buiten kunnen gaan, een verlengstuk van hun leefruimte kunnen hebben, hun geest tot rust kunnen brengen. 'Meekoppelkansen', wordt dit zoeken naar win-winsituaties met een chique nieuw beleidswoord in Nederland genoemd.

"De vermelde crisissen tonen duidelijk aan dat het vruchtbaar kan zijn om kleinschalige wisselwerkingen tussen compacte gebouwen en groene, openbare ruimtes te realiseren. Dit lijkt momenteel echter geen standaardreflex in de hedendaagse stedenbouw."

Er is de afgelopen twee decennia vanuit velerlei hoeken gepleit voor een centrale rol van **kernverdichting** en transitie van het Vlaamse verkavelingsmodel. Compacte steden stimuleren een zuinige omgang met grondstoffen, ruimte en energie en hebben als meerwaarde dat vele voorzieningen nabij te vinden zijn. Een van die voorzieningen hoort ook groene open ruimte te zijn. De vermelde crisissen tonen duidelijk aan dat het vruchtbaar kan zijn om kleinschalige wisselwerkingen tussen compacte gebouwen en groene, openbare ruimtes te realiseren. Dit lijkt momenteel echter geen standaardreflex in de hedendaagse stedenbouw.

Vanuit het perspectief van vergroening bieden grote parken in publiek opdrachtgeverschap een tegenwicht als 'groene long' in de compacte stad. Parken zijn inderdaad, zoals Brussels Stadsbouwmeester **Kristiaan Borret in 2015 stelde**, een van de meest fundamentele en duurzame werken in de stad. Maar op microniveau is een kleinschalige vermenging evenzeer onmisbaar voor betekenisvol alledaags ruimtegebruik, mitigatie van hittestress in de woonomgeving en een betere toegankelijkheid tot groen. Het kleinste schaalniveau is wellicht het private stadstuintje, het tegeltuintje even buiten beschouwing gelaten. Daar is het een vraag van individuele bereidheid tot het **wegnemen van tegels en ruimte te bieden aan vergroening**. Ook dat is helaas **nog niet vanzelfsprekend**.

"Een zenuwstelsel van grote en kleinere buitenruimtes kan het mogelijk maken om buiten te zijn zonder in teveel drukte te belanden. Dit kunnen plekken worden voor een brede waaier aan alledaagse bezigheden en verpozingen."

Ook in de tussenruimte tussen (grootschalig en stedelijk) vastgoed en openbare ruimte kan een fijnmazige vermenging tot stand gebracht worden. De vermaarde stadssocioloog Richard Sennett pleit voor een **radicale herinterpretatie van dichtheid**, die de 'groene stad' en de 'gezonde stad' kan laten samenvallen. Kleinschalige buitenruimtes en wandelroutes, gekoppeld aan compacte gebouwen, kunnen verkoeling en verluchting bij elke woning brengen. Een zenuwstelsel van grote en kleinere buitenruimtes kan het mogelijk maken om buiten te zijn zonder in teveel drukte te belanden. Dit kunnen plekken worden voor een brede waaier aan alledaagse bezigheden en verpozingen.

Het realiseren van deze kleinschalige vermenging vraagt echter om bewuste procesingrepen en investeringen tijdens de ontwikkeling en het ontwerp. Bovendien is er een niet-vanzelfsprekende interactie nodig tussen publieke en private opdrachtgevers. In België hebben private ontwikkelaars een belangrijk aandeel in de woningproductie en

Marijn van de Weijer (a2o architecten): Pleidooi voor fijnmazige steden | architectura.be

daar kan een grote duurzaamheidswinst op behaald worden. Om deze winst te verzilveren is het belangrijk dat de architect bij deze projecten invulling geeft aan zijn of haar **maatschappelijk ondernemerschap**.

Private partijen die de opdracht geven tot een ontwikkeling dienen de verantwoordelijkheid te nemen om een gezonde balans tussen vastgoed en groen te realiseren. In de binnenstad zijn hoofdzakelijk grote ontwikkelaars actief met het oog op de ontwikkeling van appartementen. Het volstaat niet om te verwijzen naar een nabijgelegen park of havenfront. Bij elke ontwikkeling hoort de balans opgemaakt te worden. Luchtopnames van steden tonen het potentieel van de vele volgebouwde of vol geparkeerde terreinen die verborgen gaan achter stedelijke gevels en die met ontwerpcreativiteit te ontsluiten en in te richten zijn. Kijkgroen is mooi, gebruiksgroen nog mooier.

Appartementen hoeven niet verheven te zijn boven een grasperk met een hekje er rond. Bijenvelden, hangende tuinen, moestuinen, daktuinen en zo verder vragen om woningen die daar direct op uitgeven, met openslaande deuren. Ontwerpers kunnen allerlei zachte scheidingen ontwerpen om de overgang van openbaar naar privé veilig, overzichtelijk en herkenbaar vorm te geven.

"Een stad is een soort landschap. En dat lijkt in een naar compactheid strevende projectontwikkeling en stedenbouw wat uitgevlakt te worden. Maar een gezond, gebalanceerd en goed benut stadslandschap is ook een betekenisrijk landschap. Een '**vernacular landscape**', of een landschap met het karakter en de eigenheid van de geografie en de mensen die er wonen."

Publieke partijen die projecten vergunnen en kijken naar de inpassing, kunnen in samenspel met de architect de ontwikkeling van groene buitenruimtes optillen naar een hoger niveau. Het ontstaan van groene stippen op de stadsplattegrond krijgt veel meer waarde als de stippen verbonden zijn met elkaar in een netwerk van paden en routes. Zodanig worden zaken als eigendom van en verantwoordelijkheid voor de plekken in dit netwerk een beetje minder wegend op de kwaliteit, het onderhoud en de waarde voor stadsbewoners. Dat is niet erg; deze plekken worden vooral **bescheiden commons**, plekken waar het alledaagse leven voor vele stadsbewoners kleur kan krijgen. Publieke partners kunnen ook een rol opnemen bij het stellen van kwaliteitseisen. De stad krijgt wel degelijk iets terug van een gebalanceerde projectontwikkeling. Ze kan dan ook een handje toesteken bij het beheer en de toegankelijkheid van deze plekken op lange termijn en burgers hierbij betrekken.

Een stad is een soort landschap. En dat lijkt in een naar compactheid strevende projectontwikkeling en stedenbouw wat uitgevlakt te worden. Maar een gezond, gebalanceerd en goed benut stadslandschap is ook een betekenisrijk landschap. Een '**vernacular landscape**', of een landschap met het karakter en de eigenheid van de geografie en de mensen die er wonen. De Amerikaanse auteur John Brinckerhoff Jackson vindt een veelheid aan alledaagse menselijke gebruiken in zo'n landschap een sleutelcriterium. Dit alledaagse gebruik kan perfect in de stad, dicht bij de woning, tot stand gebracht worden. Er zijn genoeg dringende redenen om daar een gewoonte van te maken.

Bron: Marijn van de Weijer (a2o architecten)

Stad en Architectuur

HOME | TENTOONSTELLING | LEZING | DEBAT | EDUCATIE | NIEUWS | PUBLICATIES | PROJECTEN

f @ NL / EN

[< terug naar overzicht](#)

AUDITORIUM 20/21 - OUTSIDE

lezingenreeks architectuur, stedenbouw en design
Curatoren: Stefaan Evers & Marijn van de Weijer

Met *OUTSIDE* als thema richt deze lezingenreeks zich op de verhouding tussen de mens en diens ecosysteem – het ecosysteem dat de buitenwereld van elk stuk architectuur bepaalt. Hoe kan architectuur deze fragiele en hechte wisselwerking herstellen en versterken? Hoe worden de instrumenten van de architect zoals vakmanschap, materialiteit en typologie ingezet om buitenruimtes betekenis te geven en ruimtelijke verbanden tussen binnen en buiten te introduceren? En op welke manier kunnen de helende kwaliteiten van de natuur worden binnengebracht in een stedelijk leven? [Curatorial framework](#)

Programma

05.11.2020

[BURA urbanism \(NL\)](#)

Bringing outside back

10.02.2021

[Nina Maritz architects \(NA\)](#)

Off the beaten track

25.02.2021

[Francesca Torzo architetto \(IT\)](#)

Delimiting the outside

04.03.2021

[Charles Waldheim \(USA\)](#)

The Outside in design culture: the New Heliomorphism

20/21

GO OUT OR STAY IN

stad en architectuur

AUDITORIUM

LECTURE SERIES ARCHITECTURE, URBANISM AND DESIGN 2020/2021

OUTSIDE Focuses on the relationship between humans and their ecosystem - the ecosystem that defines the outside world of each piece of architecture. How can architecture reinforce this fragile and close interaction? How are architectural tools such as craftsmanship, materiality and typology applied to give meaning to outdoor spaces and to introduce spatial relationships between inside and outside? And in which way can the healing qualities of nature be brought into urban life?

05.11.2020 **BURA URBANISM** (NL)
BRINGING OUTSIDE BACK

10.02.2021 **NINA MARITZ ARCHITECTS** (NA)
OFF THE BEATEN TRACK

25.02.2021 **FRANCESCA TORZO ARCHITETTO** (IT)
DELIMITING THE OUTSIDE

04.03.2021 **CHARLES WALDHEIM** (USA)
THE OUTSIDE IN DESIGN CULTURE: THE NEW HELIOMORPHISM

25.03.2021 **TED'A ARQUITECTES** (NL)
(RE)DEFINING THE OUTSIDE

20.04.2021 **ECOSISTEMA URBANO** (PT/BR)
OUTSIDE OUR DISCIPLINE

Read more? www.stadenarchitectuur.be | www.stuk.be

WHERE audience / stuk | reservation at / 2020 hours or online START 2020 RESERVATIONS: stadenarchitectuur.be | 2020 2020 TICKETS in stuk & webcast & | stuk membership card & | student & | for lower culture and & | (member also free access for the virtual press only) www.stadenarchitectuur.be | www.stuk.be

© 2020 STADEN ARCHITECTUUR & STUK. ALL RIGHTS RESERVED. STADEN ARCHITECTUUR IS AN OPEN SOURCE INITIATIVE. SUPPORT OUR CAUSE: THE CONCEPT OF OPEN SOURCE ARCHITECTURE. STADEN ARCHITECTUUR & STUK ARE OPEN SOURCE ARCHITECTURE. STADEN ARCHITECTUUR & STUK ARE OPEN SOURCE ARCHITECTURE. STADEN ARCHITECTUUR & STUK ARE OPEN SOURCE ARCHITECTURE.

Stuk ASLEVEN X LEFIR Henders AGSA ASLEY UNDESSERIE A+

Stad en Architectuur

25.03.2021

[*TEd'A Arquitectes \(ES\)*](#)

(re)Defining the outside

20.04.2021

[*Ecosistema Urbano \(ES/USA\)*](#)

Outside our discipline

GO OUT OR STAY IN

lezingen met een zitje in STUK of thuis met live webcast

Koop je ticket vooraf! Alle lezingen worden coronaproef gehouden: fysiek live in STUK maar met beperkte plaatsen / thuis online met live-streaming, een professionele live uitzending.

WAAR: online of in Auditorium / STUK | Naamsestraat 96 / 3000 Leuven

TICKETS: te koop via www.stuk.be | ticket@stuk.be | 016 320 320 | STUK onthaal

TARIEVEN [in STUK & WEBCAST] : € 9 | STUK

lidmaatschapskaart € 7 | student € 5 | KU Leuven cultuurkaart € 4 | S&A leden gratis > leden kunnen hun ticket bekomen aan het STUK onthaal of mail naar ticket@stuk.be.

KOOP JE TICKETS VOORAF: tickets voor de live webcast *enkel in voorverkoop* (tot de dag van de lezing, 17u). Na aankoop van je ticket krijg je op de dag van het event een link toegestuurd

Outside

Het thema van de Auditorium lezingenreeks 2020/21, **Outside**, veronderstelt een scheidslijn met de noodzakelijke tegenhanger **inside**, een grens die ergens toe horen of ergens niet toe horen bepaalt. **Outside** zoals het in deze lezingenreeks is geïnterpreteerd, refereert hoofdzakelijk naar de verhouding tussen de mens en diens ecosysteem. Architectuur heeft de mens van oudsher beschermd van de elementen, een binnenruimte geboden, en onze nederzettingen ontstonden als veilige plaatsen in de wilde en gevaarlijke natuur. Gelijktijdig haalde de mens grondstoffen en energiebronnen nodig voor die bescherming van nabij - uit datzelfde ecosysteem. De industrialisatie en het globaliserende kapitalisme hebben die wisselwerking doen vervagen.

Onbekende Bovenrijnse Meester (ca 1410-1420) Paradiesgärtlein. CC BY-SA 4.0 Stadel Museum, Frankfurt am Main, Germany.

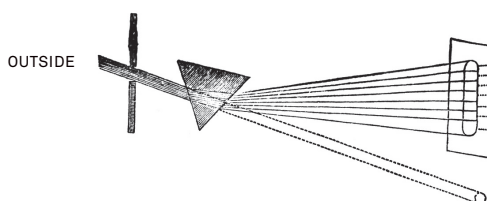
We bevinden ons nu in een periode waarin uit allerlei hoeken en geledingen deze globale realiteit kritisch ondervraagd wordt; want steeds meer mensen maken zich zorgen over de zware tol die geëist wordt van de biodiversiteit, van kwetsbare gemeenschappen en van onze eigen gezondheid en welzijn. Vele ruimtelijke praktijken blijken nu problematisch. In zoverre de buitenruimte, de ruimte buiten onze nederzettingen en onze landbouwgebieden, nog de natuurlijke componenten van een ecosysteem omvat, is dat veelal gebruikt als een wingewest (voor grondstoffen) als een consumptiegoed (ecotoerisme) of als een museumrelict (een reservaat). Ook in de stad kunnen we de aflijning tussen binnen en buiten problematiseren. De onherbergzame verkeersinfrastructuur of de in onbruik geraakte openbare ruimte dringen de mogelijkheden om buiten te verblijven terug naar tuinen en parken, de gated community beschermt en privatiseert buitenruimte voor een select gezelschap. Overal op aarde zien gemeenschappen zich geconfronteerd met een nieuw soort kwetsbaarheid op vlak van menselijk welzijn en gezondheid. De inrichting van de buitenruimte lijkt daarin een persistente constante te zijn - is er voldoende groen? Kunnen we er ontspannen? Kan er water gebufferd worden, en kunnen we opwarming afremmen?

TED'A architectes + GAFPA, kerk in Herentals, België, 2019. Gereproduceerd met toestemming.

We richten ons in deze lezingenreeks op mogelijke oplossingen en belichten nieuwe affiniteiten met het ecosysteem dat de buitenwereld van elk stuk architectuur bepaalt. We bouwen de reeks op uit bijdragen vanuit de ontwerpdisciplines over hoe verbanden tussen de mens, diens fysieke buitenruimte en de natuur tot stand gebracht worden. We bezien de architectuurcultuur door een prisma, welk een vijftal gerichte thema's oplevert. Deze vragen corresponderen met vijf praktijkgerichte lezingen. Voor een zesde lezing kiezen we een overkoepelend perspectief op de ontwerpcultuur.

Outside

(RE)DEFINING THE OUTSIDE
DELIMITING THE OUTSIDE
BRINGING OUTSIDE BACK
OUTSIDE OUR DISCIPLINE
OFF THE BEATEN TRACK

THE OUTSIDE IN DESIGN CULTURE

(re)Defining the outside - Elk gebouwd programma zoekt een relatie met zijn omgeving. De interventie kan de hele omgeving te goede komen. Bijvoorbeeld als een architect erin slaagt om betekenis te geven, en ruimtelijke verbanden te introduceren of herwaarderen. Over welke instrumenten beschikt de architect om slecht presterende en ondergewaardeerde buitenruimtes weer op te laden?

Delimiting the outside - Architecten beschikken over ambachtelijke instrumenten om onze leefwereld van een 'outside' te onderscheiden. Tektoniek, materialiteit en typologie zijn begrippen die vanuit eeuwenoude tradities de scheiding tussen binnen en buiten hebben getrokken. Hoe worden deze ambachtelijke instrumenten vandaag ingezet, en welke betekenis krijgen ze in tijden van klimaatverandering en schaarste van energie en materiaal?

Bringing outside back - Steden integreren steeds meer kwaliteiten van buitenruimte. De natuur wordt niet langer buiten gehouden, maar krijgen ruimte binnen onze woonplaatsen. Daarom komt men meer en meer los van een te rigide beheer van waterwegen en groene netwerken. We geven ruimte aan seizoensgebonden veranderingen, zoals overstromingen, in plaats van ze te bestrijden. Dit komt ten goede aan ons ecosysteem en aan ons welzijn, omdat de natuur ons helpt om gezond te blijven. Op welke manier kan een ontwerper de rustgevende en helende kwaliteiten van de natuur in de leefomgeving van stadsbewoners integreren? En hoe verzoenen dergelijke ruimtelijke claims zich met de dichtbevolkte, steenachtige stedelijke omgevingen?

Outside our discipline - In toenemende mate moeten ontwerpers samenwerken met andere experts om de grote, stedelijke uitdagingen van vandaag de dag het hoofd te bieden - bijvoorbeeld de klimaatverandering en de teloorgang van biodiversiteit. Hoe introduceren ontwerpers discipline kennis en kunde die buiten de traditionele omschrijving van het ontwerpen valt binnen in hun praktijk? Hoe vernieuwen ze het ontwerpen als vakgebied met kennis van buitenaf?

Off the beaten track - We staan voor een globale uitdaging, klimaat, biodiversiteit en gelijkwaardigheid trekken zich niets aan van grenzen. Ook de architectuurcultuur globaliseert, met als risico een eenheidsworst terwijl diversiteit zoveel interessanter is. Welke innovatieve praktijken zijn er te vinden buiten centra van kennis, macht en kapitaal, bijvoorbeeld in 'the Global South', waar klimaatverandering en de teloorgang van biodiversiteit extra hard aankomen?

The Outside in design culture - Ontwerpers zijn gespecialiseerd in het verknopen van kennis en ervaring, en doen dat binnen zelf gekozen paradigma's en sociaal-maatschappelijke netwerken. Kijkende door een analytische bril naar de ontwerpwereld stellen we de overkoepelende vraag: Hoe beïnvloedt de ontwerpcultuur innovatie om de verhouding tussen buiten en binnen - in ecologische termen - terug in balans te brengen?

Hasselt, September 2020

Stefaan Evers, a2o architecten (BE)
Marijn van de Weijer, a2o architecten (BE) & research center Smart Urban Redesign, Zuyd University of Applied Sciences (NL)

D(ECO)

ARCHITECTUUR SHIFT

ARCHITECTEN BOUWEN MEE AAN KLIMAATBEHEERSING EN BIODIVERSITEIT

Architectuur en klimaatbeheersing vormen de laatste jaren een hot item op de politieke en maatschappelijke agenda. De hamvraag: hoe kunnen architecten een actieve rol spelen op het vlak van klimaat en duurzaamheid ?

PASCAL DEWULF

56

01/ Stefaan Evers, architect & vennoot bij a2o-architecten: «Het hergebruiken van een bestaande structuur (in dit geval de Chocoladefabriek in Nerem, nvdr) en het herwinnen van de plaatselijke waardering voor het gebouw is voor ons een uitgesproken duurzame daad. Het erfgoed-bewustzijn is in deze context een immateriële common ground geworden van een gemeenschap in wording.»

V

VEEL MEER DAN ENERGIE-EFFICIËNTIE

Het discours rond architectuur en ecologie draait vaak rond energie-efficiëntie. Duurzaamheid in de bouw gaat echter veel verder dan enkel energie en energiebeheersing. Heel wat Belgische architecten hebben dit begrepen en engageren zich via 'Belgian Architects Declare' (Climate & Biodiversity Emergency), de Belgische variant van het Britse initiatief, om een actieve(re) rol te gaan spelen op het vlak van klimaat(beheersing), biodiversiteit en circulaire architectuur met duurzame, milieuvriendelijke materialen.

ARCHITECTUURSHIFT

Sven Grooten, algemeen leider van B-architecten, één van de actieve participanten in 'Belgian Architects Declare', pleit alvast voor een architectuurshift: «Met onze deelname

aan het initiatief 'Belgian Architects Declare' willen wij mee onze schouders zetten onder het verhaal van architectuur in symbiose met klimaat en biodiversiteit. Bedoeling is om een bewustzijn te creëren bij collega-architecten, partners in de bouwsector maar ook bij alle andere betrokken partijen zoals de bouwheren en investeerders. In het 6-punten manifest van 'Belgian Architects Declare' (dat werd overhandigd aan de Vlaamse regering, nvdr) onderstrepen wij het pedagogische belang van ruimtelijke ordening. Naast traditionele vakken als taal, wetenschap, geschiedenis, ... zou er in het (primair en secundair) onderwijs ook ruimte moeten zijn voor kennis en bewustmaking van (on)bebouwde ruimte.»

STOPPEN MET BOUWEN

Voorts is het belangrijk dat architecten naar de toekomst toe bewuster gaan ontwerpen en plannen. Sven Grooten van B-architecten: «Te veel architecten zijn vandaag nog steeds aan het bouwen. Je moet af en toe ook tegen een klant durven zeggen: 'Dit is geen goed idee, dit gaan we niet doen.' Door de bouwshift (voorheen gekend als de betonstop, nvdr) lijkt het leitmotiv dat men dan nu maar nog snel overal moet verdichten. Wat je vandaag merkt, is dat de bouwshift door sommigen wordt misbruikt om slecht ontsloten kernen te 'verappartementiseren'. We moeten vermijden om verder te verdichten in gebieden op het platteland waar er weinig tot geen voorzieningen zijn. Dat kan je enkel op plaatsen waar een goede infrastructuur is met een vlotte mobiliteit en een goed vertakt netwerk van scholen, cultuur, sport en ontspanning. Architectuur is een integraal concept dat ook duurzaam is ten aanzien van mobiliteit, ruimtelijke ordening en infrastructuur.»

ONAFHANKELIJK EXPERT

Ook bij a2o-architecten, eveneens één van de actieve participanten in het 'Belgian Architects Declare' initiatief, wijzen ze op de sturende rol van de architect in het ontwerp- en bouwproces. Stefaan Evers, architect & vennoot bij a2o-architecten: «Ons actiepunt voor 'Belgian Architects Declare' gaat daarom precies over de verhouding tussen de belangen van de opdrachtgever en de maatschappij. De architect moet met autoriteit kunnen wijzen op de negatieve gevolgen van overmatige verharding, van bouwen in lage dichtheden, van energieverwendende technieken en van de roofofbouw op de aarde om bepaalde bouwmaterialen te verwerven. Daartoe moet de architect over de nodige kennis, ondersteuning én instrumenten beschikken

om uitgeschreven opdrachten kritisch in vraag te stellen en bij te sturen met het oog op een duurzame bouwpraktijk.»

TUSSEN DROOM EN DAAD

Ook circulair wonen moet een integraal onderdeel uitmaken van future proof architectuur die zorg draagt voor het klimaat en biodiversiteit. Sven Grooten van B-architecten: «Op het vlak van circulair bouwen staan we vandaag nog aan het begin. Als architecten botsen we daar al snel op wat toelaatbaar en aanvaardbaar is. Stel dat je op een gegeven moment de ramen

02/ Sven Grooten, algemeen leider van B-architecten: «Mundo-a is ontworpen met respect voor de stedelijke context en de (complexe) randvoorwaarden van de site. Dit is voor B-architecten steeds de basis voor een duurzaam project.»

03/ Sven Grooten, algemeen leider van B-architecten: «Bij project Mundo-a ligt de nadruk op het beperken van de klimaatimpact door intelligent materiaalgebruik. Dit onder andere door hergebruik van bestaande gebouwelementen, gerecycleerde materialen, C2C-afwerkingen en bio-ecologische materialen, goed voor mens en milieu. De volledig houten brugconstructie is tevens circulair opgebouwd en kan worden gedemonteerd.»

D(ECO)

58

of buitengevel van een woning/gebouw elders wil hergebruiken? Volgens de huidige technische fiches, richtlijnen, normeringen en garantiebepalingen kan je daar haast niet aan voldoen. Momenteel zijn we met B-architecten bijvoorbeeld aan de slag bij een belangrijke klant in de sector van waterzuivering. Die heeft de wens geuit om de bestaande installaties in een oud gebouw te hergebruiken in een nieuw gebouw. We vinden echter moeilijk een partij die het risico wil nemen om dat te doen. Als architect of aannemer is er immers nog altijd de 10-jarige aansprakelijkheid. De overheid zal dus nieuwe regels moeten voorzien om circulaire architectuur en circulair bouwen te faciliteren.»

OUD WORDT NIEUW

Oude gebouwen een nieuw leven geven of nieuwe gebouwen zo bedenken dat ze in de toekomst andere functies kunnen huisvesten het zogenaamde veranderingsgericht bouwen is eveneens essentieel om (on)bebouwde ruimte duurzaam vorm te geven. Sven Grooten: «Historische gebouwen zijn haast nooit ontworpen vanuit een bepaalde functie. Gebouwen uit de negentiende eeuw bestaan bijvoorbeeld vaak uit een aaneensluiting van ruimtes. Daar kan je dan een slaapkamer van maken maar even goed een eetkamer of een badkamer. Dat soort generieke gebouwen passen

perfect in de filosofie van circulaire architectuur. Van werk- naar woongebouw is zo makkelijk te realiseren. Stefaan Evers van a2o-architecten treedt die mening bij: «De Chocoladefabriek in Nerem is een mooi voorbeeld wat voor a2o-architecten een duurzaam project is. Het gebouw en de omliggende terreinen werden herbested tot een woongebouw in een parkomgeving. De bestaande draagstructuur, één van de oudste ter plaatse gestorte gewapende betonstructuren van België, is minutieus gerestaureerd en verduurzaamd. Zo kon het opnieuw worden ingevuld met woningen, collectieve ruimtes, enkele kantoren en een commerciële ruimte. Het hergebruiken van een bestaande structuur en het herwinnen van de plaatselijke waardering voor het gebouw is een uitgesproken duurzame daad.»

04/ Sven Grooten, algemeen leider van B-architecten: «De nieuwe kantoren voor Aquafin zullen grotendeels circulair gebouwd worden. Ook bij de aanbesteding wordt circulariteit als criterium gehanteerd. De nood aan een wettelijk kader voor circulair bouwen komt daardoor heel duidelijk in beeld.»

”

De architect moet met autoriteit kunnen wijzen op de negatieve gevolgen van overmatige verharding, van bouwen in lage dichtheden, van energieverblindende technieken en van de roofbouw op de aarde om bepaalde bouwmaterialen te verwerven.

Sven Grooten, architect & venoot bij a2o-architecten

Ambachtelijke ringovenstenen van Wienerberger sieren voorgevel PXL MAD | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

□ / [Nieuws](#) / Ambachtelijke ringovenstenen van Wienerberger sieren voorgevel PXL MAD

□ 29 OKTOBER 2020 | ANKE HENROTTE

Ambachtelijke ringovenstenen van Wienerberger sieren voorgevel PXL MAD

ILLUSTRATIE | STIJN BOLLAERT

Niet alleen in het nieuwe schoolgebouw van PXL MAD is er plaats voor kunst. Ook in de architectuur schenkt **a2o-architecten** aandacht aan artisanal werk. Zoals je al kon vernemen in de **podcast die architectura.be maakte over PXL MAD** is de voorgevel van de kunstschool opgebouwd uit ambachtelijk vervaardigde bakstenen van bouwmaterialenproducent **Wienerberger**. De stenen werden geproduceerd in de kolengestookte ringoven van hun fabriek in Maaseik. Dat artisanale productieproces maakt ze stuk voor stuk uniek.

Het is niet de eerste keer dat a2o kiest voor de artisanale gevelstenen van Schouterden uit Maaseik. Ook in het crematorium Stuifduin in Lommel viel de keuze op deze ambachtelijke ringovensteen.

“We hebben bewust gekozen voor een heel sobere materialiteit”, legt architect Wout Sorgeloos uit, “zowel binnen als buiten. We hanteren slechts drie gevelmaterialen: baksteen, beton en roestkleurig schrijnwerk. De baksteen springt uiteraard in het oog. Het is een heel bijzondere, ambachtelijke baksteen die perfect past bij de kunstschool, waar ook heel ambachtelijk gewerkt wordt.”

Maar niet alleen het ambachtelijke productieproces van de bakstenen is uniek. Het specifieke metselverband van de voorgevel is eveneens markant. “We hebben gewerkt met stenen in twee verschillende formaten: het BNF-formaat (235 x 115 x 70 mm) en het Schouterden-formaat (256 x 90 x 43 mm)”, vertelt Rudi Gorissen, sales manager bij Wienerberger Belgium. “De stenen in Schouterden-formaat installeerden we horizontaal, waardoor ze als het ware uit de voorgevel springen. Daarbovenop plaatsen we de BNF-stenen op hun kant. Zo werd in één keer een hoogte van 115 mm bereikt.”

Ambachtelijke ringovenstenen van Wienerberger sieren voorgevel PXL MAD | architectura.be

Artisanaal proces

De kolengestookte ringoven in Maaseik is de laatste van haar soort in de Benelux. Zonde, want ze biedt zoveel meer mogelijkheden dan een moderne tunneloven. “Zo’n tunneloven bedient men volledig met de computer. De persoon achter de computer bepaalt wat er met het vuur gebeurt. Op die manier ontstaat er in elke lading ongeveer hetzelfde beeld”, legt Gorissen uit. “Bij een ringoven daarentegen is het bakproces volledig artisanaal. In de gesloten ovaalvormige ringoven in Maaseik gaan niet de stenen, maar het vuur zich verplaatsen. De hoeveelheid kolen die de stoker toevoegt, bepaalt hoe het bakproces verloopt.”

Zowel dat bakproces als de manier waarop de stenen in de oven gestapeld zijn, bepalen het uitzicht van de bakstenen. “De handmatige stapeling bepaalt hoe de kolen vallen. De hoeveelheid kolen zegt dan weer hoe hard het vuur brandt”, zegt Gorissen. “Aan de zijkant van de oven vinden we bijvoorbeeld rode stenen, terwijl goed doorbakken paarse stenen eerder in het midden liggen. Wanneer we hier en daar ook nog eens kolen toevoegen om wat aanslag te veroorzaken, ontstaan unieke bakstenen die onvergelijkbaar zijn.”

Na een bakproces van veertien tot achttien dagen openen fabrieksarbeiders elke dag twee ovenkamers waarna de gebakken stenen in een aparte hal handmatig worden gesorteerd. “Binnen die grote hoop stenen gaan we onze standaardstenen uitsorteren. Voor de fabriek in Maaseik is dat bijvoorbeeld onder andere de zogenaamde Paarsblauw. Deze manuele uitsortering moet voldoen aan het gedeclareerde referentiepaneel en mag enkel dan als Paarsblauw verkocht worden. Ook dit is dus een artisanaal proces”, aldus Gorissen.

Zoeken naar beleving

Het vervaardigen van ambachtelijke bakstenen is echter behoorlijk prijzig en daarbovenop ook nog eens erg arbeidsintensief. Zit er nog wel toekomst in deze manier van produceren? Gorissen twijfelt daar niet aan. “Wanneer we de juiste mensen bereiken - architecten die op zoek zijn naar een beleving in plaats van enkel een kleur - worden de artisanale stenen wel verkocht. Dat is de afgelopen jaren reeds gebleken in verschillende projecten. Denk maar aan PXL MAD”, besluit hij.

Dit artikel werd geschreven op basis van de podcast die architectura.be uitbracht over PXL MAD School of Arts in Hasselt. De podcast kan je [hier](#) beluisteren.

De architectura.be Podcast kwam tot stand dankzij volgende partners: [KUBUS](#), partner in BIM voor ARCHICAD, Solibri & BimCollab. [Assiver](#), verzekeringsmakelaar gespecialiseerd in polissen voor architecten. En [VELUX](#), partner in daglichtoplossingen.

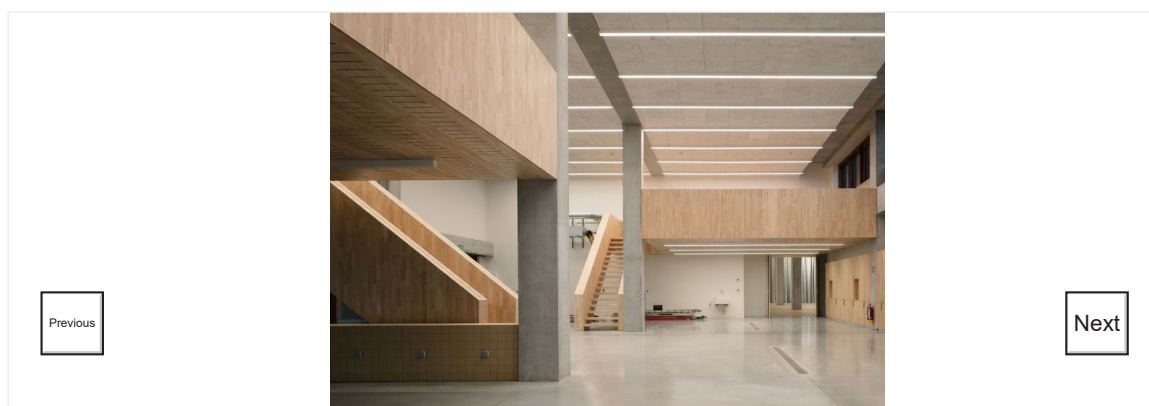
PXL-MAD (a2o): “Een mooie mix tussen een traditionele schoolomgeving en een atelier” | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

□ / [Nieuws](#) / PXL-MAD (a2o): “Een mooie mix tussen een traditionele schoolomgeving en een atelier”

□ 06 OKTOBER 2020 | ANKE HENROTTE

PXL-MAD (a2o): “Een mooie mix tussen een traditionele schoolomgeving en een atelier”

Previous

Next

ILLUSTRATIE | STIJN BOLLAERT

Sinds februari kunnen de studenten van PXL-MAD genieten van hun nieuwe schoolgebouw op campus Elfde Linie. In opdracht van Hogeschool PXL ontwierp [a2o-architecten](#) een opvallend sober gebouw met veel open ruimtes die de verschillende ateliers met elkaar verbinden. Samen met partners Wienerberger en Boydens Engineering maakte het Hasseltse architectenbureau er ook een artistiek en duurzaam gebouw van. In de derde aflevering van architectura.be Podcast spraken we met Wout Sorgeloos, die samen met zijn collega's bij a2o-architecten het ontwerp tekende en Ben Lambrechts, fiere opdrachtgever en directeur van PXL Hogeschool. In de podcast laten ook Rudi Gorissen van baksteenfabrikant [Wienerberger](#) en Wim Dieltjens van [boydens engineering](#) hun licht schijnen op respectievelijk de opmerkelijke ringovensteen en de aandacht voor duurzaamheid. De podcast kan je [hier](#) beluisteren.

Hoewel a2o-architecten heel wat ervaring heeft op vlak van scholenbouw, was het ontwerpen van een school voor kunstenaars een heel nieuwe ervaring die een aparte aanpak vereiste. “We zijn eerst op zoek gegaan naar wat een kunstenaarsatelier precies is. Daarna moesten we een mooie mix vinden tussen een traditionele schoolomgeving waar studenten les krijgen en een atelier waar diezelfde studenten later in gaan werken”, vertelt Wout Sorgeloos van a2o-architecten. “We dachten dus niet meer aan een traditioneel schoolconcept met een centrale gang en klaslokalen. Het nieuwe gebouw omvat net veel grote open ruimtes die de gebruikers vrij kunnen invullen.” Mobeie wanden kunnen de verschillende vertrekken van elkaar scheiden en de school steeds een nieuw interieur aanmeten.

“We hebben ook een stukje van het verleden bewaard door de lange gang waar alle ateliers op elkaar uitkomen, te behouden”, vult Ben Lambrechts, algemeen directeur van Hogeschool PXL, aan. “Op die manier kunnen studenten

PXL-MAD (a2o): "Een mooie mix tussen een traditionele schoolomgeving en een atelier" | architectura.be

uit de verschillende kunstdisciplines zowel elkaar als de studenten van PXL digital ontmoeten. Kunstenaars en informatici samenbrengen: dat moet wel vuurwerk geven."

Het gebouw is echter meer dan een school voor de kunstenaars van morgen. In de centrale exporuimte van het pand kunnen immers allerhande tentoonstellingen plaatsvinden. "In samenwerking met het SMAK werden er de voorbije maanden bijvoorbeeld werken van verschillende wereldberoemde kunstenaars geëxposeerd. Maar we werken eveneens samen met Z33 en andere aanbieders. Uiteraard is er ook plaats voor kunstwerken uit eigen huis", zegt Lambrechts.

Ambachtelijke baksteen

Zowel binnen als buiten koos a2o-architecten voor sobere materialen. "We hebben maar drie gevelmaterialen gebruikt: schrijnwerk met een roestkleurige structuurlak, beton en ambachtelijke baksteen uit de kolengestookte ringoven van Wienerberger", zegt Sorgeloos. "Die baksteen past volgens ons perfect in een kunstschool omdat daar ook heel ambachtelijk gewerkt wordt."

Verder werkte het Hasseltse architectenbureau veelvuldig met claustra's om het binnenkomende licht te filteren. De bouwtechniek maakte het eveneens mogelijk om een open schoolgebouw te creëren zonder de privacy van de student-kunstenaars af te nemen. "We wilden er geen grote showroom van maken", legt Sorgeloos uit. "Met de claustra's zorgen we ervoor dat de grote ateliers op de eerste verdieping uitkijken over het binnenplein van de campus in plaats van over de ring. Zo houden we de privacy in stand."

Geurlabo

Gedurende het ontwerpproces werkte a2o-architecten nauw samen met de docenten van het kunstendepartement om ook de kleinste details goed in het ontwerp op te nemen. "Voor het geurlabo hadden we bijvoorbeeld eerst geen volledig afgesloten ruimte voorzien. Na een gesprek met de docenten bleek dat dit wel nodig was. In het schildersatelier wilden we dan weer een mobiele wand plaatsen. Zoiets is snel gezegd, maar de specifieke eisen voor zo'n wand worden pas duidelijk wanneer je effectief in gesprek gaat met de gebruikers."

Duurzame temperatuurregeling

Het ontwerp houdt eveneens rekening met het alomtegenwoordige thema duurzaamheid. Het nieuwe schoolgebouw bestaat uit een eenvoudige betonstructuur met een vaste maat, balken en kolommen waardoor het pand voor een langere tijd meegaat. De veelheid aan open ruimtes in combinatie met de verplaatsbare schermen maken het daarnaast mogelijk om de school meerdere keren opnieuw in te richten zonder de basisstructuur te veranderen. "Ik hoop dat we er weldra ook een duurzaam gebouw van kunnen maken op ecologisch vlak. We zijn momenteel namelijk bezig met de opslag van koud en warm water om er ook de temperatuur op een duurzame manier te kunnen regelen", besluit Lambrechts.

Dit artikel werd geschreven op basis van het podcastinterview dat architectura.be afnam van Wout Sorgeloos, Ben Lambrechts, Rudi Gorissen en Wim Dieltjens. Deze podcast kan je beluisteren op onze [website](#). Hier vind je een link naar alle podcasts van architectura.be.

Deze architectura.be Podcast kwam tot stand dankzij volgende partners: KUBUS, partner in BIM voor ARCHICAD, Solibri & BimCollab. Assiver, verzekeringsmakelaar gespecialiseerd in polissen voor architecten. En VELUX, partner in daglichtoplossingen.

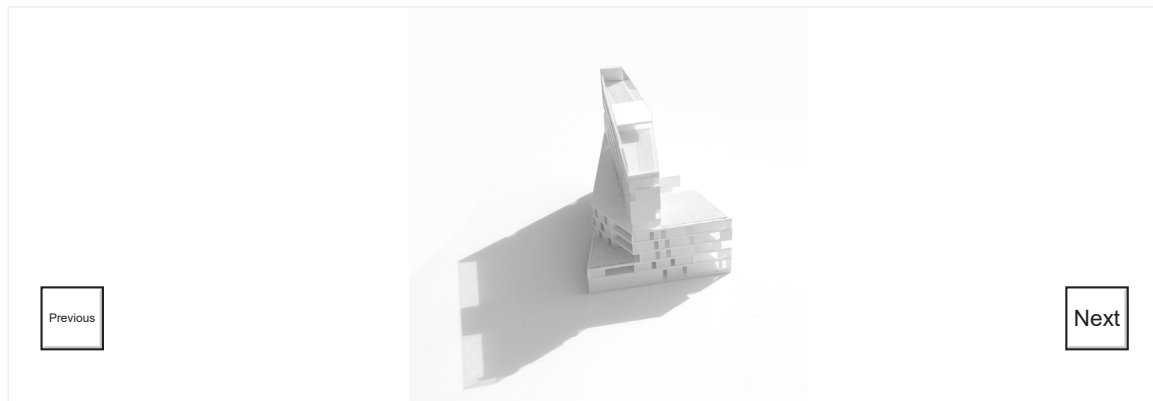
Sky One van a2o-architecten vormt nieuw baken aan Leuvense Vaartkom | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

□ / **Nieuws** / Sky One van a2o-architecten vormt nieuw baken aan Leuvense Vaartkom

□ 13 OKTOBER 2020 | LIESBETH VERHULST

Sky One van a2o-architecten vormt nieuw baken aan Leuvense Vaartkom

ILLUSTRATIE | A2O-ARCHITECTEN

Aan de Leuvense Vaartkom is Sky One recent voltooid. Het project getekend door [a2o-architecten](#) in opdracht van ontwikkelaar [Dyls](#) vormt het sluitstuk van een volledig bouwblok langs de oever van de Leuvense Vaart. Zijn opvallende onregelmatige architectuur maakt het een baken voor de nieuwe stedelijke ontwikkeling.

Sky One is gelegen tussen de Zeilstraat, de Vaartkom en het Engels Plein. Langs de noordzijde wordt het gebouw begrensd door de Ludenscheidsingel, die achter het Engels Plein gelegen is.

De onregelmatige vorm van het terrein creëert specifieke volumes met een sculpturaal ontwerp. Hoewel het bouwblok één monolithisch geheel vormt, maakt zijn opwaartse vorm een slanke indruk. De massiviteit van het volume wordt benadrukt door het gebruik van baksteen, maar tezelfdertijd geven diepe insnijdingen voor de ramen en balkons het gebouw een fris karakter.

Verbonden met omgeving

De connectie met het gelijkvloerse niveau is zowel functioneel als architecturaal een belangrijk element om het gebouw in te bedden in zijn omgeving. De gevel langs de Zeilstraat, de straat tussen de twee hoge bouwblokken, biedt onderdak aan de nutszone van het gebouw. Hier zijn o.a. de parkeerliften, de fietsparking en de rook—en warmte-extractie ondergebracht. De rest van het gelijkvloers is ingevuld met retail, catering en kantoren. De ruimte heeft een maximum aan beglaasde oppervlaktes, wat voor veel licht en transparantie zorgt.

Datum oktober 2020
Bron <https://www.architectura.be>
Titel Sky One van a2o-architecten vormt nieuw baken aan Leuvense Vaartkom (2/2)

Sky One van a2o-architecten vormt nieuw baken aan Leuvense Vaartkom | architectura.be

Groene kroon

Boven het gelijkvloers bevinden zich vier verdiepingen met loungeappartementen, met daarboven nog meer appartementen die allemaal langs de lengtezijde van het gebouw werden gesitueerd, met unieke uitzichten over de Vaartkom en Leuven.

Bovenop het gebouw zijn twee ruimte daktuinen voorzien. Dit zijn privétuinen voor de bewoners van de bovenste verdieping. Elke tuin heeft een eigen zwembad. Rond deze terrassen is een groene zone ontworpen, met hoge grassen van zo'n 1,6 meter hoogte, als een 'groene kroon' voor het gebouw.

Bron: a2o-architecten

Een klein wonder

In Nerem, nabij Tongeren, is een klein wonder geschied. Een oude, imposante chocoladefabriek, waar later een tingieterij en een aluminiumbedrijf introkken, stond al tijden leeg. Niemand vond er een rendabele herbestemming voor. Tot azo architecten het ei van Columbus bedacht. Hun project werd op alle vlakken een succes, ook al botsten de ontwerpers op de vele typische problemen bij herbestemming van industrieel erfgoed.

EN The village of Nerem near Tongeren has witnessed a small miracle. A former chocolate factory, an impressive building which a tinworks and aluminium company later took over, lay empty for ages. Nobody could find a profitable reuse for it. Until a2o architecten saw the light. Their project has been a success on all fronts, even though the designers ran into the many typical problems involved in repurposing industrial heritage.

Pieter T'Jonck – Foto's Stijn Bollaert

De chocoladefabriek, gebouwd kort na 1900, was een van de eerste betonskeletconstructies in België. Omdat de productie van chocolade een nauwkeurige temperatuurbeheersing vereist, waren de gemetste gevels bovendien opgebouwd uit drie bladen met twee spouwen. Daardoor presteert het gebouw nog steeds uitstekend op het vlak van isolatie. Het was op dat punt echt "een cadeau", vinden ze bij azo.

Zelfs de kwaliteit van het skelet viel mee. De betondekking van de wapening van de kolommen voldeed aan de huidige eisen van brandweerstand. Alleen de platen vereisten een extra brandwerende laag. Maar voorts liet het gebouw in technisch opzicht een opdeling in wooneenheden toe zonder exorbitante kosten of ingrijpende wijzigingen. Zo bleef de originele structuur overal zichtbaar. Alleen liet het skelet niet zomaar een opdeling in woningen toe. In een landelijke gemeente als Nerem hebben mensen geen boodschap aan appartementen. Ze willen een eigen voordeur en liefst ook een eigen buitenruimte. Welke ontsluiting dat zou toelaten, was een raadsel.

Het complex bestaat namelijk uit een langwerpig hoofdgebouw met links daarvan een toren met een imposante hoogte van tegen de 30 m en een hangar. Een half ingegraven kelder loopt onder het hoofdgebouw. Centraal pronkt een vooruitspringend deel met een opvallende inkompartij in art-nouveaustijl. Aan weerszijden daarvan bevinden zich vier traveeën met twee dubbelhoge etages. De zijvleugels van het hoofdgebouw daarentegen zijn op de begane grond ook 5,5 m hoog, maar de daketage haalt maar net de vereiste hoogte voor een woning.

Het lag zo voor de hand om de begane grond van het hoofdgebouw te verdelen in 'maisonnettes' met een eigen voordeur. De kelder was geknipt als garage. Maar zo'n schema dwarsboomde de ontsluiting van de etages. Het ei van Columbus was om die te organiseren via een pad over het dak. Langs dat pad biedt een dakuitbouw met trap toegang tot de woningen onderin. Zo dringt er ook licht binnen in het midden van de woningen. Dakterrassen aan de zuidkant maken het plaatje compleet. →

←←
De chocoladefabriek, gebouwd kort na 1900, was een van de eerste betonskeletconstructies in België. Het gebouw liet in technisch opzicht een opdeling in wooneenheden toe zonder exorbitante kosten of ingrijpende wijzigingen.

←
Dit is geen cohuisingproject, maar de collectieve ruimtes, zoals de grote ontmoetingsruimte in de centrale hal en de gemeenschappelijke moestuin vol eetbare gewassen, dragen bij aan het vormen van een echte leefgemeenschap.

interview

verantwoord investeren in onderwijsinfrastructuur

a2o architecten

koestert open, slimme en circulaire structuren

a2o architecten zweert bij zo open en zo eenvoudig mogelijke schoolontwerpen, die nadien makkelijk recycleerbaar en dus erg duurzaam zijn. "Eenvoudig is echter niet gelijk aan simpel", merkt vennoot en hoofddocent aan de UHasselt Jo Berben op.

TEKST: JOHAN LAMBRECHTS FOTO'S: © A2O ARCHITECTEN, STIJN BOLLAERT

a2o architecten werd opgericht in 2000 en is in die twintig jaar uitgegroeid tot een team met een vijftigtal medewerkers, van wie zowat veertig architecten, met vestigingen in Brussel in het gebouw van Actiris aan de Munt en in Hasselt in de Vissersstraat vlakbij het Albertkanaal. "Eigenlijk zijn we ruimtenomaden: we kijken uit naar leegstaande plekken die we tijdens het vergunningsproject tijdelijk co-creatief gebruiken en daarna doorgeven voor verbouwing. Dat geldt ook voor onze vestiging in Hasselt: we hebben hier in 2005 oude graanmolens verbouwd tot "De Silo", een creatieve site waar we ruimte delen met twaalf andere creatieve bedrijven en in elkaars werking inbreken om een meerwaarde voor elkaar te betekenen", licht architect Jo Berben toe.

Hij leidt a2o architecten, dat heel horizontaal gestructureerd is, samen met de andere stichtende leden Ingrid Mees en Luc Vanmuysen. Een vijftal jaar geleden stapten vijf jonge vennoten mee in het management en brachten een nieuwe dynamiek op gang.

"Zowat 30 % van onze opdrachten zijn stedenbouwkundige projecten in heel Vlaanderen, de andere 70 % zijn architectuurprojecten. We zetten vooral in op projecten met een hoek af en een hoge moeilijkheidsgraad omwille van de locatie, de doelgroep en/of het programma, waarbij wegens het moeilijke programma hybride oplossingen moeten gezocht worden. 30 % van onze architectuurprojecten hebben betrekking op gebouwen voor kennisoverdracht (lagere en secundaire scholen, hogescholen en universiteitsgebouwen), waarin we als architect

een bijzondere dimensie kunnen leggen. We faciliteren het proces van ontplooiing en kennisoverdracht. Die opdrachten doen wij eigenlijk het liefst. Het bouwen van schoolinfrastructuur is immers uitdagend omdat we een grote infrastructuurachterstand moeten goedmaken", erkent medevenoot Killian Nekeman.

Zo mocht a2o architecten voor het Scholen van Morgen-programma de technische school Hast in Hasselt vormgeven. "Bij Scholen van Morgen heeft men vooral gekeken naar de bedrijfscijfers van de deelnemers en naar bedrijfszekerheid opdat aannemers en architecten niet halverwege het bouwproces failliet zouden gaan, maar werd minder aandacht geschonken aan experimenten. De wijze waarop de selecties en kandidatuurstellingen gebeurden, bood helaas weinig plaats voor innovatie; misschien hebben we daar kansen laten liggen om op het vlak van milieuclassificaties en circulair bouwen bakens uit te zetten.

Zo lagen houtskeletbouw en CLT heel moeilijk in dat programma. Gelukkig heeft Vlaanderen intussen wel die kennis omarmd en bv. prefabsystemen met een drager en een invulling bedacht; er is dus een nieuwe mindset ontstaan. Aannemers en architecten zijn klaar om daarop te kapitaliseren en heel wervende antwoorden te geven op de uitdagingen waarvoor we staan. Mede door de coronacrisis beleven we immers heel boeiende tijden in de scholenbouw. Het klassensysteem met gangen was voor ons al lang aan herziening toe en we moeten meer nadenken over de buitenruimte en de verplaatsingsstromen en

over de organisatie van het onderwijs. Daarnaast moeten we meer ruimte scheppen voor initiatieven van docenten", beseft de medevenoot van a2o architecten.

a2o is wel trots dat ze met een aantal scholen stenen heeft kunnen verleggen. Zo voorzag ze het Virga Jessecollege in Hasselt, een heel duidelijk pedagogisch project met een helder programma van eisen, indertijd van een stukje nieuwbouw door een slimme uitbreiding te voorzien met oog voor circulatie en looplijnen.

"Hierdoor konden we een nieuw gezicht creëren voor de school. We vroegen ons af hoe we het comfort van de leerlingen in de klas konden verbeteren met aandacht voor de context (langs de drukke kleine ring): hoe konden we de stad verwelkomen in de agora en de grenzen van de school laten vervagen zodat we de school in de stad konden brengen? Hoe kan m.a.w. de ruimte invloed hebben op de vorming van jonge mensen? Dat heeft een basis gelegd waarop we konden voortbouwen", stelt Jo Berben.

Datum november 2020
Bron Edubuild , Editie nr. 01, p. 44 -47
Titel a2o architecten koestert open, slimme en circulaire structuren (2/4)

interview

“Een heel open plan is de toekomst”, menen Jo Berben (r.) en Killian Nekeman (l.).

Wedstrijden

a2o rijft al zijn te realiseren ontwerpen binnen uit wedstrijden. Zopas werden met PXL – MAD School of Arts in Hasselt (7.320 m², gelinkt aan een toren van 6.425 m²) en het Atlas College in Genk (12.513 m²) twee nieuwe scholen van het kantoor opgeleverd en recent nam het nog deel aan de wedstrijd voor de Gaillatsite in Anderlecht. “Het betreft een tienschool waarin leerjaren op een andere manier samengomen worden en een veel opener pact ontstaat. We zien de kwaliteiten die we 15 jaar geleden reeds als belangrijk ervaren vandaag vandaag terugkomen: een speelplaats, een polyvalente gang en ruimtes waarin leerlingen zich goed voelen. Het ontwerp ziet er bijna uit als een werkvloer van een kantoorgebouw met een klein auditorium, een bibliotheek, een computercorner en ruimtes waarin op verschillende manieren aan vakken kan gewerkt worden”, oppert de architect.

a2o dreef dit zeer sterk door in zijn jongste ontwerpen van scholen, zoals het nieuwe PXL tegenover zijn vestiging in de Vissersstraat in Hasselt. “Hierbij maken we een casco, een slimme structuur met balken en

kolommen waar de ruimte kan worden ingedeeld met tussenwanden. Vandaag is dat een lesgebouw, maar morgen kan dit deels een kantoorgebouw, een woning of een winkel worden. We maken een heel inventieve structuur die voor de rest vrij indeelbaar is”, licht Jo Berben toe.

Daarnaast won a2o zopas de ontwerp-wedstrijd voor De Schatkist in Haren (3.100 m²), waarvoor de bouw-aanvraag loopt. “We maken een gebouw als een soort connector waarbij we met grote houtelementen werken en ontwerpen een structuur die daarna door de gebruikers kan worden ingevuld. Ik zie wel een opmerkelijke evolutie: vroeger ging alle aandacht naar de leerlingen en studenten, nadien werden het pedagogische en het didactische heel belangrijk. Je kunt de onderwijsmissie zien aan een gebouw als je let op de laagdrempeligheid, de openheid en de manier waarop kinderen spelen. We zijn met zijn allen echter te lang de leerkrachten vergeten. Zij zijn nochtans de ambassadeurs van het onderwijs en kunnen ook gemotiveerd worden wanneer ze door de ruimtelijkheid worden getriggerd. Een goeie school besteedt aandacht aan drie poten: de leerkrachten, het pedagogisch-didactische en de organisatie van de school (wat zijn

Het Hasseltse architectenkantoor deed mee aan een prijsvraag om voor de katholieke klauter- en lagere school KaBo Beringen-Mijn op be-MINE een school te realiseren. (© a2o architecten)

interview

verantwoord investeren in onderwijsinfrastructuur

PXL in Hasselt (© Stijn Bollaert)

de flows, hoe kunnen leerkrachten contact hebben met elkaar, welke faciliteiten hebben ze, verplaatsen ze zich naar de leerlingen of komen de leerlingen naar hen toe?). Scholen hechten wel veel belang aan de lessen, maar zijn heel weinig bezig met hun methodologie en de manier waarop ze hun onderwijs organiseren”, merkt Killian Nekeman.

Hij vindt dat je niet veel nodig hebt om onderwijs te organiseren. Met blended onderwijs, een combinatie van online en face-to-face onderwijs, wordt het begrip ruimte anders geïnterpreteerd.

“In Zwitserland vormen leerkrachten één van de best betaalde beroepen. Ook hier werken we aan de herwaardering van hun beroep en moeten we hen de ruimte geven waarop ze recht hebben. We moeten klasdoorbrekend werken, wegneembare wanden tussen ruimtes voorzien en ruimtes voor zelfstudie inpassen. Een heel open plan is de toekomst”, is Jo Berbens overtuiging.

De meest uitdagende projecten zijn volgens a2o verbouwingen van oude scholen, doorgaans energieslurpers met vele ongebruikte ruimtes. Ook het ontharden van speelplaatsen en het integreren van veel groen vormen belangrijke uitdagingen. “We bouwen mee aan Strafl, een lagere school in een oud mijngebouw op be-MINE in Beringen dat een zekere overmaat vertoont. Strafl kocht dit gebouw en we hebben gekeken of we het technisch konden realiseren om daarin een school

in te richten met lichte wanden en trappen die alle verdiepingen met elkaar verbinden en om binnen en buiten sterk met elkaar te verweven. Heel recent wonnen we ook een wedstrijd in het kleuteronderwijs (KOBEL, deels een verbouwing en deels een bijbouw in een veilige en besloten omgeving, georiënteerd naar de tuin), waar we sterk hebben ingezet op buitenbeleving (buitenklassen). We werken er met houten elementen, groene daken en een maximale ontharding op het gelijkvloers en hebben heel veel aandacht voor akoestiek”, deelt Killian Nekeman mee.

Hij maakt ook een onderscheid tussen ideeënwedstrijden en D&B-projecten samen met een aannemer. “In die laatste categorie hebben we zopas onze kandidatuur ingediend voor een school in Etterbeek samen met Stadsbader. Eigenlijk heeft dat echter wel wat weg van een loterij; je mag immers het bestuur niet spreken, je hebt geen dialoog. Dat is een gemiste kans”, oppert Jo Berben.

In de Zwitserse monografie ‘De aedibus international’ werd het leitmotiv van a2o architecten treffend geschetst als “adaptive reuse/weiter bauen”: oude dingen voortzetten en oud en nieuw laten samengaan, bv. een kapel inrichten als buurthuis. a2o doorbreekt hierbij klassieke programma’s; zo won het de wedstrijd van het crematorium in Lommel, waarbij een fietscafé is voorzien. In het Virga Jessecollege, een vroegere jongensschool, werden toiletten en kleedruimte ingepast.

“Een trap mondt buiten aan de kleine ring uit in een speelplaats en binnen in een agora met een secretariaat. Boven bevinden zich de klassen. Zo hebben we met één architecturale geste een gans probleem proberen op te lossen”, verklaart de medeoprichter van a2o architecten.

Het nieuwe onderkomen voor de Kunstschool aan de overkant van de Hasseltse ring dat a2o ontwierp, betreft een eenvoudige ruimtestructuur met gangen met lichte invulwanden en een exoruimte voor examens, tentoonstellingen, opendeurdagen en lessen. Hierbij werd een heel mooie baksteen gebruikt die a2o speciaal door Wienerberger in een ringoven liet ontwikkelen. De structuur laat heel veel toe, waardoor een echt duurzaam en later makkelijk demonteerbaar gebouw werd ontworpen. Kunst en IT hebben er ook een plek gevonden.

“We moeten er harder op studeren om ontwerpen eenvoudiger te maken, waarbij eenvoudig niet gelijk is aan simpel. We hebben meegedaan aan een prijsvraag om voor de katholieke kleuter- en lagere school KaBo Beringen-Mijn op be-MINE een school te realiseren. Er stond een groot gebouw van 140 m lang op poten langs waaronder de koolwagentjes werden gestockeerd. De bestaande

Datum november 2020
Bron Edubuild , Editie nr. 01, p. 44 -47
Titel a2o architecten koestert open, slimme en circulaire structuren (4/4)

interview

structuur is ons hier aangereikt, maar er zat ook een overmaat in de hoogte van het gebouw. We hebben eerst het bestaande gebouw uitgediept zodat we daar lucht en licht konden binnentrekken en hebben bij een tweede ingreep vingers in het gebouw geknipt om licht toe te laten. Zo kregen we een fijne overdekte buitenspeelruimte. In dat systeem hebben we de klaslokalen ingeplugd, waarrond ook wat overmaat ontstond. We hebben op het gelijkvloers alle kleuterklassen ondergebracht en hebben de hele lagere school op de eerste verdieping in casco gerealiseerd. Het leraarslokaal bevindt zich op de tweede verdieping. We hebben tevens vides gemaakt, overdekte buitenruimtes waar ouders hun kinderen kunnen afzetten. Aan een cluster zijn telkens drie klassen gesitueerd, wat het

overzichtelijk maakt. Centraal in dat gebouw voorzagen we een heel grote centrale trap die als hoofdingang fungeert voor de lagere school op de eerste verdieping en die tevens als tribune kan dienen bij een schoolvoorstelling. Het Spoorpark vóór het gebouw huldigt het concept van avontuurlijk spelen met vele groenelementen en voedt de verdiepte ruimte”, verklaren Jo Berben en collega-architect Killian Nekeman.

Ze merkten vrij snel dat het gebouw te groot was. De school bedacht een systeem om zes klassen bij te maken die werden gerealiseerd. Ze zal waarschijnlijk in januari 2021 in gebruik worden genomen. “We hebben een zeer open structuur gecreëerd, waarbij binnen alles circulair is opgevat. We

gebruikten veel hout voor het buitenschrijnwerk en de binnenwanden. Voor de akoestiek hebben we met geperste houtwol en cementplaten gewerkt; we gebruikten een gespoten product, bijna papiermaché, dat blijft hangen. De wanden kunnen weggenomen en opnieuw gepositioneerd worden. Op de terril erachter is

een avontuurlijk speelparcours uitgewerkt”, lichten beiden toe.

Killian Nekeman stelt vast dat vroeger 20% van de kostprijs van scholen aan technieken werd besteed en 20% aan stabiliteit. Vandaag is het aandeel van de technieken door o.a. de EPB-regelgeving en de strengere eisen voor luchtverversing naar 35 tot 40% gestegen, wat ook de waardering van gebruikers hiervoor in een gebouw verhoogt. “We moeten vanaf de eerste lijn in ons ontwerp deze technieken meenemen en streven naar welzijn, anders bedenken we slechte gebouwen. Een bureau Stabiliteit en Technieken maakt ook noodzakelijk deel uit van een goed ontwerpsteam”, bevestigt hij.

Zeer belangrijk is ook het participatieve luik waarbij a2o architecten samen met de school, de leerkrachten en de leerlingen aan een bouw- en pedagogisch project werkt. “Dat gebeurt nog te weinig. We kunnen niet zomaar ons idee pitchen, maar leren veel van de (geëngageerde) leraars en de leerlingen. Ook bij ons ontwerp voor een school in Maasmechelen, waarbij we een klein stukje laten staan en een leerrijke structuur ontwerpen, leren we van elkaar en leggen we samen met de leerkrachten het ganse denktraject af. Zo zorgen we er ook voor dat onze ontwerpen gedragen worden: als leerkrachten en leerlingen tot het eindresultaat hebben bijgedragen, is het ook echt van hen”, glundert Jo Berben.

Gemeenschapscentrum Zepperen: hergebruik en delen | architectuurwijzer

Gemeenschapscentrum Zepperen: hergebruik en delen

Zepperen, een deelgemeente van Sint-Truiden, is met ongeveer 4.000 inwoners een kleine maar verrassend hechte gemeenschap. Het dorp telt namelijk een twintigtal clubs en verenigingen. Voor hen realiseerde a2o architecten een nieuw gemeenschapscentrum.

Tot voor kort huisde het verenigingsleven in een oude school en directeurswoning aan de doorgaande Eynestraat. Sinds de ingebruikname in 1929 hebben die gebouwen een heel divers gebruik gekend. Zo was de woning

Gemeenschapscentrum Zepperen: hergebruik en delen | architectuurwijzer

bijvoorbeeld een tijdje het gemeentehuis van Zepperen en waren er in de school Amerikaanse soldaten ingekwartierd. Anno 2014 voldeden de gebouwen niet meer aan de noden van de gebruikers. Daarom benaderde stad Sint-Truiden, als eigenaar, Stebo vzw.

Stebo is een sociale organisatie die zijn oorsprong heeft in de mijngeschiedenis van Limburg en sterk inzet op regionale ontwikkeling. Samen met de clubs stelden zij een nieuw programma op voor de vervallen en slecht presterende gebouwen. Daarna is er een architectuurwedstrijd uitgeschreven waarvan a2o laureaat was.

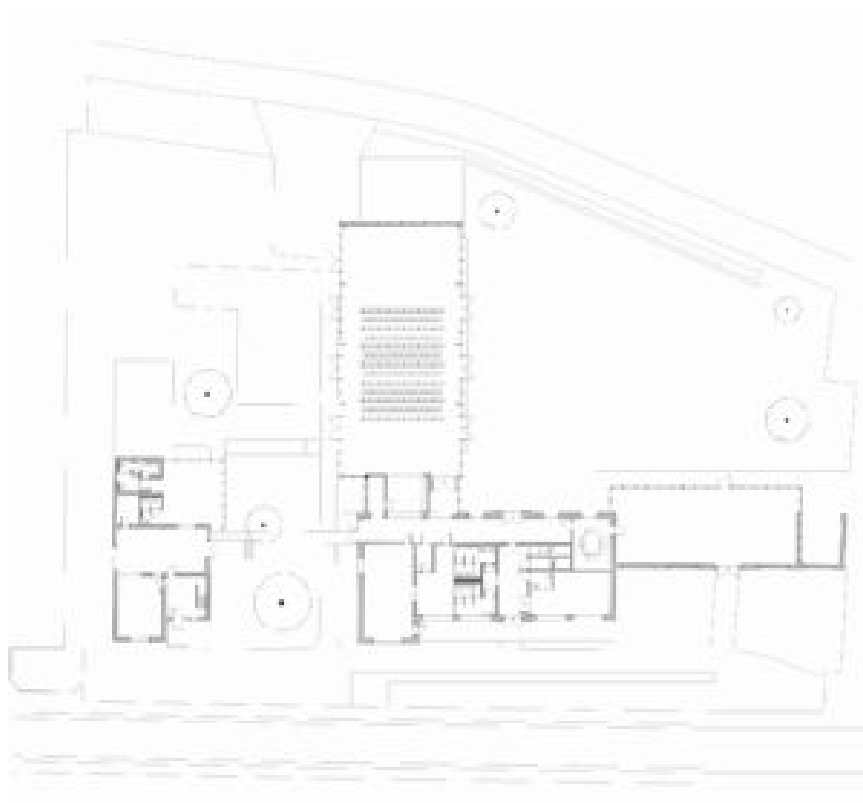

De stad liet het open om te renoveren of af te breken en nieuw te bouwen. Natuurlijk zou dat laatste vanuit duurzaamheidsperspectief zonde zijn. Maar niet alleen dat, de school en het oude gemeentehuis hebben ook een waardevolle architectuur en betekenis voor het dorp. Daarom stelde a2o voor om maximaal te behouden en verder te bouwen op hetgeen er is. Die strategie van 'weiterbauen' gebruikten ze ook in andere projecten zoals het Clarenhof in Hasselt of de chocoladefabriek in Nerem.

Al snel blijkt dat er vanwege het verschil in omvang en activiteiten van de verenigingen nood is aan zowel kleinere als grotere ruimtes. Kleinere

Gemeenschapscentrum Zepperen: hergebruik en delen | architectuurwijzer

(vergader)kamers en faciliterende functies pasten gemakkelijk in de oude gebouwen, maar voor grote gezelschappen was er geen plaats. Daarom zijn er drie lege dozen met verschillende afmetingen toegevoegd. Een oude schoolvleugel is vervangen door een grote dubbelhoge zaal voor 200 – 350 personen. In de hoek van de directeurswoning is een ‘oranjerie’ gebouwd die dienst doet als klein café met bar. Onder het afdak van de overdekte speelplaats is een ‘zuilengalerij’ geschoven. Dit is de ruimte voor de jeugdbewegingen die zij met meubels op wielen naar believen kunnen indelen.

De nieuwe volumes zijn opgebouwd uit een heldere en eenvoudige structuur van staal, hout en glas. Door de afwijkende architectuur zijn ze makkelijk afleesbaar ten opzichte van de gerestaureerde bakstenen gebouwen, maar kunnen ze bovenal eenvoudig een andere functie krijgen. Terugkijkend op de lokale geschiedenis lijkt het inbouwen van de mogelijkheid tot verandering namelijk evident.

Het asfalt van de speelplaats is weggenomen ten voordele van een tuin. De schoolmuur aan de achterliggende Roosbeekstraat is doorbroken zodat hier een tweede voorkant ontstaat. Tussen de school en de directeurswoning is een nieuw pad aangelegd. Dat verbindt, onder het gebladerte van drie verschillende

Gemeenschapscentrum Zepperen: hergebruik en delen | architectuurwijzer

monumentale bomen door, beide straten.

Omdat Zepperen een verspreid dorp is, zijn de bewoners aangewezen op de auto. Het ontharden betekende dus minder parkeerruimte. Dat ging niet zonder slag of stoot, maar ook daarvoor vonden de architecten een reeks slimme oplossingen. Op de site zelf zijn een twintigtal parkeerplaatsen voorzien. Die vangen de eerste nood op. In de avonduren – als de winkel gesloten is en er toch niemand parkeert – mag de parking van de naastgelegen supermarkt gebruikt worden. En als het echt druk wordt is met een drietal naburige landbouwers afgesproken dat hun erf als overloopparking gebruikt mag worden.

Het hele project was niet geslaagd zonder de intense samenwerking met alle

Gemeenschapscentrum Zepperen: hergebruik en delen | architectuurwijzer

stakeholders. Door continu in gesprek te gaan en samen te komen, is in dit project veel verwezenlijkt wat niet mogelijk was geweest als ieder op zijn eiland was blijven zitten. Zelfs na oplevering werpt dat nog zijn vruchten af. Zo wordt het café in de orangerie intens gedeeld door alle verenigingen. *“Als architect kunnen we ons maar onderscheiden door goed te luisteren naar de mensen en dat te vertalen naar een ruimtelijke oplossing die een werkelijk antwoord is op hun noden.”* benadrukt architect Bart Hoylaerts van a2o.

Joep Gosen

23/11/2020

Gemeenschapscentrum Zepperen

Adres Eynestraat 79-81, Zepperen – Sint-Truiden

Architect a2o

Opdrachtgever Stad Sint-Truiden

Oppervlakte 1.080 m²

Oplevering 2019

Foto's Stijn Bollaert

Bronnen

Website a2o

Interview met architect Bart Hoylaerts (a2o) 12/11/2020

Quart Verlag CH – De Aedibus International 19 a2o architecten

<https://www.deveva.be/>

<https://stebo.be/>

1. a2o - Herbestemming Chocoladefabriek

Stijn Bollaert

A20 ARCHITECTEN - NEREM-TONGEREN

Herbestemming Chocoladefabriek

a2o architecten herbestemt een vroeg 20^e-eeuwse Chocoladefabriek in Nerem-Tongeren tot een woongebouw met 17 verschillende woningtypes. Deze reconversie ligt in een toegankelijk parklandschap ontworpen door BuroLandschap. De architecten vullen de historische betonstructuur van gevel tot gevel in met woningen. Met respect voor deze structuur passen ze gevelopeningen, buitenruimtes en circulatieruimtes in het gebouw. Op het gelijkvloers hebben de woningen een eigen voordeur die uitgaat op het parklandschap. Op het maaiveld en in de toren sluiten de woningen eveneens aan bij collectieve ruimtes (de monumentale entree en voormalige werkplaats). De fabriek krijgt een nieuwe plaats in de gemeenschap doordat de architecten een draagvlak creëren. Ze informeren en raadplegen de gemeenschap en maken de buurtbewoners enthousiast voor het project. Het concept benut de architectuur, de cultuurgeschiedenis en de maatschappelijke waardering van de voormalige fabriek om een alternatief te bieden voor contextloze, geïndividualiseerde verstedelijking van dorpen.

Deze tekst is gebaseerd op de projecttekst van de architecten.

A20-ARCHITECTEN - LOMMEL
Crematorium Stuifduin

Crematorium *Statie Stuifduin* ligt als een ruïne in het Kempense landschap. Landschapsarchitect BuroLandschap herstelt dit landschap naar een cultuurhistorische oervorm. Stuivende zanden en pijnbomen op het domein refereren naar het heidelandchap en de mijnbouwbossen die het Kempische landschap hebben getekend. Het geheel omvat open, halfopen en gesloten ruimtes waar de bezoeker bewust wordt van de natuur en het landschap. Ruimtes voor afscheid, crematie en horeca liggen gegroepeerd rond een tuinkamer, waar de natuur doordringt tot in het gebouw. a2o architecten gebruikt aardse materialen met veel aandacht voor ambacht en detail. Ze combineren beton met ruw metselwerk en bakstenen uit een ringoven in Maaseik. De route die rouwenden afleggen doorheen het gebouw en door het herstelde landschap, laat begrip toe over onze levensreis van geboorte tot dood. Het biedt troost aan de rouwenden: groei, bloei en afsterving als een universele in plaats van cultureel en religieus bepaalde symboliek.

Deze tekst is gebaseerd op de projecttekst van de architecten.

Stefaan Evers (a2o architecten): "Een fotograaf is voor ons ook een klankbord" | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

□ / [Nieuws](#) / Stefaan Evers (a2o architecten): "Een fotograaf is voor ons ook een klankbord"

□ 25 NOVEMBER 2020 | ARCHITECTURA.BE

Stefaan Evers (a2o architecten): "Een fotograaf is voor ons ook een klankbord"

Stefaan Evers

ILLUSTRATIE | A2O ARCHITECTEN / BRECHT KELLENEERS

Uit de online enquête van [Redactie bureau Palindroom](#) bij 174 Nederlandstalige architecten blijkt iets meer dan de helft van de architecten geregeld investeert in professionele foto's van projecten. Videobeelden worden daarentegen nog niet veel gebruikt. Dat wordt ook bevestigd door Stefaan Evers van [a2o architecten](#). Het Hasseltse bureau werkt steeds met dezelfde fotograaf die een beeldtaal gebruikt die aansluit bij de projecten. "Een fotograaf is voor ons ook een klankbord, iemand die kritisch naar ons werk kijkt", aldus Stefaan Evers.

In de edito van A+ 274 over Representatie stelt Lisa De Visscher:

"Een gebouw an sich heeft een beperkte zichtbaarheid. Het staat verscholen op een niet altijd toegankelijke plek terwijl de foto's ondertussen de wereld rondgaan. De meeste gebouwen die zich in ons collectieve geheugen hebben genesteld en de ruggengraat zijn van ons referentiekader, hebben we nooit bezocht. We kennen de beelden, en soms vormen die een project op zich."

Dit is helemaal juist en we zijn ons er bij a2o van bewust dat de verbeelding van onze architectuur en stedenbouw een heel belangrijk onderdeel is van ons werk. Het werken met fotografie en beelden in algemeen is zeer belangrijk voor de werking van a2o. Het zit ingebakken in ons DNA.

FOTOGRAFIE

Stefaan Evers (a2o architecten): "Een fotograaf is voor ons ook een klankbord" | architectura.be

Sinds de oprichting van a2o in 2000 werken we met professionele fotografen. We hebben lang gezocht naar een beeldtaal (kwaliteit en consistentie) die aansluit bij ons werk. Daarom werken we steeds met dezelfde fotograaf.

We zijn op zoek gegaan naar een beeldtaal die rustig is, de compositie van de architectuur toont (daarom werken we graag met loodrechte beelden en vermijden we luchtbeelden) en ook de menselijke schaal. De beelden tonen op een natuurlijke manier de vegetatie, het licht en de materialiteit. De context van het project en de links die het project aangaat met de omgeving vinden we ook zeer belangrijk.

Een fotograaf is voor ons ook een klankbord, iemand die kritisch naar ons werk kijkt. Daarom zijn we tijdens het fotograferen aanwezig en praten we over het project. Niet om aanwijzingen te geven, maar om te leren, te ontdekken en op een andere manier naar je werk te kijken.

De fotograaf komt niet enkel in beeld als het project opgeleverd is. We vragen ook regelmatig om foto's maken tijdens de werffase. Vaak kunnen we enkel dan de draagstructuur tonen. We laten deze beelden ook door de fotograaf maken omdat ze voor ons even waardevol zijn als een beeld van het afgewerkte project. Ze tonen vaak het zuivere concept.

Ook de bestaande toestand van herbestemmingen brengen we vaak in beeld. Het is cruciaal om de bestaande kwaliteiten, de littekens en het verhaal achter een bestaand gebouw mee te nemen in een ontwerp. Fotografie is een investering voor het bureau. We proberen de beelden dan ook zo breed mogelijk in te zetten binnen en buiten het bureau.

FILM

We hebben weinig ervaring met film. We komen er wel steeds vaker mee in contact voor interviews over projecten of digitale rondleidingen. We zien absoluut de meerwaarde van bewegende beelden en willen hier graag op inzetten en mee experimenteren. Niet film omdat het film is, maar ook hier gaan we op zoek naar een beeldtaal die aansluit bij en een verlengde is van onze stilstaande beelden.

Dit artikel is een fragment uit het whitebook dat Redactie bureau Palindroom heeft uitgebracht over de resultaten van een enquête waarin zowel de eigen communicatie van architecten (website, social media, fotografie, ...) als de communicatie naar architecten (vakbladen, websites, beurzen, ...) onder de loep genomen worden. Verder werden ook vragen gesteld rond de visie op en ervaring met labels, circulair bouwen en BIM. Geïnteresseerd in deze publicatie? Je kan het whitebook [hier](#) downloaden.

Twee boeiende seminars rond communicatie van en naar architecten | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

□ / [Nieuws](#) / Twee boeiende seminars rond communicatie van en naar architecten

□ 25 NOVEMBER 2020 | RIK NEVEN

Twee boeiende seminars rond communicatie van en naar architecten

7 JANUARI
2021
WEBINAR
COMMUNICATIE VAN ARCHITECTEN
10u30

Previous

Eef Van Meer
CM/AR

Stefaan Evers
A20 ARCHITECTEN

Sofie Eggermont
ABSICIS ARCHITECTEN

Dirk Driesmans
QBUS ARCHITECTEN-BUREAU

Rik Neven
ARCHITECTURA.BE

Next

Architectura.be en [Redactie bureau Palindroom](#) publiceren niet alleen een whitebook rond hun onderzoek naar communicatie van en naar architecten, maar koppelen er ook twee webinars aan vast waarin acht architecten hun visie zullen geven op dit thema. Noteer donderdag 7 januari alvast in je agenda. Iedereen kan het webinar gratis volgen, maar vooraf inschrijven is verplicht. Dat kan op [deze pagina](#).

Op basis van een enquête bij de Vlaamse architecten schreef Palindroom een whitebook uit van 130 pagina's waarin gedetailleerd ingegaan wordt op de resultaten van de enquête. Dit whitebook kan je [hier](#) downloaden.

Maar niemand kan beter vertellen wat belangrijk is in de communicatie van en naar architecten als de architect zelf. Daarom organiseert Redactie bureau Palindroom twee webinars waarin zaakvoerder Rik Neven samen met in totaal acht architecten de belangrijkste resultaten zal toelichten. De architecten uit het panel hebben allemaal ook een bijdrage geschreven in het whitebook waarin zij één specifiek aspect van het onderzoek onder de loep namen.

Webinar 1 – communicatie van architecten (+ labels en BIM)

Donderdag 7 januari – 10.30 – 12.00

Wat doen architecten om hun bureau en hun projecten kenbaar te maken bij hun (mogelijke) klanten? Waaraan moet een goede website voor architecten voldoen? Hoe en welke sociale media zetten architecten in? Welke labels beïnvloeden de materiaalkeuze van architecten? Welke invloed speelt BIM op de interne en externe communicatie van architecten? Wat verwachten de architecten van de BIM-modellen van fabrikanten? Het antwoorden op deze

Twee boeiende seminars rond communicatie van en naar architecten | [architectura.be](https://www.architectura.be)

vragen en meer kom je te weten tijdens dit webinar.

Panelleden:

Eef Van Meer ([OM/AR](#))

Stefaan Evers ([a2o-architecten](#))

Sofie Eggermont ([Abscis Architecten](#))

Dirk Driesmans ([Q-BUS architectenbureau](#))

Webinar 2 – Communicatie naar architecten

Donderdag 7 januari – 13.30 – 15.00

Hoe worden architecten het liefst geïnformeerd over nieuwe oplossingen voor hun bouwprojecten? Moet alles digitaal of is er ook nog behoefte aan geprinte informatie? Welke magazines lezen architecten en welke digitale nieuwsbrieven lezen zij (al dan niet) aandachtig? Welke beurzen bezoeken architecten en wat verwachten ze van een beursbezoek? En welke tips zouden architecten meegeven aan fabrikanten die hen willen informeren over nieuwe producten? Ontdek het allemaal tijdens dit webinar.

Panelleden:

Rita Agneessens ([Link Lab](#))

Bart Cobbaert ([DENC!-STUDIO](#))

Mieke Goris ([Architects in Motion](#))

Massimo Pignanelli ([UAU collectiv](#))

Whitebook architectura.be en Redactie bureau Palindroom brengt communicatievoorkeur van architecten in beeld | architectura.be

VACATURES AGENDA PODCAST

25 NOVEMBER 2020 | RIK NEVEN

Whitebook architectura.be en Redactie bureau Palindroom brengt communicatievoorkeur van architecten in beeld

Hoe wordt er het best gecommuniceerd naar architecten en hoe communiceren architecten zelf naar de buitenwereld? Die vragen vormden het uitgangspunt van een grootscheepse enquête van architectura.be en Redactie bureau Palindroom met als sluitstuk een whitebook (download [hier](#)) van 130 pagina's, gecombineerd met twee webinars.

Communicatie naar architecten

De rol van de architect in het bouwproces mag je niet onderschatten. Hij of zij is en blijft de belangrijkste voorschrijver die bepaalt welke materialen en technieken er in een bouwproject toegepast zullen worden.

Daarom is het van cruciaal belang voor bouwgerelateerde bedrijven om op de juiste manier naar architecten te communiceren als ze willen dat hun (nieuwe) oplossingen voorgeschreven worden. Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Hoe willen architecten het liefst geïnformeerd worden over nieuwe producten en diensten? Die vraag vormde het uitgangspunt van de enquête van architectura.be waaraan 174 architecten hebben deelgenomen.

Een greep uit de thema's die aan bod komen in de enquête en whitepaper: geven architecten de voorkeur aan online of offline content? Welke magazines en websites volgen ze? Welke beurzen bezoeken ze? Welke labels kennen ze in hoeverre zijn die bepalend voor hun materiaalkeuze?

Vier jaar geleden hebben architectura.be en Redactie bureau Palindroom een soortgelijke enquête uitgevoerd met deels dezelfde vragen. Dat maakt het mogelijk om na te gaan of zich op die vier jaar tijd bepaalde evoluties aftekenen. Die evoluties zijn er absoluut. Onder meer de beursbezoeken, de afweging tussen offline en online informatie en de kennis en het gebruik van labels zijn op vier jaar tijd sterk geëvolueerd.

Whitebook architectura.be en Redactie bureau Palindroom brengt communicatievoorkeur van architecten in beeld | architectura.be

Communicatie van architecten

Nieuw ten opzichte van de vorige enquête is dat er deze keer niet alleen gepolst werd naar de communicatie naar, maar ook naar de communicatie van architecten. Hoe profileren ze hun bureau en hun werk bij (potentiële) klanten? Hoe belangrijk is hun website? En hoe gaan ze om met sociale media?

In het onderzoek werden zeker niet alle architecten over één kam gescheerd. De enquête tool liet ons toe te segmenteren zodat we konden kijken of er aantoonbare verschillen bestaan tussen jonge en oudere architecten, tussen kleinen en grote bureaus, tussen de verschillende provincies, enz.

Architecten aan het woord

Cijfers zeggen veel, maar niet alles. Extra duiding is geen overbodige luxe. En niemand kan beter uitleggen wat de architect al dan niet belangrijk vindt dan de architect zelf. Daarom komen in het whitebook niet minder dan 15 Vlaamse architecten aan het woord die elk één specifiek item van het onderzoek toelichten.

In het whitebook vind je bijdragen van:

Edward Sorgeloose (Edward Sorgeloose Architecture)
Eef Van Meer (OM/AR)
Stefaan Evers (a2o architecten)
Arthur Van Cauwenberghe, Sofie Eggermont en Pieter De Smet (Abscis Architecten)
Rita Agneessens (Link Lab)
Bart Cobbaert (DENC!-STUDIO)
Mieke Goris (Architects in Motion)
Massimo Pignanelli (UAU collectiv)
Maarten Van der Linden (BAST Architects & Engineers)
Dirk Driesmans (Q-BUS Architectenbureau)
Ruben Van de Walle (Studio V2)
Bart Verheyen (Stramien)
Kris Blykers (BLIEBERG, architects of a circular economy)

Webinar

De architecten worden niet alleen aan het woord gelaten in het whitebook, maar ook in de twee webinars die Redactie bureau Palindroom organiseert rond dit onderzoek. Meer info over deze webinars vind je [hier](#).

Whitebook downloaden?

Wie een exemplaar van het whitebook wenst, kan dat via [deze link](#) downloaden. Omdat het niet evident is om 130 pagina's door te nemen op een beeldscherm, kan je ook een geprint exemplaar van het whitebook bestellen. Hiervoor vragen we een tussenkomst van €25 voor de druk- en portkosten.

Leuven **Sky One**

STEDELIJK BAKEN MET SLANKE VERTICALITEIT EN SCULPTURALE VORMGEVING

Wie aan de Vaartkom vertoeft, zich met de wagen op de ring begeeft of Leuven binnenrijdt via het fietspad langs het Kanaal Leuven-Dijle kan er niet naast kijken: Sky One siert voortaan de noordelijke kop van de nieuwe Tweewaterswijk. Met zijn uitgepuurde materialisatie, sculpturale vorm en slanke verticaliteit fungeert het ranke volume meteen ook als poort naar de historische binnenstad.

Tekst *Tim Janssens* | Beeld *Stijn Bolkaert*

Van godvergeten stadskanker naar duurzame stadsvernieuwing: de verloederde Vaartkom onderging de voorbije jaren een ware metamorfose. Nog niet alle industriële littekens zijn

weggewerkt, maar dankzij tal van fraaie (her)ontwikkelingsprojecten is de ooit zo grauwe uitloper van de Leuvense Vaart in een mum van tijd uitgegroeid tot dé 'place to be'. Ook het

voormalige garagecomplex van Corbeels aan de noordkant van de nieuwe Tweewaterswijk heeft plaatsgemaakt voor een rijzig residentieel volume dat een en al stijl en verfijning ademt.

“Het monolithische geheel biedt aan elke zijde een verschillende aanblik, maar straalt door de uniforme materialisatie toch een sterke homogeniteit uit”

Uitgepuurde homogeniteit

Sky One is in verschillende opzichten een bijzonder gebouw. De atypische vorm van het perceel en de bijzondere ligging – op de kruising van de Leuvense ring en het Kanaal Leuven-Dijle – schemeren door in de architectuur. “De site ligt op de grens tussen de residentieel georiënteerde binnenstad en de omgeving van de buitenring, waar retail en kleine industrie de dienst uitmaken”, vertelt Stefaan Evers, architect-vennoot bij a2o-architecten. “We moesten dan ook rekening houden met enkele belangrijke randvoorwaarden die deels bepalend waren voor de vormgeving, zoals het percentage bebouwing per bouwlaag, dat afneemt in de hoogte. Een slordige stapeling was uit den boze, dus we hebben eenheid proberen te creëren door consequent dezelfde witgrijze parementsteen te gebruiken voor de

horizontale en verticale gevelvlakken, in combinatie met veel glas, champagnekleurig aluminium schrijnwerk en enkele houtbekledingen die de terrassen op de onderste bouwlagen flankeren. De lange, smalle gevelstenen vormen horizontale en verticale banden. De tussenliggende gevelvlakken springen lichtjes terug, waardoor er een visueel diepte-effect ontstaat. Zelfs de raamdorpels zijn opgevat als grote, platte bakstenen – een experiment waarbij we samen met fabrikant Wienerberger de technische limieten hebben opgezocht, maar dat zeer goed is uitgedraaid. Dit resulteerde in een monolithisch geheel dat aan elke zijde een verschillende aanblik biedt, maar dat door de uniforme materialisatie toch een sterke homogeniteit uitstraalt. Het uitgepuurde metselwerk, de slanke verticaliteit en de sculpturale vorm voegen de nodige verfijning toe.” ▶

Stefaan Evers: “Een slordige stapeling was uit den boze, dus we hebben eenheid proberen te creëren door consequent dezelfde witgrijze parementsteen te gebruiken voor de horizontale en verticale gevelvlakken.”

Datum november 2020
Bron Bouwen aan Vlaanderen, nr. 5, p. 46 - 51
Titel Stedelijke bakken met slanke verticaliteit en sculpturale omgeving (3/5)

Sky One Leuven

Het gelijkvloerse niveau is op een elegante manier uitgewerkt en zoekt aansluiting bij het aanpalende Engels Plein.

Kroon op het werk

Ook het bouwprogramma van Sky One is niet min: een bruto-oppervlakte van 6500 m², 1000 m² commerciële ruimte op het gelijkvloers, 35 urban villa-appartementen met één tot drie slaapkamers en twee luxe penthouses op de negende verdieping, die bovendien over een eigen dakterras beschikken. "De dakterrassen vormen letterlijk en figuurlijk de kroon op het werk. Ze zijn omgeven door een profielloze glazen wand, voorzien van de nodige beplanting en uitgerust met een ruim zwembad. Het panoramische uitzicht is er fenomenaal", legt Stefaan Evers uit. "Het gebouw telt ook drie ondergrondse parkeerlagen met plaats voor 54 auto's (inclusief drie autoliften, die discreet verstopt zijn achter de aluminium gevelbekleding aan de noordzijde) en een ruime fietsenstalling, zodat we het publieke domein niet verder hoefden te belasten. De impact op het gebouw en de omgeving is dus minimaal, waardoor we het gelijkvloers op een elegante manier konden uitwerken en maximaal aansluiting konden zoeken bij het aanpalende Engels Plein." ▶

PARTICIPANTEN AAN HET WOORD

WIENERBERGER – MAATWERKKERAMIEK

"De Terca Wasserstrich Special Sablé-gevelsteen werd speciaal ontwikkeld voor dit project, in samenwerking met Wienerberger", vertelt architect Wout Sorgeloos (a2o-architecten). "Karakteristiek zijn het lange, smalle formaat en het tactiele oppervlak, bekomen door een afdruipende witte laag mee in de steen te bakken. Via het metselwerk creëerden we horizontale en verticale banden in de gevel. Voor de uitstekende gedeelten is de metselmortel vlak afgestroken, terwijl die dieperliggende banden een licht verdiepte voeg kregen. Het metselwerk biedt ook een antwoord op moeilijke details zoals verlichtingen, uitlopen en uitblaasopeningen. We hebben de verlichting van de technische en de liftschaft verspreid over een grotere hoogte en daar claustra voor geplaatst. Voor de vluchtrap combineerden we claustra met een maximale opening en een of twee niet beglaaste gevelopeningen per verdieping. Dankzij die doorlaatcapaciteit wordt de trap brandtechnisch beschouwd als een buitentrap. Ook die raamdorpels en de keramische afdekstenen voor de terrassen en dakranden zijn in samenspraak met Wienerberger ontwikkeld, met hetzelfde aspect en dezelfde tint als de gevelsteen. Dergelijke grote keramische platen produceren vergde heel wat detailengineering, met aandacht voor technische kwaliteiten zoals krimp, scheurvorming en vorstbestendigheid. Voor ons als architectenbureau vormde heel dat ontwikkelingstraject een droomscenario."

PARTICIPANTEN AAN HET WOORD

GP CONSTRUCT – ZWEMBAD-TECHNIKEN EN -ACCESSOIRES

Dé paradepaardjes van Sky One zijn ongetwijfeld de ruime dakterrassen met ingebouwd zwembad. Dyls Construct nam de betonnen ruwbouwconstructie voor zijn rekening, terwijl GP Construct uit Merkssem de plannen voor de technieken en accessoires opstelde (rugmassage, rolluik onder de zitbank, verlichting ...). "De bewoners konden ons hun wensen en eisen overmaken, zodat wij daar bij de indeling en de afwerking van hun zwembad rekening mee konden houden", legt zaakvoerder Didier Leys uit. "Het was onze taak om hen in een zwembad met beperkte afmetingen toch zoveel mogelijk genot te bezorgen via snuffes als massage/tegenstroom, een relaxatlezone op de zitbank enzovoort. Ook de verwarming van het water – via polycarbonaat zonnemellemen en een warmtepomp – was een belangrijk aandachtspunt, zeker in functie van het energetische plaatje. We hadden in het verleden al enkele andere zwembaden gerealiseerd in samenwerking met Dyls Construct, dat net als ons maximaal focust op kwaliteit en klanttevredenheid. Ook in dit geval was de samenwerking optimaal. We zijn blij dat we een topproject als Sky One kunnen toevoegen aan onze ruime referentielijst, die zowel Belgische als buitenlandse projecten omvat."

Leuven Sky One

Het ranke volume fungeert meteen ook als poort naar de binnenstad.

PARTICIPANTEN AAN HET WOORD

BEVA – TEGELWERKEN

De tegelwerken in Sky One zijn uitgevoerd door BEVA (Ham), dat als speciaalzaak intussen meer dan twintig jaar ervaring kan voorleggen. "Het ging om 37 luxe-appartementen met specifieke klantenkeuzes. Zo is er erg veel terrazzo en natuursteen gebruikt in het gebouw. De eisen op het vlak van afwerking lagen bijzonder hoog, dus we moesten uiterst kwalitatief werk leveren om aan de standaard van de bouwheer-aannemer te kunnen voldoen. We werken al ruim tien jaar samen met Dyls Construct, dus we wisten perfect wat van ons verwacht werd", vertelt zaakvoerder Engin Polat. "Sky One is overigens niet onze enige realisatie aan de Leuvense Vaartkom, want ook in de appartementen van I Love Hungaria zijn we aan de slag geweest. Voorts hebben we onze strepen verdiend in de Antwerp Tower in Antwerpen, het kantoor van LWWIK in Brussel, het Van der Valk Hotel in Gent, Groen Zuid in Hoboken, het Janseniushof in Leuven, Pure in Sint-Stevens-Woluwe ... Het accent ligt stevast op kwaliteit en luxe."

De lange, smalle parementstenen vormen horizontale en verticale banden. De tussenliggende gevelvlakken springen lichtjes terug, waardoor er een visueel diepte-effect ontstaat.

De grillige vorm van het perceel leverde een specifieke volumetrie op die sculpturaal vormgegeven is.

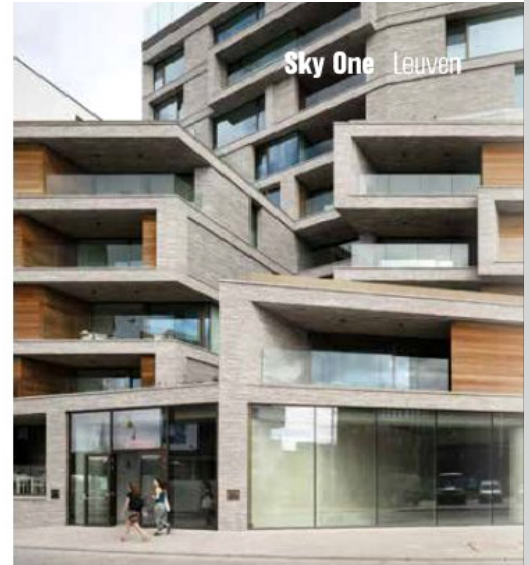
Zeer positieve reacties

Net als in de rest van de Tweewaterswijk werd er bij de realisatie van Sky One ook veel aandacht besteed aan het ecologische aspect. "Zo is een deel van de bouwmaterialen aangeleverd via het water en kan het gebouw op termijn worden aangesloten op het stedelijke warmtenet. De uitkragende inpandige terrassen en dieperliggende ramen zorgen niet alleen voor architecturale dynamiek, maar dragen eveneens hun steentje bij aan de strijd tegen oververhitting. Alle grote raamopeningen zijn naar het zuiden gericht (de binnenstad), terwijl de noordkant (grenzend aan de ring) zeer gesloten is uitgewerkt", licht Stefaan Evers toe. "We zijn uitermate tevreden met het resultaat en ook de reacties van de buitenwereld zijn zeer positief. De

stedenbouwkundige context lag grotendeels vast, dus we hebben ons voluit op de architectuur kunnen concentreren. Missie geslaagd, want we krijgen veel felicitaties voor het ontwerp. De opvallende ligging aan de kop van de hippe Vaartkom, de markante gevelprofilering en de zuiverheid van de materialen spelen daar allicht ook een belangrijke rol in." ■

TECHNISCHE FIGIE

Bouwheer
Dyls Construct (Leuven)
Architect
a2o-architecten (Brussel, Hasselt)
Hoofdaannemer(s)
Dyls Construct (Leuven)

De andere materialen die Sky One typeren zijn glas, champagnekleurig aluminium schrijnwerk en enkele houtbekledingen die de terrassen op de onderste bouwlagen flankeren.

PARTICIPANTEN AAN HET WOORD

SIEDLE – VIDEOFONIE

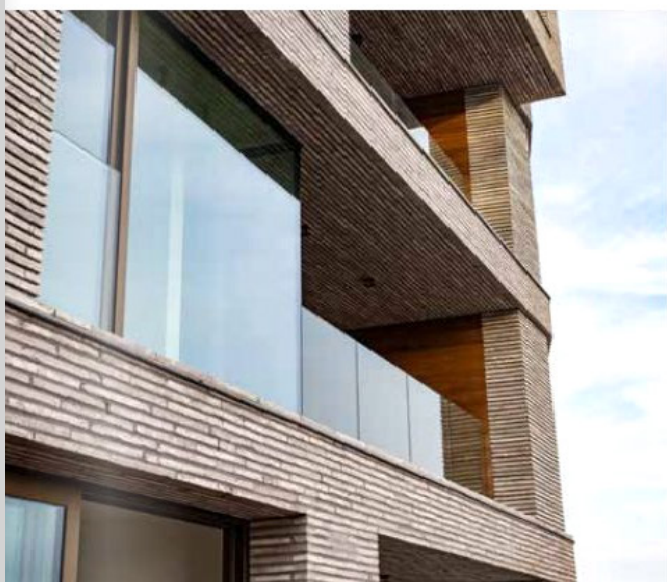
Sky One telt drie inkompartijen, die stuk voor stuk uitgerust zijn met een videofoniesysteem van Siedle. "De buitenposten zijn gebaseerd op de Siedle Classic-reeks: een moderne interpretatie van het klassieke deurstation. We hebben ze op maat gemaakt om ze optimaal te kunnen integreren in de houten brievenbusconsoles. Ze bestaan uit een inoxplaat met een verbronsde afwerking, zodat het geheel mooi oogt en perfect bij de andere materialen in de inkomhallen past", vertelt Bart Smets, sales and project manager bij Siedle Belux (Rumst). "In de appartementen hebben we Basic-binnenposten geplaatst (intuïtieve VIB 150-0-stations met een retrodesign). Voorts hebben we voor sommige bewoners ook een smartphone-koppeling voorzien, zodat ze hun videopost kunnen bedienen via het mobiele netwerk (oproepen ontvangen, spreken met personen die aan de deur staan, eventueel zelfs de deur openen ...), zowel thuis als op verplaatsing. We zijn blij dat we met Sky One alweer een schitterend project aan ons referentielijstje mogen toevoegen, want ook in andere gebouwen in de Leuvense Tweewaterswijk hebben we videofoniesystemen geïnstalleerd: de Balk van Beel, Ark en Twist. Het bijbehorende bussysteem is al een vijftiental jaar op de markt en is dus zeer flexibel en futureproof. Het is perfect mogelijk om in de toekomst nog nieuwe koppelingen toe te voegen, dus dat maakt de Siedle-technologie zeer performant. Ook toegangscontrolesystemen en brievenbussen behoren overigens tot ons productaanbod."

Sky One Leuven

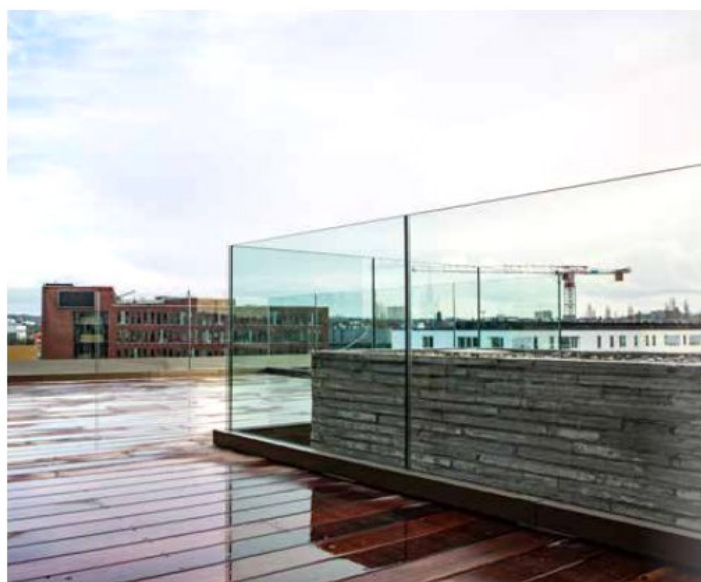
GLAZEN BORSTWERINGEN OP MAAT

Sky One is een architecturaal pronkstuk. Ook de glazen borstweringen en de glazen wanden rond de dakterrassen op de topverdieping passen perfect in het plaatje. Met dank aan INPRO uit Schoten, dat opnieuw een sterk staaltje maatwerk afleverde.

Tekst Tim Janssens | Beeld INPRO

Alle terrassen van Sky One beschikken over borstweringen met ingeklemd glas.

De profielen van de glaswanden op de dakterrassen zijn weggewerkt achter een betonnen balk.

“De glaspartijen zijn cruciaal voor de look-and-feel van Sky One”

411 lm glazen borstwering voor de balkons en 93 lm glaswanden voor de dakterrassen boven de penthouses: dat was de belangrijke bijdrage van INPRO aan de realisatie van Sky One. “Het gaat om borstweringen met ingeklemd glas, waarvoor we tevens de staalconstructies vervaardigd hebben”, legt zaakvoerder Eric Verstreken uit. “Hetzelfde geldt voor de glaswanden op de dakterrassen, die 3 meter hoog zijn en waarvan we de profielen weggewerkt hebben achter een betonnen balk. De glaspartijen zijn cruciaal voor de look-and-feel van Sky One. We hebben dan ook zeer intensief samengewerkt met a2o architecten en Dyls Construct, want het is een gebouw met allerlei hoeken, kantjes en volumetrische verspringingen.”

Niets aan het toeval overlaten

INPRO deinst niet terug voor complex maatwerk, benadrukt Eric Verstreken. “Onze troef is dat we een ijzersterk team hebben en dat we dergelijke

realisaties perfect aankunnen omdat iedereen uitstekend op elkaar ingespeeld is. Ook na de ontwerpfasen volgen we onze projecten van nabij op om ervoor te zorgen dat alle profielen en glaspartijen correct en veilig geplaatst en verankerd worden. We laten niets aan het toeval over, want we willen geen afbreuk doen aan de esthetiek en de algemene bouwkwiteit. Bovendien is veiligheid onze prioriteit nummer één”, zegt de zaakvoerder. “Glazen balustrades en windschermen zijn dagelijkse kost voor INPRO. Andere mooie projecten zijn Microsoft in Zaventem, het Brusselse metrostation De Brouckère, Résidence Hamoir in Ukkel, het China Belgium Technology Center in Louvain-La-Neuve, het nieuwe Infrabelgebouw in Brussel, het kantoor van Roche Belgium in Anderlecht en de hoofdzetel van Carro-Bel in Ternat. We spitsen ons overigens ook toe op alle soorten interieurbeglazing (wanden, deuren, traptreden, vloerbeglazing, vitrinekasten, bureaubladen ...). We bestrijken met andere woorden het hele spectrum!” ■

Champagnekleurig buitenschrijnwerk voor Leuvens prestigeproject

Geen toparchitectuur zonder kwalitatief buitenschrijnwerk. Bij Sky One, de nieuwe parel aan de Leuvense kroon, gaat het om raamprofielen in champagnekleurig geanodiseerd aluminium. Deze werden vakkundig geplaatst door Diliën Metaalwerken uit Houthalen, al was dit door de hoogte, de specifieke ligging en de bijzondere volumetrie van het gebouw geen alledaagse klus.

Tekst Tim Janssens | Beeld Stijn Bollaert, Diliën Metaalwerken

Sky One is uitgerust met raamprofielen in champagnekleurig geanodiseerd aluminium.

1330 m² buitenschrijnwerk in de vorm van Reynaers Masterline 8-profielen, inclusief glazen borstweringen op de ramen: Diliën Metaalwerken droeg meer dan zijn steentje bij aan de realisatie van Sky One. Al had de installatie van de raampartijen wel wat voeten in de aarde, vertelt Business Unit Manager Aluminium Wim Vandyck. "Vooraf omdat het over vrij grote en zware ruiten ging (tot 850 kilogram per stuk!). Bovendien moesten we ze hoofdzakelijk aan de zuidkant plaatsen, waar de site grenst aan de Vaartkom. In combinatie met de hoogte van het gebouw en de aanwezigheid van grote inpandige terrassen, waardoor we heel wat ramen 'dieperliggend' moesten plaatsen, vormde dat toch wel een uitdaging."

Evenaar met glaszuiger

Handwerk was uit den boze, en dus zette Diliën Metaalwerken een evenaar op radiobesturing in. Deze was uitgerust met een glaszuiger, die bediend werd met behulp van een afstandsbediening. "Dit maakte het toch wat complexer dan gewoonlijk, maar dankzij onze goede voorbereiding en planning - we hebben telkens per drie verdiepingen gewerkt, in overleg met de andere betrokken aannemers - is alles perfect verlopen", zegt Wim Vandyck.

"We gaan geen enkel moeilijk werk uit de weg. Projecten waar niet iedereen zomaar aan begint, zijn net onze corebusiness. Andere mooie referenties

"Projecten waar niet iedereen zomaar aan begint, zijn net onze corebusiness"

op het vlak van aluminium buitenschrijnwerk zijn Pure in Sint-Stevens-Woluwe (eveneens voor Dyls Construct), Camilo Torres in Leuven en IKEA in Hasselt. We spitsen ons overigens ook toe op staalbouw. Zie onder meer DAF in Westerlo, het distributiecentrum van ToyChamp in Genk en de pylonen van Proximus in heel België." ■

Handwerk was uit den boze. Bijgevolg werd er een evenaar op radiobesturing ingezet, die was uitgerust met een glaszuiger.

Zorg Diepenbeek, Angelahof

OPTIMALE ZORG IN GEBOUWEN MET GESCHIEDENIS

Het Ursulinenklooster drukt al bijna twee eeuwen zijn stempel op de dorpskern van Diepenbeek. Vandaar dat een herbestemming enkel kon met respect voor het verleden. Zowel functioneel als architecturaal heeft het nieuwe Angelahof een sterke link met de geschiedenis van het klooster en de schoolsite. Het woonzorgcentrum met assistentiewoningen straalt warmte en sereniteit uit. Precies zoals de zusters het zouden hebben gewild ...

Tekst en beeld *Els Jonckheere*

Het woonzorgcentrum met assistentiewoningen straalt eenzelfde warmte en sereniteit uit als de zusters van het Ursulinenklooster.

Een kloostersite van 1856 transformeren naar een duurzaam gebouw met een hoog comfortgehalte is op zich al geen gemakkelijk opdracht. Maar Curon nam wel erg veel hooi op zijn vork om dit stukje historisch erfgoed een betekenisvolle

Een belangrijk aandachtspunt was de integratie van de neogotische kloosterkapel.

en sociale invulling te geven, die bovendien in het verlengde ligt van de maatschappelijke rol die de Ursulinen altijd hebben vervuld. "Het was de bedoeling om er een woonzorgcentrum van te maken", aldus architect Stefaan Evers van

In bepaalde delen van het bestaande gebouw zijn nieuwe ramen toegevoegd om voldoende daglicht binnen te brengen.

Het oorspronkelijke interieur werd maximaal in ere gehouden.

“Een herbestemming kon enkel met respect voor het verleden van het Ursulinenklooster”

a2o-architecten. “Daarnaast moesten er ook nog eens 46 assistentiewoningen, een 'Grand Café' en een ondergrondse parkeergarage voorzien worden. Dit alles natuurlijk in een groen kader waar het aangenaam vertoeven is. Bovendien vormde het hoogteverschil op de site een grote uitdaging omdat het woonzorgcentrum drempelloos moest kunnen worden bediend.”

Respect voor het verleden

Een belangrijk aandachtspunt was de integratie van het hoofdgebouw met neogotische kloosterkapel op de eerste verdieping. “Het bedehuis met houtwerkinterieur is sinds 2009 beschermd als monument”, vertelt Stefaan Evers. “We hebben het maximaal in zijn oorspronkelijke vorm behouden, net als de rest van het interieur. De buitenkant is vrijwel onveranderd gebleven. De bestaande gevels werden licht gestoomreinigd en het buitenschrijnwerk is vervangen en in originele verdeling teruggebracht met wit houten schrijnwerk. In bepaalde delen hebben we nieuwe ramen toegevoegd om voldoende daglicht binnen te brengen. Verder kreeg het bestaande hoekgebouw een nieuw dak met donkergrijze/zwarte dakpannen.” ▶

De betonnen terrassen werden ontworpen als een lichte voorhangstructuur.

Het oude en nieuwe gedeelte zijn met elkaar verbonden door middel van twee volumes die als dagzaal en restaurant zijn ingericht.

Geïntegreerde nieuwbouw

De historische gebouwen zijn aangevuld met twee sobere monoliete nieuwbouwvolumes met drie bouwlagen. "Deze zijn opgetrokken rondom de traditionele kloostertuin, met behoud van de bestaande bomen en hagen", aldus Stefaan Evers. "Door ze in sobere baksteenarchitectuur te ontwerpen, stellen ze zich harmonieus en terughoudend op ten opzichte van de bestaande kloostergebouwen. Om dezelfde reden werden de aansluitingen tussen de nieuwbouw- en de bestaande volumes laag gehouden." Het oude en nieuwe gedeelte zijn met elkaar verbonden door middel van twee volumes die als dagzaal en restaurant werden ingericht. Dankzij de verdiepingshoge ramen bieden ze een mooi zicht op de tuin. Dat geldt trouwens ook voor alle kamers van het woonzorgcentrum en de assistentiewoningen, die elk een betonnen terras kregen. Deze zijn ontworpen als een lichte voorhangstructuur.

Uitvoering onder tijdsdruk

Voor Bouwbedrijf Dethier, dat de rol van hoofdaannemer opnam, was het een project met flink wat uitdagingen. "Zowel de voorbereiding als de uitvoering waren een race tegen de klok", aldus projectleider Tom Van Severen. "Bovendien is het nooit gemakkelijk om van iets ouds iets nieuws te maken. Vooral de aansluiting tussen het bestaande volume en de nieuwbouw vroeg de nodige creativiteit en kennis. Het was dan ook een erg leerrijke werf waarvan elke betrokkene veel heeft geleerd op technisch en organisatorisch vlak." ■

TECHNISCHE FIGIE

Bouwheer
Architect
Hoofdaannemer(s)

Curon bvba (Geel)
a2o-architecten (Hasselt)
Bouwbedrijf Dethier (Alken)

PARTICIPANTEN AAN HET WOORD

SECLA – STALEN MAATWERKCONSTRUCTIES

In het architecturale plaatje van het Angela Hof zuigen de aluminium details heel wat aandacht naar zich toe. Dit project is dan ook een visitekaartje voor het vakmanschap van Secla uit Oudsbergen, een firma die zich al dertig jaar onderscheidt met kwalitatief maatwerk in diverse metalen. "Deze opdracht is werkelijk een referentie van onze kennis en kunde", aldus zaakvoerder Erik Vrolix. "Zo fabriceerden we verschillende maatconstructies in staal. Om een lange levensduur te garanderen, hebben we ze allemaal gestraald, gemetaliseerd en uitgerust met een structuurcoating in RAL 7032. De ronde stalen kolommen springen zonder twijfel het meest in het oog. Om een goede ondersteuning van de betonnen prefabterassen te garanderen, werden ze bevestigd op consoles die op deze kolommen zijn gelast. Daarnaast zijn ook de stalen balustrades van onze hand. Deze zijn opgebouwd met een horizontale boven- en onderregel uit platte strips (50/10), waartussen verticale spijlen zijn gelast. Twee andere metalen constructies die Angela Hof kenmerken, zijn de aluminium terrasschermen en bloembakken die als afscheiding tussen de betonnen terrassen fungeren. Kenmerkend voor dit project is dat deze terrasschermen opendraaiend zijn gemaakt om een vluchtweg te creëren. Het spreekt voor zich dat het om maatwerk ging dat heel wat voorbereiding en vakkennis vereiste, maar net dat is een sterk punt van Secla."

PUBLI-REDACTIONEEL

SKY ONE IN LEUVEN

MANY RULES, NO LIMITS

Het appartementsgebouw Sky One bekleedt een prominente plek in de Leuvense Vaartkom en vormt een architecturaal baken in deze ambitieuze stadsontwikkeling. Het slanke silhouet, de strak gelede en nauwkeurig gedetailleerde baksteenarchitectuur, de terrassen met panorama op de stad en de twee daktuinen met zwembad die het gebouw bekronen, getuigen van een meticuleuze aandacht voor vakmanschap en kwaliteit.

De volumetrie sproot voort uit de perceelvorm en de voorschriften van het ruimtelijk uitvoeringsplan. Projectarchitect Wout Sorgeloos, venoot van a2o-architecten dat in opdracht van ontwikkelaar Dyls Construct het ontwerp tekende: "De voorschriften beperkten het aantal bouwlagen tot negen en legden per bouwlaag vast hoeveel procent van het volume wij mochten innemen. Dat percentage zakte geleidelijk van 100% voor niveau 0 tot 25% voor de vijf hoogste niveaus. Zo kwamen we uit bij een slanke schijf die onderaan in de omgeving verankerd zit. We mochten vrij bepalen op welk gedeelte van

de sokkel we de bouwmogelijkheid benutten. Richting ringweg en viaduct hielden we de gevel zo massief en gesloten mogelijk. Langs de zijde die uitkijkt op de haven creëerden we een meer gedifferentieerde diepte en maakten we via gevelopeningen en terrassen de appartementen maximaal open."

MAATWERKKERAMIEK

Kwaliteit en een hoogwaardig materiaalgebruik lopen als een rode draad doorheen dit project met 37 appartementen, een gelijkvloerse commerciële ruimte van 1000 m² en drie ondergrondse parkeerniveaus voor auto's en fietsen. Voor het exterieur gaven de ontwerpers de voorkeur aan gevelstenen, keramische dorpels en afdekstenen, geanodiseerd aluminium, glas, hout en groendaken. "De Terca Wasserstrich Special Sablé gevelsteen werd speciaal ontwikkeld voor dit project", licht architect Sorgeloos toe. "De steen die we in de ontwerpfase voor ogen hadden, vonden we niet, maar Wienerberger bleek bereid om dat product samen met ons te ontwikkelen. Karakteristiek zijn het lange, smalle formaat en het tactiele oppervlak, bekomen door een afdruppende witte laag mee in de steen te bakken."

"Door het metselwerk een aantal centimeter te laten uitsteken, creëren we horizontale en verticale banden in de gevel. Voor de uitstekende gedeelten werd de metselmortel vlak afgestroken; de dieper liggende banden kregen een licht verdiepte voeg. Het metselwerk biedt ook een antwoord op moeilijke details zoals verluchtingen, uitlopen en uitblaasopeningen. In plaats van roosters in de gevel langs de massieve zijde te steken, hebben we de verluchting van de technische en de liftschacht verspreid over een grotere hoogte en daar claustra voor geplaatst. Om te vermijden dat de vluchtrap zou worden beschouwd als een binnentrap waarvoor strenger brandeisen gelden, combineerden we claustra met een maximale opening met een of twee niet beglaasde gevelopeningen per verdieping om tot de vereiste doorlaat te komen."

54

”

De keramische gevelstenen,
afdekstenen en dorpels
werden speciaal op maat
van het project ontwikkeld.

Wout Sorgeloos,
Projectarchitect

VAKMANSCHAP IS MEESTERSCHAP

Niet alleen de gevelsteen werd op maat van het project geconcipeerd, hetzelfde gebeurde voor de afdekstenen en de raamdorpels. “Die hebben we in samenspraak met Wienerberger in hetzelfde aspect en dezelfde tint ontwikkeld”, beaamt Wout Sorgeloos. “De keramische dorpels hebben een kleine neus waarop de ramen rusten. De keramische dekstenen tref je niet alleen op de terrassen aan, maar ook op de dakranden van de groendaken waarop de aanpalende gebouwen uitkijken. Dergelijke grote keramische platen produceren vergde heel wat detailengineering, met aandacht voor technische kwaliteiten zoals krimp, scheurvorming en vorstbestandheid. Voor ons als architectenbureau was dat traject een droomscenario.”

TOP OF THE LEUVENSE ROCK

Ook bouwkundig en technisch profileert Sky One zich als een hoogstandje. De over drie ondergrondse niveaus verspreide parking was bv. niet evident gezien de ligging naast het kanaal. “Een andere breinbreker voor het studie- en adviesbureau Arcade Engineering was het terras waarvoor wij op niveau +5 op de kop van het gebouw een insnijding hadden getekend. Wij wilden het uitzicht daar onder geen beding laten hypothekeren door een dragende kolom op de hoek, maar daardoor creëer je natuurlijk wel een zwakke plek waar het gebouw dreigt te knikken.”

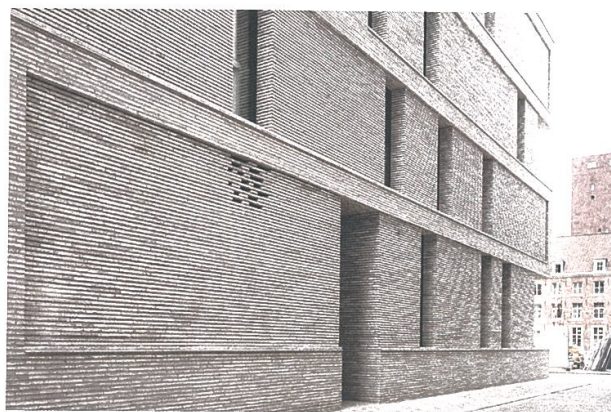
Een verdere uitdaging was het future proof-karakter van het project. “De stad Leuven overweegt om in de Vaartkom een warmtenet

aan te leggen. De verwarmingsinstallatie moest daarom voorbereid zijn op de omschakeling naar zo'n warmtenet. De met Studiebureel Heedfeld uitgevoerde analyse resulteerde in een installatie met in serie geplaatste gasgestookte ketels die later weer afgekoppeld kunnen worden. Deze oplossing paste bovendien in ons concept. Met aparte stookplaatsen hadden we ontsierende schouwen op terrassen moeten plaatsen.”

”

Vakmanschap en kwaliteit
lopen als een rode draad
doorheen het project, van
concept tot detailafwerking.

Wout Sorgeloos,
Projectarchitect

at PUBLIREPORTAGE

Sky One

Many rules, no limits

Het appartementsgebouw Sky One bekleedt niet alleen een prominente plek aan de Leuvense Vaartkom, maar vormt ook een architecturaal baken in deze ambitieuze stadsontwikkeling. Het slanke silhouet, de strak gelede en nauwkeurig gedetailleerde baksteenarchitectuur, de terrassen die bewoners en bezoekers een genereus panorama op de stad gunnen en de twee daktuinen met zwembad die het gebouw majestueus bekronen, getuigen van een bevolgen aandacht voor vakmanschap en een uitgesproken keuze voor kwaliteit.

De markante volumetrie vloeide rechtstreeks voort uit de grillige perceelsvorm en de specifieke voorschriften van het ruimtelijk uitvoeringsplan, vernemen we van projectarchitect Wout Sorgeloos, vennoot bij a2o-architecten, dat het ontwerp uitstekende in opdracht van ontwikkelaar Dyls Construct. "Die voorschriften beperkten niet alleen het aantal bouwlagen tot negen, maar legden ook nog eens per bouwlaag vast hoeveel procent van het volume we effectief mochten innemen. Dat percentage zakte van 100% voor niveau 0 en +1 naar 70% voor de volgende drie verdiepingen en 25% voor de vijf hoogste niveaus. Zo kwamen we bijna vanzelfsprekend uit bij een slanke schijf die enerzijds naar de hemel reikt en anderzijds stevig met de voeten op de grond staat. We mochten vrij bepalen op welk gedeelte van de sokkel we de bouwmogelijkheid zouden benutten. Aan de kant van de ringweg en het viaduct hielden we de gevel zo massief en gesloten mogelijk, onder meer uit akoestische overwegingen. Aan de andere zijde, die uitkijkt op de haven, creëerden we een gedifferentieerde diepte en maximale openheid via ruime gevelopeningen en terrassen."

Maatwerkkeramiek

Kwaliteit loopt als een rode draad doorheen dit project, dat 37 appartementen van 56 tot 118 m², een gelijkvloerse commerciële ruimte van 1000 m² en drie ondergrondse parkeerniveaus voor auto's en fietsen omvat. Wat meteen in het oog springt, is het hoogwaardige materiaalgebruik. Voor het exterieur gaven de ontwerpers de voorkeur aan een beperkt materialenpakket van gevelstenen, keramische dorpels en afdekstenen, geanodiseerd aluminium schrijnwerk, glas, hout en groendaken. "De gevelsteen, een Terca Wasserstrich Special Sablé, is speciaal ontwikkeld voor dit project", licht Sorgeloos toe. "Wij hadden in de ontwerpfase al een exact beeld voor ogen, maar vonden op de markt geen geschikte gevelsteen om het te realiseren. Gelukkig bleek Wienerberger bereid om dat product samen met ons te ontwikkelen. Het bijzondere aan deze gevelsteen is het lange, smalle formaat, in combinatie met het tactiele oppervlak

dat ontstond door een afdrupende witte laag mee in de steen te bakken. Door het metselwerk een aantal centimeter te laten uitsteken, creëren we horizontale en verticale banden in de gevel. Voor de uitstekende gedeelten werd de metselmortel vlak afgestreeken, terwijl de dieperliggende banden een lichtjes verdiepte voeg kregen. Via het metselwerk formuleren we ook een antwoord op moeilijk op te lossen details zoals verlichtingen, uitlopen en uitblaasopeningen. In plaats van roosters te integreren in de massieve gevelzijde, hebben we de verlichting van de technische en de liftschacht verspreid over een grotere hoogte en er claustra voor geplaatst. Om te vermijden dat de vluchtrap zou worden beschouwd als een binnentrap, waarvoor de brandeisen strenger zijn, hebben we claustra met een maximale opening gecombineerd met een of twee niet-beglaasde gevelopeningen per verdieping om zo tot de vereiste doorlaat van 50% te komen."

De keramische gevelstenen, afdekstenen en dorpels zijn speciaal op maat van het project ontwikkeld.

foto's © Stijn Bollaert

Vakmanschap is meesterschap

Niet alleen de gevelsteen is op maat van het project geconcipeerd, want hetzelfde geldt voor de afdekstenen en de raamdorpels. *"Die hebben we in samenspraak met Wienerberger in hetzelfde aspect en dezelfde tint ontwikkeld"*, beaamt Wout Sorgeloos. *"De keramische dorpels hebben een kleine neus, waarop de ramen rusten. De keramische dekstenen zijn niet alleen terug te vinden op de terrassen, maar ook op de dakranden van de groendaken waarop de appartementen in de aanpalende gebouwen uitkijken. De productie van die grote keramische platen vergde heel wat detailengineering, met de nodige aandacht voor technische kwaliteiten zoals krimp, scheurvorming en vorstbestendigheid. Voor ons als architectenbureau vormde heel dat trage een droomscenario."*

Top of the Leuvense Rock

Ook wat de bouwkundige en technische aspecten betreft, profileert Sky One zich als een hoogstandje. De realisatie van de drielaagse ondergrondse parking was bijvoorbeeld geen sine cure gezien de ligging naast het kanaal. *"Om te voorkomen dat de onderste vloerplaat zou gaan drijven op het ogenblik dat de bemaling werd afgebouwd, berekende studie- en adviesbureau Arcade Engineering, dat instond voor de stabiliteit, exact de dikte van die plaat en de dragende last van de reeds uitgevoerde verdiepingen. Een andere breinbreker voor de ingenieurs was het terras waarvoor wij op niveau +5 op de kop van het gebouw een insnijding hadden getekend. Wij wilden het uitzicht daar onder geen beding laten hypothekeren door een dragende kolom op de hoek, maar daardoor creëer je natuurlijk wel een zwakke plek waar het gebouw dreigt te knikken. Ook dat wisten de stabiliteitsingenieurs mooi op te lossen met behulp van speciaal verdikte betonnen wanden."*

Vakmanschap en kwaliteit lopen als een rode draad door het project, van concept tot detailafwerking.

Een andere uitdaging was het 'futureproof' karakter van het project. *"De stad Leuven overweegt om in de nieuwe Tweewaterswijk een warmtenet aan te leggen, dat zal worden gevoed met de restwarmte van AB Inbev. De verwarmingsinstallatie moest dan ook voorbereid zijn op de omschakeling naar zo'n warmtenet. De met Studiebureel Heedfeld uitgevoerde analyse resulteerde in een installatie met in serie geplaatste gasgestookte ketels die later weer afgekoppeld kunnen worden. Deze oplossing paste bovendien wonderwel in ons concept. Met aparte stookplaatsen hadden we, zeker op de bovenste verdieping, ontsierende schouwen op de terrassen moeten plaatsen, wat nu gelukkig niet het geval is."*

Wienerberger

Wienerberger nv – www.wienerberger.be

A2O, Brussel/Bruxelles

Terca Wasserstrich Special Sablé

“Een baken voor de nieuwe, stedelijke ontwikkeling”

Specifieke volumes met sculpturaal ontwerp

Sky One vormt de eindfase van een volledig bouwblok langs de oever van de Leuvense Vaart, een baken voor de nieuwe stedelijke ontwikkeling. De grillige vorm van het terrein gaf ontstaan aan specifieke volumes met een sculpturaal ontwerp. Hoewel het bouwblok een monolithisch geheel vormt, maakt zijn opwaartse vorm een slanke indruk. De massiviteit van het volume wordt benadrukt door het gebruik van baksteen, maar tegelijkertijd geven diepe insnijdingen voor de ramen en balkons het gebouw een fris karakter. Boven het gelijkvloers bevinden zich de verdiepingen met lounge-appartementen en penthouses, die van unieke uitzichten over de Vaartkom en Leuven genieten. Bovenop het gebouw zijn twee ruime privéduinen voorzien met een eigen zwembad. Rond deze terrassen is een groene zone ontworpen, met hoge grassen die een 'groene kroon' vormen op het gebouw.

Baksteen benadrukt de massiviteit van het volume

Bij dit project pasten de architecten de Terca Wasserstrich Special Sablé gevelsteen toe. Deze slanke, onbezande en oneffen gevelsteen schommelt qua tint tussen grijs en zandkleur, met parelwitte nuances. De langwerpige steen benadrukt op tegensprekelijk maar op subtiele wijze de massiviteit van het volume.

Datum

december 2020

Bron

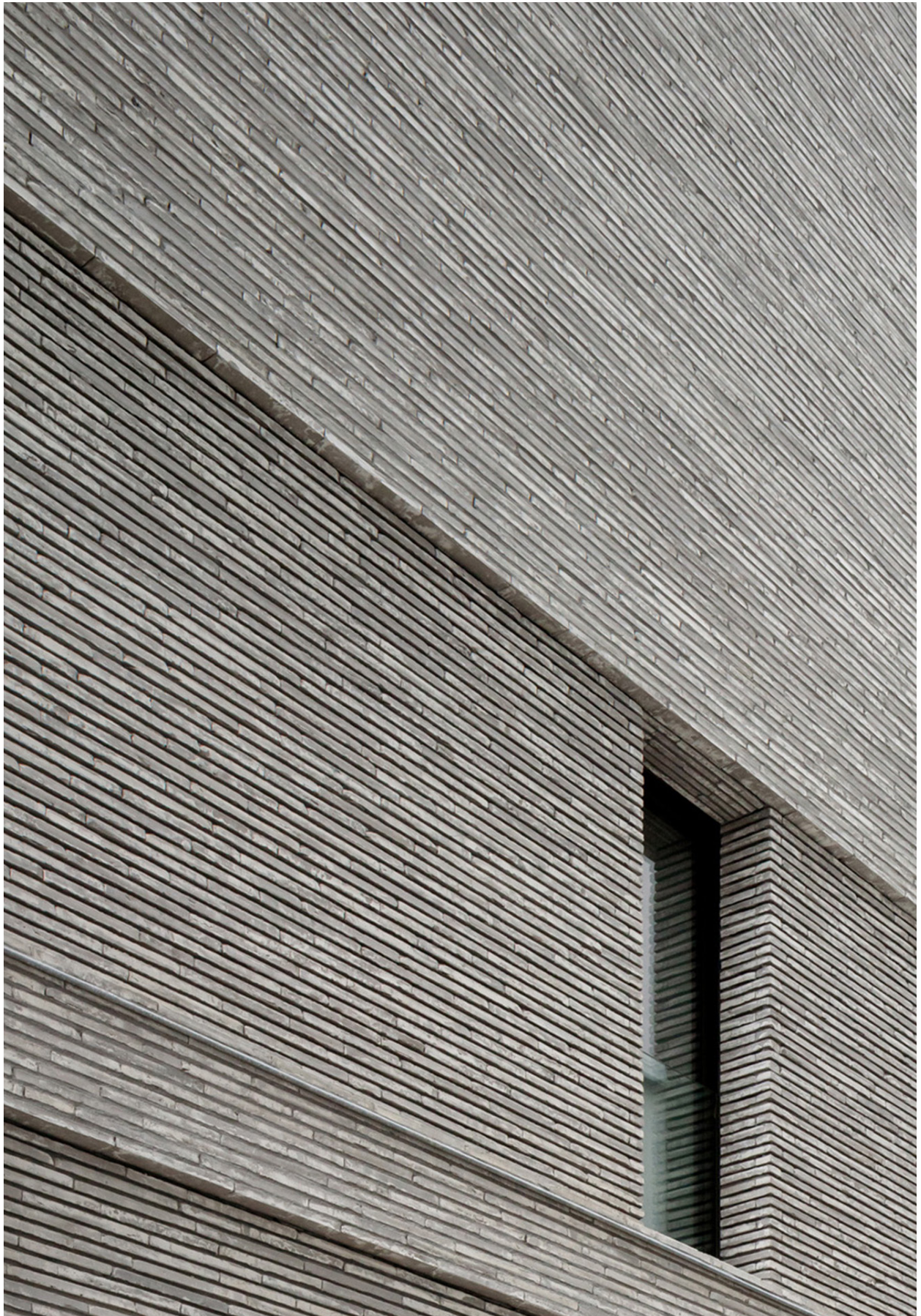
Innovate in architecture, nr. 11, p.90-93

Titel

Een baken voor nieuwe stedelijke ontwikkeling
(2/4)

© Fotografie: Stijn Bollaert

OHase

Technische fiche

...

Bouwheren:

Jansen Development

Aannemer:

Jansen the Building Company

Architect:

a2o-architecten Hasselt

Omvang:

10.500 m2

Datum december 2020
Bron Limburg Bouwt, nr. 63, p. 104 - 106
Titel Ohase: een oase van rust, met zicht op het kanaal (2/3)

2. OHase: een oase van rust, met zicht op het Kanaal

Net buiten de Grote Ring, aan de oevers van het Albertkanaal, zorgt bouwheer Jansen Development voor een uniek woonproject. OHase, zoals het werd gedoopt, is nu bijna klaar. Het vormt bijna een dorp op zichzelf en is de motor van de stadsher-nieuwing die op deze verloederde plek een metamorfose heeft in gang gezet.

“Nu het project bijna volledig is afgerond, kan je alleen maar besluiten dat het heel fijn wonen is daar”, zegt Bart Hoylaerts van A2O Architecten in Hasselt. “Die conclusie is voor ons als architecten een mooi gegeven. Zeker als je weet dat we hier zowat 10 jaar geleden aan begonnen zijn. De opdracht was een masterplan op te maken om de verlaten site tussen de Genkersteenweg, het kanaal en de brug, nieuw leven in te blazen. OHase moest de initiator worden om wonen aan die kant van het kanaal terug ‘hot’ te maken. Onze concrete invulling bevatte verschillende types van woningen, met rijhuizen, patiwoningen, appartementen, maar ook kinderopvang en wie weet straks nog een koffiezaak. Een heel hybride gegeven dus, waar vooral jonge gezinnen naar op zoek zijn. Ze willen vlakbij huis de kinderen afzetten en direct naar het werk vertrekken.”

Het project was voor A2O een mooie kans om zich als voorlopers te profileren. “Als je kijkt naar de mobiliteit, vergroening of duurzaamheid dan kan je OHase inderdaad als vooruitstrevend beschouwen”, aldus nog Bart Hoylaerts. De normen die vandaag door de stad worden opgelegd, pasten wij hier jaren geleden al toe. Denk aan het autovrij maken van de hele site, met een ondergrondse parkeergarage, waarin bovendien een deelauto staat. Dat is redelijk uniek. Wat ook kan gezegd worden van het echte park dat als binnengebied fungeert. Je hoort wel vaker dat de groenaanleg belangrijk is, maar het intensieve groen dat je hier vindt, met een groot grasveld, hoge bomen en dichte struiken, is toch nog iets anders. Reken daar bij dat je op een boogscheut van Bokrijk bent, en je kunt OHase echt beschouwen als een overgang tussen stad en natuur. Nog een voorbeeld van het vooruitstrevende karakter? Dan vermeld ik graag de hechte community die zich hier in ijtempo ontwikkelde. De gebouwen zijn zo geconcentreerd dat de verbinding tussen de mensen onvermijdbaar is en wordt aangemoedigd. Neem daarbij de publieke functie van het park, door de andere buurtbewoners doorwaadbaar, en je krijgt een nieuw dorp aan de stadsrand. De bijkomende diensten, horeca en lokale handel die zich hier aandienen, versterken dat effect nog.”

Bouwtechnisch heeft A2O Architecten gekozen voor hoogwaardige baksteenarchitectuur. “Dat is eigen aan ons kantoor”, aldus nog Hoylaerts. “Een gedetailleerd ontwerp met passende en verrassende accenten, uitgevoerd door vakmannen. Daar staan we voor. En daar hebben we de bouwheer in gevonden. Want je merkte in de samenwerking heel goed dat Jansen zelf een bouwbedrijf is met dezelfde waarden en normen qua kwaliteit. Zij beseffen hoe belangrijk de details zijn in de perfecte afwerking, en die standaard eisen ze ook in het ontwerp en de ruwbouw. OHase is voor alle betrokkenen uit het bouwteam een referentie geworden waar we zelf graag zouden willen wonen. Dat zegt toch genoeg?”

En ook bouwheer Steven Jansen van Jansen Development zou er maar al te graag zelf gaan wonen... “We zijn inderdaad erg blij met het eindresultaat, ook al heeft het enige tijd aangesleept om een

OHase

hele nieuwe buurt te creëren en hier een duidelijke identiteit aan mee te geven”, zegt hij. “Zoiets heeft tijd nodig als je dat op een locatie doet die nog niet in een bestaande wijk geïntegreerd is. Dat lukt wel, stap voor stap, door in de eerste plaats de bewoners een warm thuisgevoel te geven. Jansen Development stimuleert dat door te investeren in kwaliteit op vlak van ruimtegebruik en bouwtechnische aspecten, alsook door met

groenvoorzieningen en slimme parkeeroplossingen leefkwaliteit voor de buurt te voorzien. Maar dan nog moet je als ontwikkelaar geduld hebben en flexibel zijn. Als het gewenste effect door externe factoren lang op zich laat wachten, moet je rustig blijven en de realisatie van je doelstellingen iets verder in de tijd spreiden. Vroeg of laat komt het zeker goed, en daar is OHase het beste bewijs van.”

Xior

Technische fiche

...

Bouwheer:

Xior

Aannemer:

Bouwbedrijf Cordeel Hoeselt

Architect:

A20 architecten Hasselt

aantal kamers:

193 kamers

totaal m²:

7.399 m²

Datum december 2020
Bron Limburg Bouwt, nr. 63, p. 112 - 114
Titel Xior: Hippe blok voor blokkende studenten (2/2)

4. Hippe blok voor blokkende studenten

Hasselt profileert zich steeds meer als een hedendaagse studentenstad. Eén van de problemen die deze ontwikkeling afremden, was het tekort aan passende accommodatie. Met de gloednieuwe studentoren die ontwikkelaar Xior er liet neerzetten, komt daar spoedig verandering in .

Hasselt profileert zich steeds meer als een hedendaagse studentenstad. Eén van de problemen die deze ontwikkeling afremden, was het tekort aan passende accommodatie. Met de gloednieuwe studentoren die ontwikkelaar Xior er liet neerzetten, komt daar spoedig verandering in.

"Het verhaal begint bij de noodzakelijke uitbreiding van Hogeschool PXL", zo herinnert Wout Sorgeloos van a2o-architecten zich. "Er werd gekozen voor een PPS-formule, waarbij de nieuwe toren het deel van de privé-investeerdere en uitbater vormt." Dat is in de beginfase niet zonder slag of stoot verlopen. "Ook wel logisch, omdat we van concept veranderd zijn" aldus nog Wout Sorgeloos. "Xior heeft het project overgenomen en naar analogie van hun uitgebreide, internationale ervaring met studentenkamers, een aantal nieuwe wensen op tafel gelegd die een andere aanpak vergden."

Zo werd gesuggereerd om met Cordeel in zee te gaan als aannemer. "Wij zijn inderdaad gewoon om met hen samen te werken, en voor dit project kenden we hun troeven. Zo hanteren ze een prefab systeem dat zich goed leent voor repetitieve structuren, en dat is ideaal voor deze toren." Nog een typisch kenmerk: "Alle sanitaire cellen liggen netjes georganiseerd tegen de technische kokers die centraal in het gebouw liggen. Dit maakt dat we de dikte van het vloerpakket tot een minimum kunnen reduceren. In combinatie met het geoptimaliseerde prefabsysteem, heeft dit een positieve impact op de bouwkost. Meer nog: door gebruik te maken van deze bouwmethodiek, was het mogelijk een extra bouwlaag te realiseren binnen hetzelfde volume, wat uiteraard commercieel een niet te versmaden opportuniteit vormt." En nog zo'n handigheidje: "De ambachtelijke gevelsteen die we ook in de naastliggende kunstschoon toegepast hebben, is een zeer kwalitatieve steen die nog in de ringoven van Maaseik gebakken wordt. Dit reflecteert zich in de materiaalkost ervan, maar door de stenen op de kant te plaatsen, konden we een deel van deze kost grotendeels neutraliseren en compenseren."

De Xior Studententoren zal 193 kamers bevatten, verdeeld over 3 types. Daarnaast zijn er op diverse verdiepingen heel wat ontspanningsmogelijkheden en keukens. "Vooral het zicht over Hasselt in een 360°-panorama is adembenemend", vindt de architect. "Toch is het vooral de timing die dit project zo bijzonder maakt. In verhouding tot de omvang, is het supersnel verlopen. Ik herinner met dat op 17 juni de eerste kolom werd geplaatst en eind november alles werd opgeleverd. Heel snel, dus."

CD 20 als wondermiddel

Ook voor aannemer Cordeel was de timing een grote uitdaging. "We zijn pas begin maart kunnen starten met de voorbereidingen van het project, dit in samenwerking met het bouwteam", zegt commercieel directeur Kristien Olaerts. "Niet evident, en dan kwam de coronacrisis nog extra roet in het eten gooien. Desondanks zijn wij er toch in geslaagd om alle voorbereidingen en bestellingen tijdig af te ronden, zodat we half mei van start konden gaan met de funderingswerken en met het plaatsen van alle rioleringswerken en wachtleidingen voor de KWO-installatie. Zoals Wout al aangaf, werd half juni

De Bonnefant

Technische fiche

...

Hoofdaannemer:

NV BONNEFANT /Herkenrodesingel 4b, 3500 Hasselt

Aannemer:

Democo Hasselt

Architect:

a2o-architecten Hasselt, Studio Paola Viganò (publieke ruimte)

Omvang:

Bovengronds: 14.500 m² / Ondergrondse parking:
5.500 m²

Datum december 2020
Bron Limburg Bouwt, nr. 63, p. 118 - 119
Titel De Bonnefant, daar is't plezant (2/2)

6. De Bonnefant, daar is't plezant!

Een ware metamorfose heeft het oude RTT-gebouw in het centrum van Hasselt ondergaan. Waar dit vroeger een oud, muf, massief en gesloten complex was, is het nu een opengereten en transparant volume. "Een contrast ook met overbuur Kunstencentrum Z33, dat een massieve gevel heeft en op het eerste zicht niet uitnodigt om naar binnen gezogen te worden", zegt Bart Hoylaerts van A20 Architecten.

"De oude RTT was heel gesloten blok", weet de architect. "We hebben dit aangepakt door een nieuwe doorsteek te maken, met binnenruimte en groen. We laten als het ware de ingewanden zien van het opengereten gebouw. De gevel gaan we aankleden met horizontale luifels en vergroenen tot een soort groene canyon, pal in de binnenstad. Dat versterkt de dynamiek, die er zeker zal ontstaan tussen de diverse doelgroepen van de bewoning: er zijn studentenkamers, serviceflats en gewone appartementen. Dat gaat allemaal door elkaar mekaar lopen en interageren. Een hybride bestemming, dat is het moderne woord. Mooi wordt dat."

Let wel, het contrast pleegt geen verraad op de originele karakteristieken van het historische gebouw. We hebben de accenten van architect Louis Van de Vondel uit de jaren '50 behouden", weet Bart Hoylaerts. "We zijn verder gaan bouwen op de context die er is. Het stevige betonskelet hebben laten staan, maar alleen iets anders ingevuld. Het gaat dus deels om een renovatie. Ook vanuit duurzaamheids oogpunt is dat niet onbelangrijk."

Blikvangers van De Bonnefant zijn de 5 sky houses op het dak. "Onderzoek wees uit dat het RTT-gebouw een uitzonderlijk goede structuur heeft. Niet onlogisch als je weet dat er vroeger grote installaties in stonden en de draagvloeren en structuur zo bestand waren tegen zware belastingen. De sky houses zijn echte huizen, alleen staan ze niet op de grond maar op een dak en hebben ze prachtige terrassen in plaats van tuinen. Ze bepalen mee de skyline van Hasselt."

Aannemer Democo heeft zich voor de transformatie van De Bonnefant zich van zijn beste zijde laten zien. "Het was niet eenvoudig om binnen de oude stadskern, met de beperkte bereikbaarheid, relatie met de burens en minimale parkeergelegenheid, een dergelijk project van 26,2 miljoen te realiseren", zegt Marc Vanhees van Democo. Door de corona-problematiek werd deze stadskern daarboven nog eens afgesloten vanaf 11 uur, waardoor leveringen nog moeilijker werden. Een tweede grote uitdaging was de symbiose tussen afbraak, renovatie en nieuwbouw. De hedendaagse bouwtechnieken toepassen met respect voor de geschiedenis, was zowel voor aannemers als ontwerpers bij momenten niet vanzelfsprekend."

Toch wist Democo met de synergie van de dochterondernemingen een mooi resultaat neer te zetten. "Ook met de andere partners in het bouwteam hebben we uitstekend samengewerkt", aldus nog Marc Vanhees. "De hindernissen die onderweg zijn opgedoken, hebben we in nauw overleg met alle partijen kunnen nemen. Maar evident was het allerminst. Dat is ook meteen de voornaamste reden waarom we fier zijn op dit project. De samenwerking met onze interne afdelingen en andere bedrijven in onze groep, maar ook met de ontwerpers, bouwheer en andere partijen, mag zeker tot voorbeeld worden genomen."

RESIDENTIE ANGELAHOF

Nieuwe woonzorgcampus in oud Ursulinenklooster

Projectontwikkelaars Curon en Ivo Vercammen Woonprojecten hebben de handen ineengeslagen en de site van het oude Ursulinenklooster in hartje Diepenbeek omgetoverd tot de nieuwe woonzorgcampus Angelahof. "Dit project omvat 44 woonzorgkamers, 46 erkende assistentiewoningen, een Grand Café en een ondergrondse parkeergarage", zegt Patrick Kerkhofs van Curon.

Sinds 1 december worden senioren volledig ontzorgd in het karaktervolle pand van residentie Angelahof, waar ze ook in alle rust kunnen genieten van de kloostertuinen. De historische kloostergebouwen in neogotische stijl zijn gerenoveerd en samen met de beschermde kapel verbonden met

twee nieuwbouwvleugels. "Beide vleugels staan dwars op de as van de bestaande gebouwen", legt Patrick Kerkhofs uit. "De gebouwen zijn bewust sober gehouden. Op die manier stelt het nieuwe geheel zich terughoudend op ten opzichte van de beeldbepalende architectuur van het voormalige klooster. Het gelijkvloers omvat het woonzorgcentrum, op de twee verdiepingen bevinden zich assistentiewoningen.

Ze kijken elk uit op de prachtige kloostertuinen." Ivo Vercammen vult aan: "Links van de inkomzone ligt een ruime dagzaal met gezellige zithoeken, opgevat als tuinpaviljoen. De historische gebouwen en de nieuwbouw zijn rondom een binnentuin gebouwd. Voor de uitwerking van deze groene plekken is inspiratie gezocht in de traditionele kloostertuinen.

De aanwezige bomen en hagen werden behouden en bepalen samen met de bestaande gebouwen de geschiedenis van de site."

Technische fiche Angelahof Diepenbeek

...
Bouwheer:
Vercammen Woonprojecten en Curon

...
Plaats van inplanting
Wijkstraat, 3590 Diepenbeek

Oppervlakte
13.528 m²

Datum
december 2018 - oktober 2020

Budget
17.227.000 euro (exclusief btw)

Project
Renovatie, restauratie en uitbreiding van het voormalige, beschermde ursulinenklooster tot woonzorgcampus met assistentiewoningen

Ontwerp
a2o-architecten

Studiebureaus
Dubimax en Enerdo

Aannemer
Dethier

Exploitant
Senior Living Group

Verkoop
Vercammen Woonprojecten, 011 22 22 80,
info@vercammenwoonprojecten.be,
www.vercammenwoonprojecten.be/projecten/angelahof

Projectwebsite
www.angelahof.be

Tegelwerken:

Atrio Laakdal

Beton:

Paesen Houthalen

Buitenschrijnwerk:

Belisol Hasselt

Bekisting technieken:

Cometal Oudsbergen

Elektriciteit:

EL Systems Zonhoven

Betonwerken:

Keulen H Gellik

Daktuinen:

Vanvlieden Pelt

Schilderwerken:

Woutim Peer

Valbeveiliging:

Safety Solutions Beverlo

Binnen Afwerking:

Coenen Maaseik

Keukens:

T.N.C Kookhuis Kortesseem

Monolitische nieuwbouvvolumes

Het hoofdgebouw dateert uit 1888, de kloosterkapel op de eerste verdieping werd in 2009 beschermd als monument. Dit bedehuis is ontworpen en gebouwd als een totaalconcept, een gesamt-kunstwerk van eerste rangorde. Het interieur van de kapel, uitgevoerd in houtwerk, bleef grotendeels bewaard en vervult een belangrijke rol als gemeenschappelijke ruimte voor de nieuwe bewoners en de buurt. Voor de realisatie van het Angelahof gingen projectontwikkelaars Curon en Ivo Vercammen Woonprojecten in zee met architectenbureau a2o, dat in de voorbije jaren al meerdere projecten voor Curon heeft uitgevoerd, waaronder de woonzorgcampus Clarenhof in het voormalige Hasseltse clarissenklooster. "In de tweede helft van 2016 hebben we de haalbaarheidsstudie van het project gemaakt", vertelt architect-vennoot Bart Hoylaerts. "De echte start in ons bureau vond plaats in januari 2017. Het ontwerp van a2o toont de toevoeging van de twee sobere monolitische nieuwbouvvolumes in een lichtgetinte beige baksteen. De raaminvulling is uitgevoerd in bordeauxroodkleurig aluminium buitenschrijnwerk. De terrassen, die als een lichte voorhangstructuur zijn opgevat,

werden gedeeltelijk aan de gevel opgehangen en steunen op de slanke stalen ronde kolommen. Deze terrassen hebben wij laten construeren in beton, in een tint die dicht aanleunt bij de algemene kleur van de nieuwbouw."

Uitdagingen en specifieke richtlijnen

Bart Hoylaerts vervolgt: "De verbindingsvolumes, zoals de dagzaal en het nieuwe gedeelte van het Grand Café, zijn maximaal beglaasd met zicht op de tuinen. Alle bestaande gevels werden lichtjes gestoomreinigd. Het buitenschrijnwerk is vervangen en in zijn originele verdeling teruggebracht in witgelakt houten schrijnwerk. Plaatselijk hebben we extra ramen toegevoegd om voldoende licht binnen te laten. Het bestaande hoekgebouw kreeg een nieuw dak in pannen, waarvan de donkergrijze, zwarte kleur in harmonie is met de andere oorspronkelijke daken en het metselwerk." Bouwbedrijf Dethier is in december 2018 begonnen met de afbraak van het interieur in het oude gedeelte van de site. Een maand later volgden de graafwerken voor de kelder. "Wij stonden voor meerdere uitdagingen", merkt projectleider

Tom Van Severen op. "Ik denk aan het storten van nieuwe dekken op de oude houten vloerbalken. Maar ook aan het technisch op punt stellen van de aansluitingen in het oude gedeelte, de isolatieschil, de waterdichting en de toegankelijkheid. Bovendien moesten we bij deze grote verbouwing rekening houden met specifieke richtlijnen van de Dienst Monumentenzorg."

Veilige en zorgeloze vastgoedinvestering

"De exploitatie van het Angelahof is in handen van Senior Living Group, marktleider in België en in Europa een van de grote spelers op het vlak van woonzorgcentra en assistentiewoningen", verduidelijkt Patrick Kerkhofs. "Na woonzorgcentrum Ter Rooierheide is het Angelahof op korte termijn het tweede gelijkaardige project van Curon in Diepenbeek. Als projectontwikkelaar hebben wij intussen een twintigtal analoge sites gebouwd in de regio's Limburg, Vlaams-Brabant en de Kempen." De assistentiewoningen van residentie Angelahof zijn te koop en lenen zich perfect voor een veilige en zorgeloze vastgoedinvestering met een gegarandeerd rendement. "De huurgarantie die we aan

onze kopers kunnen bieden, is werkelijk uniek", verzekert Vitto Vercammen. "Zo krijg je als eigenaar-investeerder iedere maand een vast huurinkomen op de rekening gestort, onafhankelijk van effectieve bezetting. Andere troeven zijn uiteraard de gunstige fiscaliteit – verlaagd btw-tarief en vrijstelling onroerende voorheffing – alsook de hoge intrinsieke waarde van het project, te danken aan een subliem concept op een sublieme locatie. Projecten als deze zijn dungezaaid en genieten een zeer mooi toekomstpotentieel." Op dit moment zijn er nog enkele prachtige assistentiewoningen te koop. Voor meer informatie over de aankoop-investeringsformule kunnen geïnteresseerden altijd bij Ivo Vercammen Woonprojecten terecht. "Wij maken graag de nodige tijd vrij voor een gedetailleerde toelichting en plannen met plezier een persoonlijk plaatsbezoek", stelt Vitto Vercammen.

Tekst: Erik Cajot | Fotografie: Ivo Vercammen

